

POLITIČKI PROGRAM

Sadržaj

04 - UVODNA RIJEČ

06 - STRATEGIJA DEMOGRAFSKOG OPORAVKA I ZAŠTITA OBITELJI

Strategija demografskog oporavka
Zauzdavanje daljnjeg iseljavanja stanovništva

Pronatalitetne mjere

Vrtići i škole

Druge financijske mjere

Mjere za rješavanje stambenog pitanja

Povratak iseljenika

Centri za povratnike

Problematika otočkog života – revitalizacija

Poštivanje ljudskih prava, zaštita djece i obitelji, otklon od rodne ideologije i ideja „odrasta“

Opća deklaracija o ljudskim pravima

Deratifikacija Istanbulske konvencije

12 - KULTURA - NOVI HRVATSKI KULTURNI IMAGINARIJ

14 - MEDIJI U RH

16 - NACIONALNA SIGURNOST

Nacionalna sigurnost Republike Hrvatske
Unutarnji poslovi i policija RH
Obrana RH i uvođenje obaveznog vojnog roka

Stanje u hrvatskoj vojsci

Popuna djelatnog i pričuvnog sastava

Vojna obaveza

Osnovni logistički parametri

Prigovor savjesti

Financiranje HV

Opremanje HV

Razvoj vojne industrije

Migrantska kriza i sprječavanje ilegalnih prelazaka granice

Hrvatski branitelji - Hrvati moraju sami pričati svoju povijest iz Domovinskog rata
Vanjska politika Republike Hrvatske

Srednja Europa i EU kao zajednica
ravnopravnih naroda i država

Hrvati u Bosni i Hercegovini

Hrvatska i Srbija

Prodornija politika

Regulacija statusa stranih radnika

Mediji – važan alat nacionalne sigurnosti

Obilježavanje značajnih datuma i važnih obljetnica

30 - GOSPODARSTVO, POLJOPRIVREDA I PROMET U REPUBLICI HRVATSKOJ

Uloga države u gospodarstvu 21. stoljeća

Sredstva EU fondova iz financijske omotnice
2021.-2027.

Prirodni resursi, održivo gospodarstvo i poljoprivreda

Klimatske promjene, ciljevi održivog razvoja i Zeleni plan EU

Zelene politike Domovinskog pokreta

Gospodarenje otpadom

Učinkovito upravljanje zaštićenim

prirodnim bogatstvima RH

Institucionalni okvir

Kompetencije

Javni sektor – kočnica za investicije?

Promet u RH

Željeznički promet u RH

Pomorski promet

Unutarnja plovidba – riječni promet

Pristupačnost za osobe s invaliditetom

Strategija telekomunikacijskog prometa u Hrvatskoj

46 - SUSTAV ZDRAVSTVENE I SOCIJALNE SKRBI

Stanje u bolničkom sustavu i primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Bolnički sustavi

Stanje u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Hitna služba

Privatni sektor

Sukob interesa javnog i privatnog sektora

Monopolistička pozicija HZZO

Odlazak mladih liječnika iz RH

Strateški ciljevi reforme zdravstvenog sustava

Primarna zdravstvena zaštita

Reforma bolničkog sustava

Liste čekanja

Borba protiv ovisnosti

52 - IZBORNO ZAKONODAVSTVO I UPRAVNI USTROJ

Izmjene Izbornog zakona RH

Elektroničko i dopisno glasovanje

Izborne jedinice

Izborna lista nacionalnih manjina

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske

Upravni ustroj RH i pravosuđe

58 - OBRAZOVANJE I SPORT

Školovanje

Strukovne srednje škole – obrazovanje obrtnika

Srednje škole

Nastavnički kapaciteti i koeficijenti

Nastavni programi

Rasterećenje nastavnog programa, izbor sadržaja lektire

Uvođenje sportskih aktivnosti u obrazovni sustav - Sport od malih nogu

Visoko obrazovanje i znanstvena djelatnost
Studentski standard

64 - ZAVRŠNA RIJEČ

66 - PRILOZI

Promet – prijedlog razvoja
Obrazovanje

Uvodna riječ

Izborni program Domovinskog pokreta predstavlja smjernice razvoja Republike Hrvatske za dobrobit njenog stanovništva prema načelima koja Domovinski pokret zastupa, na principima za koje se zalaže, a nastavno na osnivačke odrednice Domovinskog pokreta. Izvorišno načelo svih djelovanja je načelo domoljublja. Iz njega proizlazi zalaganje za puni suverenitet u unutarnjem uređenju zemlje, kao i očuvanje suvereniteta u međunarodnim odnosima s drugim državama. Osnovni princip predloženih smjernica razvoja proistječe iz etičkih načela za koja se zalažu članovi Domovinskog pokreta i njihovi istomišljenici. Primjena etičkih načela u svakoj domeni života i djelovanja eo ipso rezultiraju potpunom preobrazbom društva za kojom naša domovina vapi.

Domovinski pokret je 2021. godine predstavio Program djelovanja u vidu „Deset domovinskih stupova“

koji također čine osnovu ovdje predstavljenog programa, a odnose se na odgovornost na svim razinama državne vlasti i izgradnju funkcionalne države; promptne demografske i pronatalitetne mjere; nacionalnu sigurnost kao neodgodivo važnu domenu djelovanja; gospodarsku preobrazbu i beskompromisnu borbu protiv korupcije i klijentelizma; preobrazbu pravosuđa, zdravstva i socijalnog sustava; unutarnji preustroj lokalne vlasti i javnog sektora općenito; preustroj obrazovanja, kulturnih djelatnosti i sustava amaterskog sporta; promjenu izbornog sustava te vanjsku politiku. Aktualizirana verzija programa je po opsegu upotpunjena društvenim činjenicama i događajima u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. godine do danas, no po vertikali ostaje pri svim načelima Domovinskog pokreta od njegovog osnutka. Sažeto prikazano, Domovinski pokret promptnim

mjerama pokušava minimizirati štetu demografske kataklizme, paralelno uvodeći progresivne pronatalitetne mehanizme, sprječavajući daljnje iseljavanje te omogućavajući povratak raseljenih obitelji; otvoreno se zauzimajući za očuvanje prirodnog moralnog zakona, zaštitu života, zaštitu obitelji, de-ratifikaciju Istanbulske konvencije i otklon od rodne ideologije. Domovinski pokret inzistira na osnaživanju nacionalne sigurnosti i obrambenih kapaciteta zemlje; na zaustavljanju ilegalnih migracija i na kontroliranom useljavanju stranih radnika.

Domovinski pokret se zauzima za što intenzivniji gospodarski razvoj i beskompromisno ustrajanje u borbi protiv klijentelizma i korupcije; za smanjenje upliva države u poduzećima kao najčešćim izvorima korupcije; za odgovorno upravljanje javnim financijama, poglavito u području medicinske i socijalne skr-

bi te mirovinskog sustava; za učinkovitiju poreznu strukturu. Domovinski pokret vraća puni dignitet Domovinskom ratu i njegovim sudionicima, vojnim i civilnim žrtvama te inzistira na isplati ratne štete; štiti nacionalni identitet promicanjem znanstvenih činjenica o povijesnim događanjima, hrvatskome jeziku i kulturi; zastupa promicanje državnog suvereniteta u međunarodnim odnosima.

Domovinski pokret se zalaže za preustroj unutarnjeg državnog uređenja; za restrukturiranje tijela izvršne vlasti; za reorganizaciju pravosuđa i ubravanje pravnih postupaka; za korjenu izmjenu izbornog sustava. Predloženim programom Domovinski se pokret nedvosmisleno predstavlja kao suverenistička i tradicionalistička stranka, s precizno razrađenim mjerama za poboljšanje kvalitete života cjelokupnog stanovništva u svim njegovim aspektima.

Strategija demografskog oporavka i zaštita obitelji

Strategija demografskog oporavka

Potaknuti i zabrinuti brojčanim stanjem autohtonog stanovništva u Republici Hrvatskoj, a na temelju popisa stanovništva iz 2021. godine, članovi Domovinskog pokreta predlažu sinkronizirano djelovanje od strane državnih tijela za poboljšanje demografskog deficita u zemlji, za obuzdavanje daljnjeg iseljavanja, za uvođenje pronatalitetnih djelovanja i za stvaranje perspektivnih uvjeta za povratak raseljenih obitelji. Sva tri smjera djelovanja, osim iz već spomenute činjenice deficita, imaju u korijenu ekonomsku nesigurnost, ili čak ekonomsku nemogućnost sigurnog života, iz perspektive mladih osoba i mladih obitelji. Stoga je ekonomski rast zemlje jedan od najvažnijih ciljeva programa DP-a. No, iako bitan, on ipak nije najvažniji, niti je presudan. Vidjelo se na primjerima drugih europskih, a dobrostojećih zemalja, poput Francuske i Finske, da sam ekonomski rast ne pridonosi nužno prirodnom prirastu. Stoga je potrebno pribjeći aktivnijim mjerama i prije nego se ostvari željeni ekonomski rast u Hrvatskoj. Država, naime, a time i velik broj jedinica lokalne samouprave, raspolaže znatnim sredstvima za čiju se preraspodjelu i preusmjerenje u trenutačno presušene populacijske tokove zalaže DP. Za svaku od spomenutih nacionalno ključnih tema, novca u državnoj blagajni ima i mora se naći, a ekonomskim rastom i odgovornim ponašanjem u gospodarstvu i poljoprivredi u nadolazećem razdoblju treba ga se naći i više.

Zauzdavanje daljnjeg iseljavanja stanovništva

DP vjeruje da čitavi ovdje predstavljeni program predstavlja u konačnici mjere za osiguravanje kvalitetnog života u Hrvatskoj, većeg zadovoljstva materijalnim standardom i pouzdanjem u funkcioniranje pravne države bez klijentelističkih navika i korupcije svih razmjera, a koja prolazi bez ikakvih pravnih ili finansijskih sankcija.

Samim ostvarenjem ovih osnovnih principa slobodnog i zadovoljnog života, umanjit će se vjerovanje o prednostima života i rada u drugim zemljama hrvatskog iseljavanja. Odgovornost za ovakav istinski preporod je na svakoj osobi u društvu u mjeri u kojoj se proteže mogućnost djelovanja pojedinca.

Predložene mjere:

Financijski će se poticati sklapanje braka poreznim olakšicama za novoklopljene brakove u razdoblju od barem jedne godine.

Jedinice lokalne samouprave će aktivno provoditi mjere stambenog zbrinjavanja putem dugoročnog najma i ulaganjem u vlastitu stanogradnju i/ili putem pomoći pri kupnji vlastitog stambenog prostora. Primjenjivat će se drugi oblici financijskih potpora za roditelje novorođene djece, poglavito za obitelji s više djece, kao što je prikazano u drugom poglavlju. Osigurat će se mjesto u jaslama i vrtiću za svako dijete bez iznimke i ostale mjere skrbi za dijete kao i za djecu školskog uzrasta prikazane u drugim poglavljima.

Provjere učinkovitosti predloženih mjera:

Statistički pokazatelji o broju novoklopljenih brakova u odnosu na prethodne godine; egzaktni podaci o ugovorima o najmu, egzaktni podaci o broju stambenih jedinica koje je lokalna samouprava izgradila i pod kojim uvjetima su je obitelji kupile; statistički pokazatelji o broju novorođene djece.

Pronatalitetne mjere

Financijski poticaji

U uvjetima natalitetne insuficijencije, kao što je slučaj u Hrvatskoj, država nema drugog izbora već vrlo aktivno financijski i organizacijski stimulirati zasnivanje obitelji. DP predlaže, povrh već postojećih, ali uglavnom jednokratnih financijskih potpora u pojedinim gradovima i općinama, uvođenje kontinuiranih financijskih poticaja za prirast stanovništva. Mje-

re poput naknade koja bi stimulirala majčin odgojni i kućni posao barem do polaska u školu najmlađeg djeteta, a koja bi rasla povećanjem broja djece u obitelji. Takva mjera predstavljala bi stvarnu stimulativnu opciju za obitelji otvorene obiteljskom životu. Povrh toga, potrebno bi bilo stvarati društveno okruženje u kojem bi obitelji s više djece bivale društveno prihvatljive i predstavljale uzor, za razliku od trenutačno uvriježenog podcjenjivačkog i omalovažavajućeg javnog stava prema takvim obiteljima. Javni „imidž“ kod dijela stanovništva ima veći utjecaj nego što na prvu ruku izgleda.

Predložene mjere:

Financiranje

Ulaganje najmanje 4 % BDP-a za potrebe pronatalitetnih mjera na državnoj razini, te na taj način osiguravanje dovoljnih sredstava za sve planove obuhvaćene strategijom demografskog oporavka, u četverogodišnjem razdoblju.

VRTIĆI I ŠKOLE

Svakom djetetu u Hrvatskoj mora biti omogućeno mjesto u vrtiću, bez dodatnog opterećenja roditelja strahovima o realnim situacijama u kojima bi bili prisiljeni sami rješavati čuvanje djece unutar radnog vremena. Ulaganje jedinica lokalne samouprave,

gradova i općina u dovoljan broj vrtićkih, a misli se, naravno, i na jasličke potrebe, je conditio sine qua non svake civilizacijske razine, a poglavito pronatalitetne kakva Hrvatska žurno mora postati. Isto se odnosi i na školske kapacitete, bez iznimke. Više o temi razrade predškolske i školske skrbi o djeci prikazano je u drugom poglavlju.

DRUGE FINACIJSKE MJERE

Povećanjem broja djece u obitelji raste udio subvencija za priuštivo stanovanje bilo u formi dugoročnog najma ili u formi udjela za otplatu nekretnine; Izrazite porezne olakšice razmjerno broju djece u obitelji. Financijska potpora obitelji za svako novorođeno dijete do njegova polaska u školu, s linearnim povećanjem, a u iznosu koji bi majkama koje tako žele omogućio ostanak u obitelji do polaska u školu najmlađeg djeteta.

Puna isplata naknade za vrijeme trajanja cijelog jednogodišnjeg porodiljnog dopusta za jednog roditelja.

Provjere učinkovitosti predloženih mjera:

Financijsko izvješćavanje o izvršenju obaveza prema obiteljima razmjerno broju djece u pojedinoj obitelji, statističko praćenje provedenih mjera u smislu povećanja broja djece u jedinici lokalne samouprave, na razini godišnjih izvješća.

MJERE ZA RJEŠAVANJE STAMBENOG PITANJA

Urbane sredine

Gradovi i općine, sami i/ili uz financijsku dotaciju države moraju ulagati u stanogradnju za mlade osobe i/ili za mlade i ostale obitelji. Gradovi i općine mogu dio stambenih kapaciteta davati u dugoročni i sigurni najam, po prihvatljivim cijenama, uz poštivanje kriterija od strane najmoćnijih. Također, mogu stanove prodavati po realnim cijenama, također po kriterijima koji će obiteljima omogućiti proširivanje. Obiteljima s više djece grad i općina umanjuju udio otplatnih rata, to je mjera koja je u nekim europskim zemljama, poput Francuske i Mađarske, povećala prirodni prirast. Također, postoji model za preuzimanje dijela stambenog kredita za one obitelji koje ga već imaju, a u pravilu se radi o dugoročnim kreditima. Porastom broja članova u obitelji, treba rasti i udio financijske pomoći za otplatu stambenih kredita.

Ruralne sredine – Naselimo selo!

U brojnim ruralnim sredinama stambeno pitanje ne predstavlja problem, kuće i čitava gazdinstva mogu se povoljno kupiti. Problematika ruralnog raseljavanja, a time i mogućeg ponovnog naseljavanja leži u državno uvjetovanoj provincijalizaciji, bez dobrih ili čak bez ikakvih prometnih povezanosti s većim urbanim središtima, a koje bi bile neophodne za rad, obrazovanje djece, medicinske i druge usluge.

DP se zalaže za državno odgovornu revitalizaciju ruralnih područja, osiguravanjem uvjeta za poljoprivredne i obrtničke djelatnosti kao što je opisano u drugom poglavlju, te investiranjem u neophodne

djelatnosti za svakodnevni život, poput ambulanti, pošta, vlakovnih i autobusnih veza, vrtića i osnovnih škola, te uvjeta za sportske aktivnosti. Dodatno, oslobađanjem od poreza tijekom duljeg niza godina, barem 10, pomoglo bi se razmišljanju iseljenih obitelji da potraže svoj dom ponovno u mjestu koje su prethodno napustili, ili u potpuno novom, a za njih perspektivnom okruženju.

Provjere učinkovitosti predloženih mjera:

Redovito godišnje izvještavanje o broju sklopljenih ugovora o najmu stambenih prostora, kao i izvještavanje o ulaganju u stanogradnju i prodaju stanova obiteljima te iznosima subvencija prema broju djece u obitelji.

POVRATAK ISELJENIKA

Depopulacija Hrvatske se povrh spomenutih činjenica raseljavanja i smanjenog prirodnog prirasta suočava i s izrazito smanjenim priljevom Hrvata iz Bosne i Hercegovine u Hrvatsku, budući da i taj „bazen“ hrvatskog stanovništva proživljava kataklizmu, jednaku, ako ne i gorih razmjera od ove u Hrvatskoj, te je sa stajališta naseljavanja stanovništva u Hrvatsku gotovo u potpunosti iscrpljen. Stoga bi Hrvatska trebala aktivno brinuti i o revitalizaciji hrvatskog pučanstva i u susjednoj domovini Hrvata. Usto, ostanak Hrvata diljem Bosne i Hercegovine predstavlja strateški interes za obje države, te bi se tamošnje stanovništvo trebalo poticati na ostanak u svojem vjekovnom domu. Zbog toga se potrebno okrenuti novim „bazenima“ iz kojih će se potaknuti povratak Hrvata u domovinu. Prema prikupljenim podacima postoji veliki interes

raseljenih Hrvata i hrvatskih obitelji za povratak u Hrvatsku. Taj signal dolazi iz europskih zemalja koje se suočavaju sa smanjenjem standarda, ali i iz drugih zemalja, drugih kontinenata. Uslijed negativnih političkih trendova i ekonomske nestabilnosti u državama Južne Amerike, na primjer, u kojima je izrazita brojnost Hrvata, stvara se upravo takav, velik i potencijalno značajan „bazen“ iz kojeg treba poticati povratak hrvatskog stanovništva, a takav interes već i postoji prema dostupnim podacima. Ipak, aktualna i prethodne vlasti postavile su hrvatskim iseljenicima brojne prepreke, prije svega administrativne prirode, kojima gotovo namjerno onemogućavaju njihov povratak. Tek tri veleposlanstva u čitavoj Južnoj Americi obrađuju zahtjeve naših iseljenika pa se neki od njih moraju otisnuti na putovanja od nekoliko stotina kilometara, samo da bi predali dokumente, a ti će dokumenti potom, na žalost, zbog otežanih birokratskih procedura, ući u dugotrajan proces te potencijalno obeshrabriti ili čak onemogućiti povratak našim iseljenicima. Upravo je hrvatsko stanovništvo diljem svijeta, pa čak i ako se ne radi o prvoj ili drugoj generaciji iseljenika, kulturno i prema načinu života gotovo identično današnjem stanovništvu Hrvatske, budući da su unatoč protoku vremena sačuvali hrvatski identitet, kulturu, jezik i tradiciju, pa njihovim povratkom u Hrvatsku izostaje problem otežane društvene integracije te se osigurava očuvanje hrvatske tradicije i tradicionalnih vrijednosti koje čine srž hrvatske nacionalne ideje.

Prijedlozi mjera:

U sklopu strategije demografske obnove Hrvatske potiče se stvaranje povoljnog okruženja za povratak useljenika hrvatskog podrijetla u Hrvatsku. Ovdje predloženim migracijskim politikama, potiče se ubrzana demografska obnova koja bi trebala pomoći očuvanju populacije paralelno s drugim predloženim mjerama demografske obnove.

Financijska podrška povratnicima

Osigurat će se:

- Financijska potpora povratničkim obiteljima u vidu jednokratne pomoći za troškove preseljenja i ishodovanje dokumenata;
- Oslobađanje od poreznih obaveza tijekom 10 godina od preseljenja u Hrvatsku, uz mogućnost produženja ove mjere;

CENTRI ZA POVRTNIKE

Osnivanje Centara za povratnike diljem svijeta, a posebno u zemljama Južne Amerike, poslužit će za pomoć i savjetovanje potencijalnih useljenika povratnika, za olakšavanje njihove prilagodbe i za rješavanje birokratskih procedura i ishodovanje državljanstva. Centar za povratnike će pružati pravnu pomoć osiguravajući zakonito i sigurno preseljenje, podršku tijekom cijelog postupka tranzicije i olakšavanje integracije u hrvatsko društvo.

Centar za povratnike pružat će:

- Pomoć u administrativnim postupcima: Pružit će se podrška u upravljanju dokumentima i administrativnim postupcima potrebnim za prilagodbu hrvatskom društvu, kao što su civilna registracija i ishodovanje osobnih dokumenata te hrvatskog državljanstva za članove obitelji.
- Detaljne informacije o dostupnim bespovratnim sredstvima i financijskoj pomoći.
- Programe osposobljavanja i obrazovanja za učinkovitije integriranje u hrvatsko tržište rada, prilagodbu vještina i kompetencija, socijalnu i kulturnu potporu u prilagodbi životu u Hrvatskoj, uključujući programe učenja hrvatskog jezika te upis djece u školski sustav.
- Medicinsku podršku i sve informacije o dostupnim zdravstvenim uslugama.

Provjere učinkovitosti provedenih mjera:

U četverogodišnjem razdoblju iskazat će se stvarni rezultati provedenih mjera prikazom provedenih aktivnosti i utrošenih sredstava, te brojčanim stanjem povratničkih obitelji u tom razdoblju.

PROBLEMATIKA OTOČKOG ŽIVOTA - REVITALIZACIJA

Hrvatski otoci predstavljaju dragocjeni dio hrvatskog identiteta i baštine, te je zanemarivanje otočkog života gubitak za cijelo društvo. Oživljavanjem otoka ne samo da se osigurava dostojanstven život tamošnjim stanovnicima, već se čuva bogata kulturna i prirodna baština za buduće generacije.

Od 80-ih godina prošlog stoljeća bilježi se kontinuirano smanjenje broja stanovnika na naseljenim hrvatskim otocima. Također, populacija koja nastanjuje otoke je većinom starije dobi. Specifikum života na otocima čine sezonske turističke migracije kao kontrast mirnom životu izvan turističke sezone.

Najveću prepreku ostanaku mladih na otocima predstavlja prometna izoliranost i nedostatak usluga potrebnih za svakodnevni život, poput vrtića, škola, pošta, banaka, opskrbnih dućana i srodnih djelatnosti. Dodatno, prepreku za ostanak na otocima mladih obitelji čine nemogućnosti rješavanja stambenih pitanja. Domovinski pokret će u sklopu svoje strategije demografskog oporavka pokrenuti provedbu mjera za revitalizaciju života na otocima, smatrajući investiranje u revitalizaciju otoka razvojnim ulaganjem, a nikako troškom.

Revitalizacija otoka je dugoročan proces koji zahtijeva dugoročno investiranje i koordinaciju lokalnih i nacionalnih vlasti.

Predložene mjere:

- Osnovnu mjeru čini investiranje u kvalitetnu i frekventnu brodsku povezanost s kopnom, te ostalu prometnu infrastrukturu poput interneta i prometnica.

- Jednako važnu mjeri čini osiguravanje kvalitetnih javnih usluga, vrtića, škola i zdravstvenih usluga, te aktivno poticanje kulturnih i sportskih aktivnosti tijekom cijele godine i općenito jačanje lokalnog identiteta, običaja i tradicija, te stvaranje pozitivnog ozračja za odabir otoka kao idealnog mjesta za život i rad mladih i obitelji.
- Jedinice lokalne samouprave provodit će planove za dostupno stanovanje mladih obitelji i obitelji s više djece, stimulativno poglavito za one obitelji koje se na otok žele naseliti, po modelu stambene pomoći u drugim dijelovima zemlje.
- Poticati će se gospodarski razvoj na način da se na otocima smanji porez i reducira administrativna procedura malim i srednjim poduzećima u proizvodnim sektorima poput poljoprivrede, ribarstva i zanatskih obrta.
- Razvoj otočkog turizma provodit će se poštujući lokalnu sredinu i tradiciju, otočke specifičnosti i potencijale.

Provjera učinkovitosti predloženih mjera:

U četverogodišnjem razdoblju će se pratiti financijski pokazatelji ulaganja u prometnu povezanost otoka s kopnom i održavanje osnovnih javnih usluga za život na otocima, a vrednovat će se u odnosu na porast broja stanovnika na otocima, broja djece u vrtićima i školama, te registriranih poduzeća i obrta.

Poštivanje ljudskih prava, zaštita djece i obitelji, otklon od rodne ideologije i ideja „odrasta“

Domovinski pokret promptnim mjerama pokušava minimizirati štetu demografske kataklizme, paralelno uvodeći progresivne pronatalitetne mehanizme te omogućavajući povratak raseljenih obitelji; otvoreno se zauzima za očuvanje prirodnog moralnog zakona, zaštitu života, zaštitu obitelji, deratifikaciju Istanbulske konvencije i otklon od rodne ideologije i općenito od ideja „odrasta“.

OPĆA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

DP se zauzima za očuvanje prirodnog moralnog zakona, iz kojeg proizlaze odredbe Opće deklaracije o ljudskim pravima, te čvrsto podupire Ustavnu odredbu po kojoj obitelj predstavlja zajednicu žene i muškarca. DP smatra da je potrebno onemogućiti izigravanje ove Ustavne odredbe formalnom promjenom spola i sklapanjem braka homoseksualnih osoba, te se zauzima za izglasavanje novog Zakona o državnim maticama.

DP se zalaže za zaštitu života od začeca do prirodne smrti u najvećoj mogućoj mjeri. DP smatra da se pitanju pobačaja u javnosti pridaje isključivo prigodničarska pažnja, prilikom predizbornih kampanja ili ponekog ekskluzivnog slučaja. DP želi tom pitanju pristupiti sustavno, od kvalitetnog informiranja mla-

dih i ostalih stanovnica fertile dobi, do povećanja kapaciteta za smještaj trudnica i mladih majki bez mogućnosti da zadrže dijete u obiteljskim okruženjima. DP se zalaže za funkcionalne programe i zakonski operativnije opcije posvojenja, te poglavito udomiteljstva djece koju su obitelji napustile ili nemaju uvjeta za njihov odgoj i brigu o njima. DP smatra da u brigu vezanu uz djecu i skrb o njima treba aktivnije uključiti očeve kao i profesionalne udruge za brigu o dobrobiti djece. Također, DP se zalaže za zabranu usvajanja djece iz tzv. Trećih zemalja, odnosno iz zemalja izvan EU, prema Haaškoj konvenciji, prevenirajući na taj način mogućnosti drugih nezakonitih postupaka prema usvojenoj djeci. Povrh toga, DP je stajališta da se homoseksualnim parovima ne smije odobravati ni usvajanje niti udomljavanje djece, bez iznimki.

Povrh toga, DP ne odobrava programe surogat majčinstva i eutanazije, tema koje će relativno uskoro postati aktualne u našoj domovini.

Surogat majčinstvo predstavlja manipulaciju djecom zbog zadovoljavanje osobnih želja odraslih osoba za roditeljstvom i doslovno trgovinu djecom kojoj se nakon rođenja falsificiraju podaci o podrijetlu.

Eutanazija se već prakticira u nekim europskim zemljama pod krinkom pomoći teško oboljelima u oslobađanju od nesnosnih patnji. Stav je DP-a da je potrebno uložiti sav napor u ublažavanje patnje teško oboljelima, osigurati im potrebnu njegu i tretman, no da nitko nema ingerencije nad završetkom života.

Upravo stoga se DP zalaže za otvaranje potrebnog broja stacionara, hospicija i sličnih ustanova za pomoć u brizi teško oboljelima, nepokretnima, bolesnicima bez mogućnosti kontaktiranja s vanjskim svijetom te terminalno bolesnima.

Na jednak način DP se zalaže za ulaganje u dovoljan broj ustanova za brigu o starijima, tzv. umirovljeničkih domova, a prema stvarnim potrebama stanovništva, broju stanovnika i dobnoj sastavu populacije u jedinicama lokalne samouprave.

Dodatno DP otvara i pitanje zbrinjavanja beskućnika, za koje na svom području treba brinuti jedinica lokalne samouprave, osigurati im privremeni smještaj i provoditi programe za njihovu resocijalizaciju.

DERATIFIKACIJA ISTANBULSKE KONVENCIJE

DP čvrsto stoji na stajalištu da Istanbulsku konvenciju treba deratificirati po što hitnijem postupku. Iskustvo nas uči da od ratifikacije te konvencije nije došlo ni u najmanjoj mjeri do smanjenja broja fizičkih napada na žene, na žalost niti onih sa smrtnim ishodom, tzv. femicida. Time je osnovno opravdanje vladajućih za uvođenje konvencije u cijelosti izostalo. Ovdje je važno podsjetiti da je hrvatski narod prije ratifikacije izašao na referendum udruge „U ime obitelji“ u kojem se izjasnio protiv ratificiranja Istanbulske konvencije, a prebrojani glasovi rezultirali su s čak navodno 40.000 glasova okarakteriziranih nevažjećima! Akte-

ri ove prljave služničke rabote su danas pod istragama za druge protuzakonite radnje, no pitanje, odnosno otklon od Istanbulske konvencije ostaje nerealizirana želja hrvatskog naroda – do promjene vlasti!

Drugi vid djelovanja pod plaštem konvencije, a za koji se tvrdilo da se neće prakticirati u Hrvatskoj, te se u tu svrhu izdala i tzv. Interpretativna izjava kojom se zavarao čak i hrvatski kler, jest uvođenje rodne ideologije. A upravo taj vid infiltriranja u cjelokupno društvo, uključno na žalost i među najmlađe dobne grupe, primjenjuje se progresivno i bez ikakvih ograničenja. Čak se oformljuju i financiraju kvazi znanstveni odbori za djelovanja po rodnim pitanjima, promjene spola maloljetnika poglavito, a sve u svrhu dodvoravanja tzv. Grevio, svojevrsnom naddržavnom izvanzakonskom briselsko-oživotvorenem tijelu pred kojim se svaka razumna tradicionalna osoba mora smatrati bezvrijednom, zaostalom, neperspektivnom, te joj treba oduzeti ovlasti čak i nad vlastitom djecom!

Prijedlog mjera:

- Promptna deratifikacija Istanbulske konvencije, odnosno potpuni otklon od rodne ideologije u svim njenim pojavnim oblicima i od najranije dječje dobi. Zaustavljanje promidžbe promjene spola, prestanak aktivnosti u smjeru promjene spola, poglavito među maloljetnicima, prestanak zanemarivanja suglasnosti roditelja u ovim delikatnim pitanjima, te poštivanje dostojanstva svake osobe u područjima i prostorijama privatnosti od vrtića, škola, sportskih i javnih objekata, pa čak i zatvora, misleći pri tome na odvojene muške i ženske svlačionice i slične prostorije.

- Povećanje kapaciteta za smještaj trudnica i mladih majki; za zakonodavne promjene u smjeru pojednostavljenja procedure posvojenja i promoviranja udomiteljstva; za potpunu zabranu usvajanja djece iz tzv. Trećih zemalja; za potpunu zabranu posvajanja i udomljavanja djece homoseksualnim parovima bez iznimki; za otvaranje dovoljnog broja ustanova - hospicija i stacionara - za smještaj neizlječivo bolesnih osoba u, te za smještaj usamljenih umirovljenika, kao i za primjerenu brigu o beskućnicima na područjima jedinica lokalne samouprave.

Način provjere provedbe predloženih mjera:

Službeni izvještaj o provedbi deratifikacije Istanbulske konvencije u svim njenim oblicima kao i o dokidanju svih tijela – poput Grevio – proizašlih iz konvencije; financijski izvještaji o ulaganjima jedinica lokalne samouprave kao i statistički podaci o korisnicima centara za smještaj i pomoć trudnicama, terminalno i neizlječivo bolesnima i nepokretnima, korisnicima domova za umirovljenike te beskućnika.

DP je svjestan da svi predloženi programi stvaraju izrazito veliki financijski pritisak na jedinice lokalne samouprave, no budući da se zalažemo za izgradnju socijalno osjetljive države s naglaskom na demografsku revitalizaciju, jedina solucija koju jedinice lokalne samouprave imaju na raspolaganju u nedostatku vlastitih sredstava jest okrupnjavanje i objedinjavanje manjih u veće jedinice lokalne samouprave i zajedničko rješavanje svih nabrojanih zadataka, za dobrobit svih stanovnika Republike Hrvatske.

Kultura - Novi hrvatski kulturni imaginarij

U ovdje predloženim programskim aktivnostima koje se u čitavom svome opsegu odnose na djelatnost Ministarstva kulture i medija, u provedbi će nužno doći do preplitanja s poslovima iz sfere vanjskih i europskih poslova, turizma i sporta, Ministarstva financija i drugih državnih institucija.

Kulturni program Domovinskog pokreta svoju središnju energiju usmjerit će stvaranju novog hrvatskog kulturnog imaginarija. Za provedbu ovoga programa novoformirana Vlada će odmah početi raditi najprije na snaženju svijesti o hrvatskom nacionalnom identitetu u svim elementima kulture i medija, te još i na uklanjanju interesnih skupina koje su godinama radile na uvođenju globalističkih sadržaja u ovu problematiku. Središnje kulturno izvršno tijelo svojim će sadržajnim odlukama, ali i financijskim uputama pokrenuti identitetska pitanja na svim planovima javnoga života te će posebnu pozornost posvetiti uvođenju zanemarenih identitetskih područja kao što će od onih medija i udruga koje dobivaju javni novac tražiti snažniju kroatizaciju sadržaja. Ta će se djelatnost širiti iz kulturne sfere i na sve razine obrazovnog sustava, kao i u poslove koji imaju dodir s kulturnom politikom, ali se odnose i na područja turizma, te vanjskih i europskih poslova. Uz to izvršit će se reforma upravljanja javnim televizijskim i radijskim servisom te Hrvatskom izvještajnom novinskom agencijom – HINA.

Predviđene mjere:

Zajedničko djelovanje kulturnih institucija i srodnih aktivnosti u cijeloj Hrvatskoj će se putem Ministarstva kulture usmjeriti prema jubilarnoj 2025. godini i svehrvatskoj proslavi 1100. obljetnice naše državnosti. U ove poslove uključit će se svi institucionalizirani dijelovi hrvatske dijaspore, a sve će se raditi i u uskoj suradnji s talijanskim i vatikanskim institucijama jer će se u istoj – jubilarnoj godini, vrlo naglašeno održavati i proslava Rima kao središta europskog kršćanstva. Ta će se činjenica posebno naglasiti i u hrvatskoj obljetnici Tomislavova kraljevstva. Uspostavit će se odmah na početku izvođenja ovih projekata uska su-

radnja s kulturnim institucijama hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini kao i u Crnoj Gori i Srbiji. Sustavna obnova inače u posljednjem periodu značajno devastiranih glavnih hrvatskih nacionalnih institucija krenut će od revizije njihovog upravljanja i financiranja. Potrebno je izvršiti temeljnu reviziju financiranja onih udruga za koje je poznato da su se do danas izravno bavile antihrvatskim djelatnostima, pokušavajući umanjiti institucije hrvatske kulture kao i svijest o hrvatskom identitetu.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža promijenit će ime u Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža. Radit će se na njegovom kadrovskom povećanju i pretvaranju u središnji informacijski centar moderne hrvatske države. Potaknut će se nakon prvih upravnih promjena u Hrvatskom leksikografskom zavodu hitna izrada Enciklopedije Domovinskoga rata u četiri sveska, kao i što skorije završavanje kolekcije Hrvatskog biografskog leksikona, a paralelno s tim i otvaranje njezinog novog izdanja s promijenjenim cenzusom pa time i reinterpretacijom najstarijeg materijala.

Otvorit će se i financirati potpuna digitalizacija novinske i medijske građe iz razdoblja od početka demokratskih promjena do mirne reintegracije. Ovaj posao će se povjeriti grupi najvažnijih informacijskih stručnjaka koji djeluju u Hrvatskom državnom arhivu, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici te Hrvatskom leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. Tako nastala građa zajedno sa svim komentarima i anotacijama bit će predana najširoj upotrebi i upućena obrazovnom sustavu.

Dijelovi zgrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice koje danas uzurpira hrvatska Vlada, vratit će se korištenju za potrebe kulture.

Izradit će se najširi ali vrlo studiozni opisi svih spomenika kulture i institucija u hrvatskim naseljima i gradovima. Taj projekt kulturnog i spomeničkog mapiranja Hrvatske odmah će se početi izrađivati u suradnji s Ministarstvom turizma i Ministarstvom financija i bit će vrlo brzo pretočen u seriju digitalnih i tiskanih publikacija namijenjenih obrazovanju hrvatskih učenika, ali i informiranju turista.

Pokretanje projekta kojemu je za cilj osnivanje manjih hrvatskih kulturno-znanstvenih instituta u svim susjednim zemljama, a onda i u Austriji, Velikoj Britaniji, Sjedinjenim američkim državama, Njemačkoj, Češkoj, Slovačkoj, Poljskoj, Čileu, Kanadi, Australiji, Argentini i Albaniji. Taj posao bit će prioritet kulturne i znanstvene politike i obavljat će se u uskoj suradnji s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova. Stvaranje obrazovne akademije koja će pripremati kadar za ove institucije.

Osnivanje povjerenstva koje će ubrzano raditi na reviziji humanističkog dijela sadržaja u svim udžbenicima koji su danas u upotrebi u hrvatskim školama, kako onim osnovnim tako i srednjim. Osnivanje povjerenstva koje će izvršiti kroatološku analizu udžbenika i publikacija u Republici Srbiji kao i priručnika srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Nakon obavljenih analiza objavit će se detaljni izvještaj na osnovu kojega će se poduzimati mjere otklanjanja očitih grešaka i svjesnih krivotvorenja, a uz to radit će se na zaustavljanju svojatanja hrvatskih kulturnih sadržaja u Srbiji i Crnoj Gori.

Financirat će se dodatna obrada a onda i javno otvaranje Arhiva hrvatskih radija i televizije a sve usmjereno za upotrebu institucijama i građanstvu.

Osnivanje vladinog povjerenstva koje će izvršiti analizu, a onda predložiti mjere kroatizacije programa državne televizije, kao i radija, i svih njihovih programa. Reforma Hrvatskog auditivno vizualnog centra i potpuna promjena u valorizaciji filmskih projekata koji se u toj instituciji financiraju javnim sredstvima. Obavit će se i sadržajna revizija ostvarenog i financiranog u proteklim godinama.

U suradnji s Ministarstvom znanosti izvršit će se revizija sredstava koja se dodjeljuju tjedniku Novosti, a i nekim drugim portalima i tiskovinama, zbog očite antihrvatske djelatnosti koju razvijaju godinama.

Na dnevni red će se kao goruće pitanje postaviti problematika osnivanja lektorata hrvatskoga jezika

na svjetskim sveučilištima. Suradnju s odabranim stranim sveučilištima koordinirat će Vladino tročlano tijelo. Potreba koncentriranja na najbolja strana sveučilišta kao i utemeljenje posebne zaklade koja će investirati u plaće hrvatskih lektora.

Tematska razrada sustava đučkih i studentskih ekskurzija i stvaranje zakonske osnove na kojoj će se održavati i financirati stručni posjeti đaka i studenata u sklopu terenske nastave hrvatskim gradovima i područjima, kao i hrvatskoj dijaspori, tijekom školovanja.

Uvest će se novi vid financiranja rada Matice hrvatske kao i poticati intenziviranje djelatnosti njezinih ograna. Maticu hrvatsku pretvoriti u kulturnu ustanovu i dokinuti joj status udruge.

Stvaranje središnjeg posudbenog muzejskog depoa za potrebe hrvatskih institucija u zemlji i inozemstvu. Definitivno završavanje poslova na zgradi i postavu Hrvatskog povijesnog muzeja. Poslovi iz ovoga kruga naći će se u središtu svih investicija u muzejsku djelatnost.

Potpuna revizija financiranja knjižne industrije i promjena sustava u kojima se pomažu samo ideološki odabrani miljenici. Uvođenje stručnih i identitetskih kriterija kao i značajno povećavanje financijskih sredstava u ovom sektoru.

Razrada sustava umjetničkih ateljea koji su u vlasništvu gradova i države, a koji će se sistematski dodjeljivati likovnim umjetnicima.

Revizija programa Dubrovačkih ljetnih igara i vraćanje toga festivala tradicijskim oblicima povezanim s hrvatskom dramskom, književnom i likovnom baštinom.

Osnivanje Povijesnog instituta Istre u suradnji sa svim hrvatskim filozofskim fakultetima i humanističkim studijima.

Ostala područja koja u ovom projektu nisu spominjana imaju bolje zatečeno stanje. Radi se tu na primjer o spomeničkoj zaštiti, o sustavu kazališta i javnih knjižnica. Njihov rad zbog toga nismo spominjali u ovom programu koji je izrazito radan i ne bavi se načelnim pa zato ispraznim odrednicama.

Praćenje provedbe predviđenih mjera:

S obzirom na sveobuhvatnost mjera u području kulturnog djelovanja koje u suštini djeluje s ciljem identitetskog osvještavanja čitavog pučanstva, a naročito mladih naraštaja, praćenje provedenih mjera provodit će se kroz financijska i druga izvješća – izvješća o radu, i sl. - ministarstava i institucija navedenih u prijedlozima mjera, na godišnjoj razini.

Mediji u RH

Stanje u hrvatskim medijima odraz je kulturnih politika u Hrvatskoj tijekom protekle 24 godine. Sve kreće od podjele novca i izbora sadržaja grupacija koje se financira iz državnog proračuna te profila privatnog vlasništva kojem je politika omogućila vlasništvo nad pojedinim medijima. Ideološka preferencija kojoj se ide ususret pod okriljem takozvane politike neovisnog medijskog prostora, redovito se pronalazi u neojugoslavenskom kadrovskom i duhovnom okviru. Svjedočimo općeprihvaćenom eufemizmu - Regija, koji se mimikrijski koristi za jugoslavenski sadržaj, koji unisono promovira i uvodi u upotrebu medijska politika zadnjih desetljeća. Posljedično se promovi-

ra kulturna matrica bivšeg jugoslavenskog prostora vidljiva u profiliranju raznih nagrada u kulturi, novinarstvu, sportu i šire, čija je pogubnost evidentna u svakom segmentu društva: od jugoslavenskih sportskih liga preko jugoslavenske estrade, a kojima se guši javni medijski prostor, zatim kinematografije prožete bezvrijednim estetskim sadržajnim projugoslavenskim duhovnim ozračjem, pa do, u konačnici, stvaranja okruženja koje rezultira demografskom katastrofom i promoviranjem tzv. woke kulture. Politike za koje se DP zalaže su tome suprotne. Javni medijski prostor treba pokrenuti u smislu promoviranja kulture života, a koja je danas medijski pro-

skribirana kao anakrona i nazadna, u smislu traženja uključivosti u kojoj bi se tradicionalni kršćanski svjetonazor mogao sam artikulirati kao samostojeća vrijednost. Težište treba biti na identitetskim sadržajima hrvatskog naroda i Hrvatske.

U konačnici, bitno je i pitanje odnosa prema nasljeđu totalitarizma s obzirom na to da medijska scena ne osuđuje titoistički jugoslavenski totalitarizam ni na koji način. Uostalom, jasne civilizacijske odrednice koje onemogućuju relativiziranje bilo kojeg zločina iz prošlosti, nalazi se u četiri europske rezolucije, usvojene upravo zbog država poput Hrvatske, s teretnim nasljeđem totalitarizma, a od kojih su najvažnije „Re-

zolucija 1481 o osudi totalitarnih režima 20. stoljeća“, te Rezolucija europskog parlamenta iz 2019. pod nazivom „Važnost europskog sjećanja za budućnost Europe“. DP smatra da bi upravo to trebao biti civilizacijski standard našeg medijskog javnog prostora.

Sve navedeno zahtjeva uistinu promjenu koja bi krenula od preispitivanja financijske strukture i podrške kroz proračunski novac te redefiniranje statusa svih javnih medija u svjetlu nacionalnog i demokratskog napretka. Povezano s tim postavlja se i pitanje financiranja medija, kao i njihove vlasničke strukture. Mediji su važan segment državne i nacionalne sigurnosti te je potrebno imati taj aspekt u vidu pri odobravanju novih koncesija.

Nacionalna sigurnost

Nacionalna sigurnost Republike Hrvatske

Prije definiranja Nacionalne sigurnosti, potrebno je podsjetiti kako je Hrvatska stekla slobodu i političku neovisnost voljom većine građana i oružanim otporom agresiji kroz Domovinski rat u kojemu se obranila i pobijedila. U tom kontekstu prvih deset godina nove hrvatske neovisnosti proteklo je u uspostavljanju cjelovitosti i suvereniteta te obnovi nacionalnog identiteta.

Kako je navedeno u Programu djelovanja Domovinskog pokreta, proteklih dvadeset godina obilježeno je degradacijom i urušavanjem temeljnih vrijednosti, institucija i političkog sustava onoga što je trebalo postati moderno i demokratsko društvo. U takvom društvenom miljeu klijentelizam i korupcija poprimili su zastrašujuće razmjere. Zbog toga je nit vodilja Domovinskog pokreta postala - vraćanje odgovornosti u politiku, te okupljanje svih domoljubnih snaga u domovinskoj i iseljenoj Hrvatskoj. Stoga će, u području nacionalne sigurnosti naglasak biti upravo na najvažnijim odrednicama koje su definirane u Programu djelovanja Domovinskog pokreta, nakon definiranja osnovnih pojmova:

- Nacionalna sigurnost je izuzetno široko i dinamično područje koje se stalno mijenja po sadržaju i opsegu, uvjetovana je vanjskim i unutarnjim faktorima, promjenama u međunarodnom okruženju i sve brojnijim rizicima. Nacionalna sigurnost je pojam koji se može definirati kao stanje zaštićenosti temeljnih vrijednosti društva i na njima zasnovanih institucija, zaštita vitalnih nacionalnih interesa, integritet državnog područja i institucija, odnosno najopćenitije, kao sigurnost političkog naroda. Pojam "nacionalna sigurnost" mijenja svoj sadržaj i opseg sukladno povijesnim, političkim i geopolitičkim promjenama i okolnostima. Isto tako, njegovo značenje ovisi i o ideološkim i svjetonazorskim polazištima.
- Sustav nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske čine državne institucije i organizacije koje su izravno, a često i isključivo, zadužene za poslove nacionalne sigurnosti, te druge potporne institucije i organizacije koje su važne za neke aspekte nacionalne sigurnosti i koje u tim poslovima sudjeluju

neizravno ili povremeno. Glavne institucije koje su izravno zadužene za izvršavanje poslova nacionalne sigurnosti su državna tijela zadužena za poslove obrane, Ministarstvo obrane, Oružane snage, obavještajne i sigurnosne službe, policija i druge.

- Nacionalni interesi - sadržaj nacionalne sigurnosti demokratskih država ogleda se u zaštiti nacionalnih interesa a što obuhvaća: sigurnost nacionalnog teritorija, zaštitu osnovnih funkcija društva kao što su socijalne, ekonomske, političke, kulturne, ekološke, gospodarske, obrambene i druge.
- Ugroze nacionalne sigurnosti - izvori ugroza nacionalnih interesa mogu biti vanjski i unutarnji, i to sljedećih oblika: oružani napad odnosno agresija od strane druge ili drugih država; unutarnja oružana pobuna; terorizam, diverzije, špijunaža; nasilna promjena ustavnog i zakonskog poretka ili sprječavanje njihove uspostave, uključujući državni udar; podrivanje ili slabljenje nacionalne obrambene, vojne, gospodarske i financijske moći; napad na objekte vitalne infrastrukture te javne i zaštićene komunikacijske sustave; velike prirodne i civilne katastrofe te djela koja su zabranjena međunarodnim pravom, kao što su: nedopuštena trgovina oružjem, opijatima i ljudima.

Temeljne odrednice iz Programa djelovanja Domovinskog pokreta su:

Borba protiv klijentelizma i korupcije

Potrebno je izmijeniti Zakon o državnom odvjetništvu tako da se postojeći postupak izbora glavnog državnog odvjetnika ukine i njegov izbor povjeri sudsko-odvjetničkom vijeću kao kolegiju neovisnih stručnjaka. Ta važna javna služba na taj bi se način učinila dostupnom svima pod jednakim uvjetima, kako Ustav RH i jamči. Ujedno bi se omogućila i selekcija najkompetentnijih javnih službenika te one-mogućilo pogodovanje, sukob interesa i trgovanje utjecajem pri izboru.

Demografija i obitelj

Briga o demografskim procesima u većini zemalja s dobrom demografskom slikom čini dio ukupne ra-

zvojne politike. Ona u političkom smislu predstavlja upravljanje ljudskim kapitalom zemlje i u svojoj srži predstavlja planiranje njezina dugoročnog razvoja. Demografski trendovi u Hrvatskoj nepovoljni su već niz desetljeća, a nakon ulaska Hrvatske u EU započeo je val iseljavanja zabrinjavajućih razmjera, prema podacima UN-a iz 2019. godine, u RH će se do 2050. godine broj stanovnika smanjiti za 17,4 %. Hrvatska je po brojnim demografskim pokazateljima na začelju Europe te je karakterizira nizak natalitet, demografsko starenje i iseljavanje značajnih razmjera. Konkurencija za odljev radne snage i općenito stanovništva iz ekonomski slabijih dijelova zemlje sada više nije samo Zagreb i obala već sve zemlje koje su potpuno otvorile svoje granice hrvatskim državljanima. Strukturna neravnoteža na tržištu rada je i više nego očita. Budući da je iseljavanje snažno povezano s ekonomskim razlozima, održavanje visokih stopa gospodarskog rasta ističe se kao nužan uvjet zaustavljanja iseljavanja.

Nacionalna sigurnost, obrana i branitelji

S obzirom na žrtvu i doprinos hrvatskih branitelja, neophodno je voditi posebnu brigu o njihovom dostojanstvu i dostojanstvu njihovih obitelji. U tom kontekstu treba inzistirati na raščišćavanju odnosa s agresorima iz Domovinskog rata što posebice podrazumijeva rješavanje pitanja nestalih, plaćanje odštete zarobljenicima koncentracijskih logora, povrat svih arhiva, uključujući i one iz vremena bivše države, kao i pokradene imovine, te osiguravanje granica. Iako Hrvatska ima jamca sigurnosti u NATO savezu, ona i dalje mora i razvijati i osuvremenjivati svoju vojsku i vlastite proizvodne kapacitete. Preuzete obveze o izdvajanju iz BDP-a za obranu predstavljaju potencijal za investicije u razvoj vlastitog programa izrade oružja, borbenih vozila i plovila, te vojne opreme.

Sukladno novim prijetnjama nacionalnoj sigurnosti, pripravnost, tehnička i ljudska, mora biti na najvišoj razini. Masovni pritisak izbjeglica i migranata veliki je izazov za cijelu Europu, pa tako i za RH. Treba inzistirati na zadržavanju suverenog prava odlučivanja o tome tko smije i pod kojim uvjetima ulaziti u našu zemlju. Suverenost svake države očituje se u njezinoj sposobnosti očuvanja granica i zaštite stanovništva od mogućih ugroza što podrazumijeva sve oblike zaštite.

Predložene mjere za poboljšanje:

Sustav nacionalne sigurnosti je izuzetno kompleksan i s brojnim područjima o kojima treba voditi računa:

- Kontinuirano dorađivati sustav domovinske sigurnosti;
- Poboljšati upravljanje i nadzor na granicama RH;
- Unaprijediti sustav civilne zaštite;
- Iznova definirati nacionalne politike usmjerene na prevenciju i suzbijanje terorizma, ekstremizma i radikalizacije;
- Uvesti sigurnosne provjere pravosudnih dužnosnika kao pomoćno sredstvo za otklanjanje korupcijskih rizika u pravosuđu, zbog narušenog povjerenja hrvatskog društva u pravosudni sustav;
- Održavati međureligijski dijalog za kontinuiranu izgradnju povjerenja na svim razinama hrvatskog društva;
- Doraditi strategije nacionalne sigurnosti i u području hibridnih prijetnji, te obrazovati stručnjake za suprotstavljanje takvim prijetnjama koje su interdisciplinarne i transnacionalne i teško im se suprotstaviti samo na nacionalnoj razini.

Praćenje provedbe predviđenih mjera:

Redovito izvješćivanje o ažuriranju sustava domovinske sigurnosti i civilne zaštite, uključujući i područje hibridnih prijetnji; statistička izvješća o nadzoru granica RH s naglaskom na suzbijanje terorizma, ekstremizma i radikalizacije; donošenje zakonskih odredbi o izboru pravosudnih dužnosnika; redovito izvješćivanje o mjerama borbe protiv korupcije, klijentelizma i pogodovanja;

Unutarnji poslovi i policija RH

Krajem 1980-ih godina projekt komunističke Jugoslavije doveden je do samog svog kraja. Početak i prekretnica napuštanja starog sustava simbolički se može označiti u događaju od 25. srpnja 1990. godine kada je hrvatski policajac s kape skinuo zvijezdu petokraku i zamijenio je povijesnim hrvatskim grbom, a na zgradu Sabora izvješten je hrvatski stijeg. Hrvatska je policija od početaka 90-ih godina do danas prošla intenzivan proces tranzicije. Prvotno su politička pa potom ratna previranja korjenito utjecala na zatečeni ustroj, ustaljeni mentalitet i cjelokupan naslijeđeni sustav upravnog resora unutarnjih poslova. Postupno i usporedno, obavljajući svoje temeljne poslove, hrvatska je policija počela obavljati i vojne zadaće koje su se velikosrpskom agresijom nametale. Kasnije u mirnodopskom razdoblju uslijedio je zahtjevan integracijski proces usklađivanja i prilagodbe s propisima i standardima EU.

U tom procesu transformacije, preustroja i novom modelu rada policije, jedna od važnih zadaća bila je profiliranje kompetencija hrvatskog policajca. Novi sustav trebao je za napustiti prošlost totalitarizma i relikta stare, dobro poznate i u narodu omražene, „milicije“, te se ubrzano prilagoditi izazovima novog vremena.

Od ratnih okolnosti i ugroze koja je narušavala nacionalni integritet i stabilnost, potom početka mirodnopskog razdoblja, pa sve do prilagodbe europskim praksama, hrvatska je policija prošla trnovit put pun promjena.

Da bi se proces promjena mogao započeti i ostvariti, najprije se 5. kolovoza 1990. godine na Policijskoj akademiji, prvotno s oko 1.700 kandidata, započelo s tečajevima za obuku policijskih službenika, tečaj „Prvi hrvatski redarstvenik“. Nedugo nakon toga, 7. rujna 1990. godine osnovana je prva profesionalna postrojba Republike Hrvatske koja je nosila naziv Antiteroristička jedinica Lučko. Sam naziv i žurnost u osnivanju navedene jedinice govori da je jedna od osnovnih postavljenih uloga policije u tom razdoblju bila borba protiv terorizma koji je prijetio ustavnom poretku, teritorijalnoj cjelovitosti Republike Hrvatske i rušenju novoizabrane demokratske vlasti.

U tom kontekstu, navedena nužnost i namjera za osnivanjem takve jedinice ogleđa se u Rezoluciji o zaštiti ustavnog demokratskog poretka i nacionalnim pravima u Hrvatskoj, koju je prije toga, 24. kolovoza 1990. godine donio Sabor Republike Hrvatske. U spomenutoj Rezoluciji se zahtjeva od Vlade i drugih nadležnih organa da prema načelima demokratskog političkog sustava i kaznenog zakonodavstva, ispituju odgovornost svih državnih organa i pojedinaca za nelegalne i kriminalne postupke do kojih je došlo tijekom oružane pobune, a koje se mogu, kako se u nastavku navodi, „podvesti pod pojam političkog nasilja, protuzakonitog ili terorističkog djelovanja“. Navedenu postrojbu već na samom početku njezina djelovanja, narod i javnost nazivali su „jakim snagama MUP-a“ i bila je jedina uz Prve hrvatske redarstvenike i jedinice posebne namjene, legalno organizirana postrojba koja se tada mogla ozbiljno suprotstaviti nadmoćnim i dobro naoružanim paravojnim agresorskim formacijama i terorističkim skupinama.

Osnivanjem Antiterorističke jedinice Lučko stvoreni su temelji za nastanak i formiranje prve profesionalne oružane formacije vojnog ustroja u Republici Hrvatskoj – Zbora narodne garde (ZNG).

Iz ovih podsjećanja vidljivo je, da se već u počecima demokratskih promjena odlučno pristupilo, ne samo promjeni ugleda, stvaranju povjerenja i redefiniranju uloge policijskih službenika, već cjelokupne slike sustava unutarnjih poslova. Očitovalo se to i kroz proces obrazovanja i odgoja novih naraštaja temeljen na novoj paradigmi i očekivanju koje je imao narod i novoizabrana vlast u tim sudbonosnim danima naše povijesti. Danas, bez obzira na suvremeni kontekst vremena, preduvjet stručnom profiliranju policijskog službeni-

ka 21. stoljeća, uz usvajanje novih znanja, usavršavanje kompetencija i vještina, jest i u snažnoj odgojnoj ulozi koja ima veće značenje u obrazovnom procesu i neposrednom radu s polaznicima i učenicima Policijske škole „Josip Jović“.

Da bi država kao zajednica svih etničkih i političkih građana mogla opstati i razvijati se, nužna je izgradnja i učinkovito djelovanje unutarnje sigurnosti. To se uglavnom postiže ustrojem državnih tijela i agencija čije je temeljno djelovanje i sudjelovanje u provođenju i osiguravanju svih aspekata zaštite pravnog i političkog poretka, a osobito zaštita temeljnih prava i sloboda svih građana.

Domovinski pokret cijeni i snažno podupire rad svih službi hrvatske policije i nastojat će i nadalje pridonositi poboljšanju i učinkovitosti tog sustava.

ANALIZA STANJA

Prema važećoj sistematizaciji nedostaje značajan broj operativnih policijskih službenika, za razliku od administrativnog osoblja - činovnika. Plaće operativnog dijela su demotivirajuće, što negativno utječe na kvalitetu i kvantitetu rada, a velikim dijelom i na povećan broj raskida radnog odnosa. Na učestale natječaje za prijam u policiju, javlja se nedostatan broj kandidata. Prijavljeni kandidati pak, podliježu sigurnosnoj provjeri, općem tjelesnom i psihološkom testiranju te u konačnici, kriterijima udovolji tek polovica prijavljenih kandidata.

Povrh negativne selekcije kandidata, slična praksa primjenjuje se i na rukovodeće kadrove, bez adekvatnog sustava ocjenjivanja rada. Tako se događa da pojedinci koji ne zaslužuju i nemaju izvrsne rezultate i bez sudjelovanja u Domovinskom ratu, budu raspoređeni na viša radna mjesta bez ikakvog obrazloženja, što upućuje na podobnost, a ne sposobnost. Na žalost, slična situacija je i kod razrješenja – smjenjivanja djelatnika. Neke odgovore na ova pitanja ćemo dati kroz prijedlog mjera, a Domovinski pokret će zatražiti sve odgovore kad dođe u poziciju vlasti jer to silno želi hrvatska javnost, osobito obitelji nestalih tražeći još na stotine žrtava hrvatskih branitelja i civila i njihovih kostiju razasutih po neotkrivenim grobovima i nepoznatim grobnicama diljem Lijepe naše i susjedstva.

PRIJEDLOG MJERA

Kako bi se kvalitetno provela funkcionalna reorganizacije Ravnateljstva policije, Uprava, Postaja, Specijalne i Interventne policije, Akademije i drugih faktora u sustavu upravljanja i odlučivanja, potrebno je učiniti sljedeće:

- pokrenuti izmjenu Uredbe o područjima, sjedištima, vrstama i kategorijama PU i PP, dodatno analizirajući mogućnosti spajanja prema granicama županija, odrediti kategorije prema podacima opterećenosti, stopi kriminaliteta i broju stanovnika;
- predložiti nove Uredbe o unutarnjem ustrojstvu, Uredbe o klasifikaciji radnih mjesta policijskih služ-

benika, Uredbe o policijskim zvanjima, Uredbe o plaćama policijskih službenika (ispraviti nepravde i nepotrebno dizanje platnih koeficijenata u sjedištu, u odnosu prema postajama, primijeniti načelo „jednaka plaća za jednak posao“);

- unaprijediti korištenje ljudskih kapaciteta i materijalnih resursa, na osnovu realnih potreba i specifičnosti pojedinih područja;
- osnažiti policijske postaje koje će svojim kapacitetima biti učinkovitije prema stvarnim potrebama na području djelovanja, a to se poglavito odnosi na problematiku granica i područja pod pritiskom ilegalnih ulazaka i protuzakonitog prebacivanja migranata, problematiku urbanih krajeva i slabo naseljenih područja;
- utvrditi potrebu smanjenja broja rukovodećeg kadra kroz spajanje manjih ustrojstvenih jedinica u veće, poglavito u sjedištu Ministarstva i policijskih uprava;
- izmijeniti Zakon o policiji u dijelu o sistematizaciji radnih mjesta, kako bi se spriječila zlouporaba sa svrhom dovođenja podobnih, kao i u postupku premještanja, bez jasnih kriterija i obrazloženja;
- voditi brigu o socijalno-materijalnom stanju djelatnika policije, u suradnji sa sindikatima;
- utvrditi točan broj hrvatskih branitelja, definirati njihove potrebe (zdravstvene, socijalne i dr.) te uredbom utvrditi da se ne mogu premještatati bez suglasnosti kroz tzv. nove sistematizacije te im prema mogućnosti treba ponuditi radna mjesta koja će im odgovarati sukladno dobi, zdravstvenom stanju i sl.;

• osnažiti transparentan postupak raspisivanja internih natječaja za sva radna mjesta, pri čemu prednost treba dati hrvatskim braniteljima, ako imaju iste profesionalne reference;

- raditi na stvaranju ugleda policije i povjerenja građana u sustav; obnoviti rad kontakt policije u zajednici (koja nije dovoljno vidljiva na terenu) kao i rad na prevenciji kriminaliteta;
- materijalno obnoviti policijske postaje i informatički opremiti te transparentno ulagati u vozni park;
- pitanje ratnih zločina, korupcije i kriminala „bijelih ovratnika“ podići na veću razinu učinkovitosti u sprječavanju tih oblika KD-a;
- osnažiti i inkorporirati ideju domovinske sigurnosti u sustav unutarnjih poslova prema Zakonu o sustavu domovinske sigurnosti, odnosno, Strategiji nacionalne sigurnosti, kako bi svi resursi sigurnosnog sustava bili što bolje pripremljeni na možebitne sigurnosne ugroze i ostvarili suradnju svih sigurnosnih segmenata kroz sinergijsko, usklađeno i učinkovito djelovanje;
- staviti naglasak na domovinski odgoj u kontekstu odgoja i obrazovanja u policijskoj školi i povećati zastupljenost povijesti Domovinskog rata;
- povećati službeničke plaće do optimalnog iznosa, a za mlađe službenike osigurati subvencionirane kredite za kupnju, adaptaciju ili gradnju kuće ili stana, a osobito za službenike koji nisu raspoređeni u domicilne policijske uprave, za sve djelatnike osigurati besplatan topli obrok, kod odlaska u mirovinu osigurati primjerenu otpremninu prema godinama staža;

- zalagati se za provođenje nadzora nad svim službama, institucijama i službenicima unutar sustava, utvrditi moguće pojedinačne odgovornosti svih u hijerarhiji, protiv odgovornih pokrenuti odgovarajuće postupke, a o svemu učinjenom obavijestiti hrvatsku javnost.

Kroz poduzete mjere i praćenje provedbe funkcionalne reorganizacije policije sigurno bi se stvorili uvjeti za potpuno ostvarenje postavljenih ciljeva, odnosno funkcionalno bi se unaprijedili svi procesi u radu policije, poboljšala bi se organizacijska struktura i učinkovitije koristili raspoloživi ljudski potencijali. Uklanjanjem postojećih ograničenja, omogućuje se veća fleksibilnost i učinkovitije korištenje raspoloživih ljudskih potencijala uz istovremeno poticanje policijskih službenika na kontinuirano stručno usavršavanje i karijerno napredovanje. Na taj način stvara se veći „bazen“ iz kojeg se mogu crpiti najbolji kadrovi, koji svojim stručnim znanjima, vještinama i iskustvima mogu dodatno unaprijediti postojeći sustav.

Domovinski pokret će provođenjem prijedloga mjera dodatno poboljšati postojeću policijsku organizaciju, podići standarde, unaprijediti kapacitete i učiniti policiju kvalitetnijim javnim servisom građana.

Obrana RH i uvođenje obaveznog vojnog roka

HV je nastala u Domovinskom ratu, te ostvarila veličanstvenu pobjedu. Od 1995. godine do danas prošla je tranzicijski period smanjenja brojnog stanja, u malu visokoprofesionalnu, motiviranu i opremljenu vojsku. Godine 2008. suspendiran je obavezni vojni rok i uvedeno je dragovoljno služenje vojnog roka u svrhu popune djelatnog i pričuvnog sastava. Uvođenje dragovoljnog vojnog roka nije dalo potrebne rezultate. Odaziv je postao premalen i nedostatan čak ni za popunu djelatnog sastava, a pričuva nema nove popune te je u stalnom opadanju. Zbog takvog stanja Hrvatska je primorana uvesti obavezni vojni rok da bi se očuvao ovaj segment domovinske sigurnosti. Završetkom Domovinskog rata Hrvatska vojska izašla je kao respektabilna vojna sila i jamac hrvatske slobode i opstojnosti, kao i regionalne stabilnosti. Nastupanjem mira trebalo je odlučiti u kojem smjeru krenuti s razvojem obrane te kakvu vojsku Hrvatska želi razvijati.

Hrvatska je izabrala model male, uvježbane i vrhunski opremljene vojske. Takav vid razvoja vojske ima svoja ograničenja koja je moguće nadvladati samo stalnim ulaganjima i praćenjem najnovijih svjetskih trendova. Da bi ostvarili postavljeni cilj budućeg izgleda Hrvatske vojske, trebalo je svladati dug put tranzicije i transformacije od osamostaljenja RH, kroz nekoliko tipova ustroja, od onoga u Domovinskom ratu, preko mirnodopskog ustroja samodostatne obrane do profesionalnog ustroja u današnje vrijeme. Ulaskom u sustav kolektivne obrane NATO 2009. godine, RH se sukladno članstvu u savezu oslanja i na zajedničku obranu i sigurnost. Od 2008. godine HV počinje s prilagodbom u članstvu NATO saveza te zamrzava vojnu obvezu i uvodi dragovoljno služenje vojnog roka. Preustroj HV završava 2018. godine Ustrojavanjem pričuvnih pukovnija.

STANJE U HRVATSKOJ VOJSCI

Današnji profesionalni sastav HV broji oko 15.000 vojnika ustrojenih u tri klasične grane: Hrvatska kopnena vojska (HKoV), Hrvatsko ratno zrakoplovstvo (HRZ) i Hrvatska ratna mornarica (HRM). Pričuvni sastav po ustroju broji 20.000 vojnih osoba i sastoji se od 6 pješačkih pukovnija i 6 postrojbi taktičke potpore.

Ulaskom u sustav kolektivne obrane NATO i EU, sukladno članstvu u savezu RH se oslanja i na zajedničku obranu i sigurnost. Moć saveza temelji se na moći pojedinih država članica, tako da svaka država članica NATO održava i razvija svoj obrambeni sustav radi pružanja temeljne vojne sigurnosti. Ujedinjeni sa svim vojnim, ekonomskim i političkim potencijalom, dovoljna su snaga za odvratanje i najsnažnijih saveza i vojski svijeta u eventualnoj namjeri pokretanja agresije na bilo koju članicu. Kao i sve moderne vojske i HV se suočava s problemom popune ljudstvom, financiranja, modernizacije i opremanja.

POPUNA DJELATNOG I PRIČUVNOG SASTAVA

Popuna HV djelatnog i pričuvnog sastava planirana je kroz dragovoljno služenje vojnog roka. Prateći trend dragovoljnog služenja vojnog roka od uvođenja te opcije 2008. godine do 2024. godine, uočava se da ovaj model ne može dati željene rezultate. Planirani broj osoba koje su trebale proći vojnu obuku osposobljavanja na godišnjoj razini je 2.000 novaka do uspostave pričuvnih pukovnija.

Od 2018. godine planiran je rast u ovom modelu služenja, no nažalost, dolazi do konstantnog pada broja novaka, kao što je prikazano slici broj 1.

U prikazanom razdoblju, obuku je završilo 10.934 ročnika, dok od predviđenih ukupno 32.000 njih čak 21.066 nije završilo nikakvu vojnu obuku.

Primjetan je trend pada interesa mladih za dragovoljno služenje vojnog roka kao i za rad u HV. Uzrok za takvo stanje može se tražiti i u nekonkurentnosti vojnog poziva u odnosu na tržište rada, kao i socijalni čimbenici kod mladih generacija kojima vojno područje i vojna profesija nije zanimljiva ni primarna. Vrijednosti poput domoljublja, časti i hrabrosti nisu prioritete.

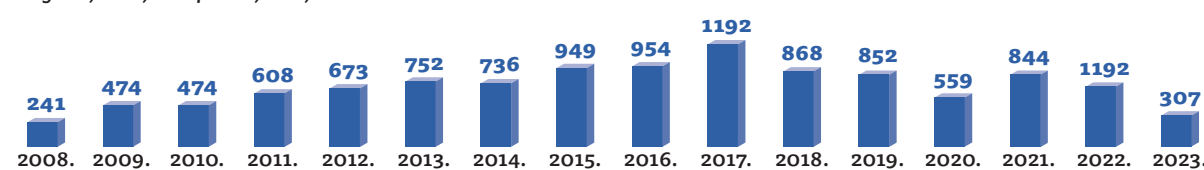
Potrebno je ponovno oživjeti vojnu profesiju, učiniti je zanimljivom za mlade, no za to su nužni politička volja, financijska sredstva te odgojem izgrađene moralne vrijednosti, koje su krasile ranije generacije.

VOJNA OBAVEZA

Analizom rezultata služenja dragovoljnog vojnog roka, kao baze za popunu djelatnog i pričuvnog sastava HV, dolazi se do zaključka o neminovnosti aktiviranja obaveznog služenja vojnog roka. Za to je potrebno osigurati određene preduvjete: političku odluku, odnosno politički konsenzus o ovom pitanju, potom financijska sredstva, smještajne kapacitete, vojno-stručno osoblje za izvođenje obuke kao i usuglašenost oko modela služenja vojnog roka. Vrijeme potrebno za obuku određuje vrsta i kvalitete

ta predviđene obuke. Modeli od 3 mjeseca skraćene obuke primjenjuju se u ratnim uvjetima kada je potrebno u što kraćem roku popuniti postrojbe. Model od 4 mjeseca može zadovoljiti potrebe i u mirnodopskim uvjetima te planirati nastavak obuke u pričuvnim postrojbama po potrebi. Model od 6 mjeseci je optimalan te bi se njegovom primjenom osposobili kompletno obučeni vojnici, no taj je model ovog časa za Hrvatsku preskup i neprimjenjiv. S obzirom na relativnu odbojnost prema služenju vojnog roka koji javno zastupaju mladi populistički ljevičarski političari, ne nudeći alternativu, te pritisak zainteresirane javnosti, u skladu s financijskim mogućnostima RH, kao i mogućnošću nastavka obuke u pričuvnom sastavu, model od 4 mjeseca je prihvatljiv i provediv. Smještajni kapaciteti već postoje u Požegi gdje se izvodi obuka dragovoljnog služenja, te u Puli. Mogu se angažirati i druge lokacije, no to treba regulirati Ministarstvo obrane po sagledavanju broja novaka u evidencijama odsjeka za vojna pitanja. Predložena vojna obuka trajala bi 4 mjeseca, od čega bi, na primjer, temeljna obuka mogla trajati 2 mjeseca i provodila bi se u središtima za obuku, dok bi specijalistička obuka mogla trajati dodatna 2 mjeseca te bi se provodila u rodovskim postrojbama sukladno vojno-stručnoj specijalnosti, VSSp. Po završetku obaveznog služenja vojnog roka potrebno je omogućiti zainteresiranim ročnicima nastavak karijere u OS RH, dok bi ostali bili raspoređeni u pričuvne pukovnije. Otvorenom se ostavlja mogućnost ročnicima za dragovoljno služenje vojnog roka.

Slika br.1 Broj ročnika koji su završili dragovoljno vojno osposobljavanje

OSNOVNI LOGISTIČKI PARAMETRI

Procjenjuje se da je trošak četveromjesečnog vojnog roka 2.700 eura po ročniku. Ministarstvo obrane već je sagledalo i predložilo 4 lokacije za tu namjenu, Sinj, Bjelovar, Požega i Pula.

Za ustroj jedne satnije koja bi brojila 120 novaka predviđa se 5 časnika i 13 dočasnika. Broj novaka koji bi pristupili obaveznom služenju vojnog roka nakon što ih se određen broj pozove na prigovor savjesti, u konačnici bi odredio i broj potrebnog kadra za obuku.

PRIGOVOR SAVJESTI

U RH je svim građanima Ustavom zajamčeno pravo na priziv savjesti, članak 47. Ustava Republike Hrvatske, Zakon o obrani, članak 24. i Zakon o civilnoj službi, članak 6. Sve ove zakonske odredbe propisuju tko, kada, i pod kojim uvjetima se može pozvati na prigovor savjesti.

FINANCIRANJE HV

Sukladno sporazumu o članstvu u NATO savezu i EU, Hrvatska se obavezala provoditi financiranje HV s 2% BDP-a. Trenutno to iznosi oko 1,8% BDP-a što nikako nije dovoljno, jer je HV zapuštena te su i oprema i tehnika na granici upotrebljivosti. Da bi se aktivirala vojna obaveza i integrirala se u sustav obrane, potrebno je izraditi poseban okvir troškova za potrebe ovog sastava i na postojeći proračun dodati i ta sredstva, ne ugrožavajući trenutačni plan razvoja i opremanja HV. Svjedoci smo rasipanja novca na kojekakve udruge i projekte koji su direktno usmjereni protiv hrvatskog naroda, običaja, kulture i interesa RH, taj novac treba

usmjeriti u obranu jer svi moramo biti svjesni koliko nas je stajala naša sloboda!

OPREMANJE HV

Hrvatska je u razvoju svoje vojske izabrala put razvoja male, uvježbane i vrhunski opremljene vojske. Zbog konfiguracije granice, zemljopisnog i geopolitičkog položaja te činjenice snažnog naoružavanja nekih susjednih zemalja, od 2016. godine, osnivanjem postrojbe i uvođenjem bespilotnih letjelica ofenzivnog tipa u sustav obrane te u kombinaciji sa zrakoplovnim sustavima obrane u potpunosti bismo osigurali prostor od moguće agresije i zaštitili snage na terenu. Također, zbog konfiguracije obale i otežanog razvoja ratne mornarice, RH bi trebala uvesti u ustroj HV postrojbu pomorskih dronova. Ukrajina je dokazala kako upotreba ove vrste naoružanja može paralizirati i najveće svjetske pomorske sile.

RAZVOJ VOJNE INDUSTRIJE

DP se zalaže za intenzivniji razvoj vojne industrije u dogovoru s partnerima iz NATO i EU, te je potrebno pokrenuti razvoj i proizvodnju bespilotnih letjelica svih tipova potrebnih obrani, pokrenuti proizvodnju i razvoj pomorskih dronova, izgraditi pogon za proizvodnju streljiva bez obzira na otežanu nabavku sirovina te izgraditi pogone za proizvodnju eksploziva, baruta, kompozitnih goriva, izgraditi ili obnoviti vojarnu u južnoj Dalmaciji te izgraditi središte za obuku na Banovini.

Postoji mogućnost da uvođenje obaveznog vojnog roka dugoročno ne postigne značajne rezultate s ob-

zirom na očekivano iskorištavanje prava na prigovor savjesti kao načina za izbjegavanje služenja. Prigovor savjesti je već jednom bio glavni razlog za suspenziju vojnog roka, te ga se treba zakonski drugačije urediti ako se želi ustrojiti vojsku. Mediji, posebno oni u državnom vlasništvu, u udarnim terminima moraju emitirati programe promocije služenja u HV i općenito emisije kojima se iskazuje i dokazuje domoljublje, te prestati demonizirati branitelje HV i kriminalizirati Domovinski rat. S obzirom na svoj geopolitički položaj, HV mora stalno ulagati u modernizaciju naoružanja i opreme, i krenuti u osnivanje novog roda i uvođenje bespilotnih letjelica svih tipova, te raketnih sustava većeg dometa od 40 km za učinkovitu mogućnost odvratanja agresora. Zbog mnoštva otoka potrebno je razviti i opremiti HRM između ostaloga i pomorskim dronovima.

Za vrijeme služenja Vojne obaveze, a s ciljem stimuliranja ročnika za vojni poziv svih razina potrebne su sljedeće mjere:

- povećati materijalna primanja ročnicima;
- priznati služenje vojnog roka kao radni staž;
- stimulirati stambeno zbrinjavanje ročnika sukladno vremenu provedenom u OSRH te sukladno broju članova uže obitelji, odnosno broju djece;
- uvesti odgovarajuće izmjene u zakonskim odredbama vezanim za prigovor savjesti, kako bi se smanjila zloupotreba u smislu izbjegavanja služenja vojnog roka;
- osigurati besplatan gradski i međugradski prijevoz za ročni sastav.

Praćenje provedbe predviđenih mjera:

Donošenje zakonskog okvira za uvođenje obaveznog vojnog roka; reguliranje priziva savjesti; kontinuirana financijska izvješća o ulaganjima u vojni sustav; statistička izvješća o stambenom zbrinjavanju ročnika; izvješće Agencije za elektroničke medije o pozitivnoj promidžbi služenja u HV i emitiranju sličnih sadržaja.

Migrantska kriza i sprječavanje ilegalnih prelazaka granice

Suverenost svake države, pa tako i Republike Hrvatske očituje se u suverenom pravu odlučivanja o tome tko i pod kojim uvjetima može ući u zemlju. Hrvatska mora štiti svoje granice i svoje stanovništvo od svih ugroza, pa tako i od migrantske invazije. Hrvatska je posljednjih godina izložena masovnim ilegalnim migracijama koje ugrožavaju hrvatsku sigurnost i suverenost. Samo u 2023. godini u Hrvatsku je ilegalno ušlo 68.500 migranata, vojno sposobnih muškaraca. Intenzitet migracija u Europu, pa tako i u Hrvatsku najviši je još od vremena velike migrantske krize 2015. i 2016. godine. Nije izgledno da će se taj broj smanjiti nakon postizanja novoga pakta za migracije u Bruxellesu jer se ne rješavaju uzroci, nego tek posljedice čitavog problema.

Primjeri brojnih država EU ukazuju na promašenost projekta „multikulturalizma“ i na nužnost čuvanja vlastita nacionalnog identiteta. Velik broj tzv. no-go zona diljem Europe predstavlja ne samo identitetski

poraz mnogih država, nego i potencijalno opasne točke regrutacije terorista i planiranja budućih terorističkih džihadističkih napada diljem Europe. Ilegalne migracije, iako često predstavljane humanitarnim pitanjem, zapravo su ozbiljan sigurnosni problem. Riječ je o 99 % muškoj populaciji u dobi između 20 i 30 godina koji u tisućama nekontrolirano ulaze u Republiku Hrvatsku. Domovinski pokret više je puta od Vlade Republike Hrvatske zahtijevao da zaustavi protuzakoniti ulazak tzv. migranata u Republiku Hrvatsku te riješi pitanje RH ka mjesta njihove prve registracije. Prema službenim podacima u Hrvatsku se deportiraju migranti koji su u RH prvi put evidentirani. Organiziraju se tajnoviti transporti zrakoplovima i drugim prijevoznim sredstvima kojima se migranti u pratnji policajaca iz drugih europskih zemalja deportiraju u Zagreb. Tim migrantima policija ostavlja mogućnost slobodnog kretanja bez ikakva nadzora. Masovne migracije - za koje se opravdano može postaviti da će u budućnosti, zbog rasta broja stanovništva u Aziji i Africi, bivati još snažnije - treba tretirati kao prvorazredno sigurnosno pitanje i rizik po europsku i hrvatsku sigurnost. Hrvatskom prolaze neki od ključnih tranzitnih migrantskih pravaca što stvara sigurnosne izazove i opasnosti od stvaranja krijumčarskih mreža, nasilnog probijanja granice, a ne treba zanemariti niti potencijalne terorističke napade koji bi imali nesagledive posljedice po hrvatski turistički i ekonomski sektor. Primjeri brojnih zemalja Europske unije - od Švedske i Francuske do Njemačke i Austrije - pokazuju kamo vode promigrantske

politike. Tome se treba oštro suprotstaviti. Stoga je Domovinski pokret podignuo kaznenu prijavu protiv Andreja Plenkovića zbog počinjenja kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti te omogućavanja protuzakonitog ulaženja, kretanja i boravka stranaca u Republici Hrvatskoj.

Prijedlozi mjera:

- potpuna primjena Zakona o nadzoru državne granice;
- upotreba svih raspoloživih političkih sredstava za zaustavljanje sigurnosnih ugroza;
- promicanje i zaštita suverenističkih stavova na razini institucija i tijela EU.

Praćenje učinkovitosti provedenih mjera:

Kontinuirano izvješćivanje Hrvatskog sabora, medija i javnosti o primjeni Zakona o nadzoru državne granice i svih raspoloživih političkih sredstava za zaustavljanje sigurnosnih ugroza kao i o promicanju i zaštiti suverenističkih stavova na razini institucija i tijela EU; godišnji izvještaji DORH-a o postupanju po predanoj kaznenoj prijavi.

Hrvatski branitelji - Hrvati moraju sami pričati svoju povijest iz Domovinskog rata

Analiza stanja

Hrvatski branitelji su u Domovinskom obrambenom ratu svoje živote i zdravlje ugradili u temelje Republike Hrvatske. Domovinski pokret ovu činje-

nicu uzima kao crtu vodilju u svom programu i želi učiniti korjenite promjene u pristupu i organizaciji rada institucija u rješavanju problema svakog hrvatskog branitelja.

Domovinski pokret je potpuno svjestan činjenice da se problemi braniteljske populacije i dalje ne rješavaju kvalitetno, sustavno i sveobuhvatno. Ministarstvo hrvatskih branitelja i druge institucije nisu došle niti nakon 29 godina po završetku Domovinskog rata do svih hrvatskih branitelja u rješavanju njihovih problema. U nadi da bi najmlađi hrvatski branitelji i njihove obitelji kao nositelji očuvanja povijesne istine o stvaranju države „mogli aktivno živjeti i doprinositi Republici Hrvatskoj i u desetljećima koja su pred nama, Domovinski pokret im želi ponuditi pomoć u ostvarivanju prava i uključivanja u sustav koristeći sav braniteljski potencijal.

Imajući u vidu probleme i sve specifičnosti braniteljske populacije, Domovinski pokret upravo želi ponuditi kvalitetne programe za zaustavljanje pobola i pomora hrvatskih branitelja, kvalitetnije zdravstvene skrbi i na zakonu utemeljenih i bolje organiziranih i stručnijih sistematskih pregleda. Resocijalizacija, stambeno zbrinjavanje, prekvalifikacija, samozapošljavanje i zapošljavanje hrvatskih branitelja samo su neki od nagomilanih problema ove populacije. Domovinski pokret želi na partnerskim osnovama jače aktivirati sav potencijal hrvatskih branitelja i braniteljskih udruga, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i zadruga.

Glavni problemi i nadalje ostaju, a time su to i prioritete Domovinskog pokreta, obitelji nestalih hrvatskih branitelja i civila iz Domovinskog rata i ubrzavanje potrage i pronalazak njihovih najmilijih. Imperativ ostaje i traženje ratne odštete za logoraše te silovane i zlostavljane civilne i vojne žrtve te inzistiranje na procesuiranju počinitelja. Također, DP će ustrajati na traženju obeštećenja za brojne stambene jedinice i imovinu oštećenu i uništenu u velikosrpskoj agresiji.

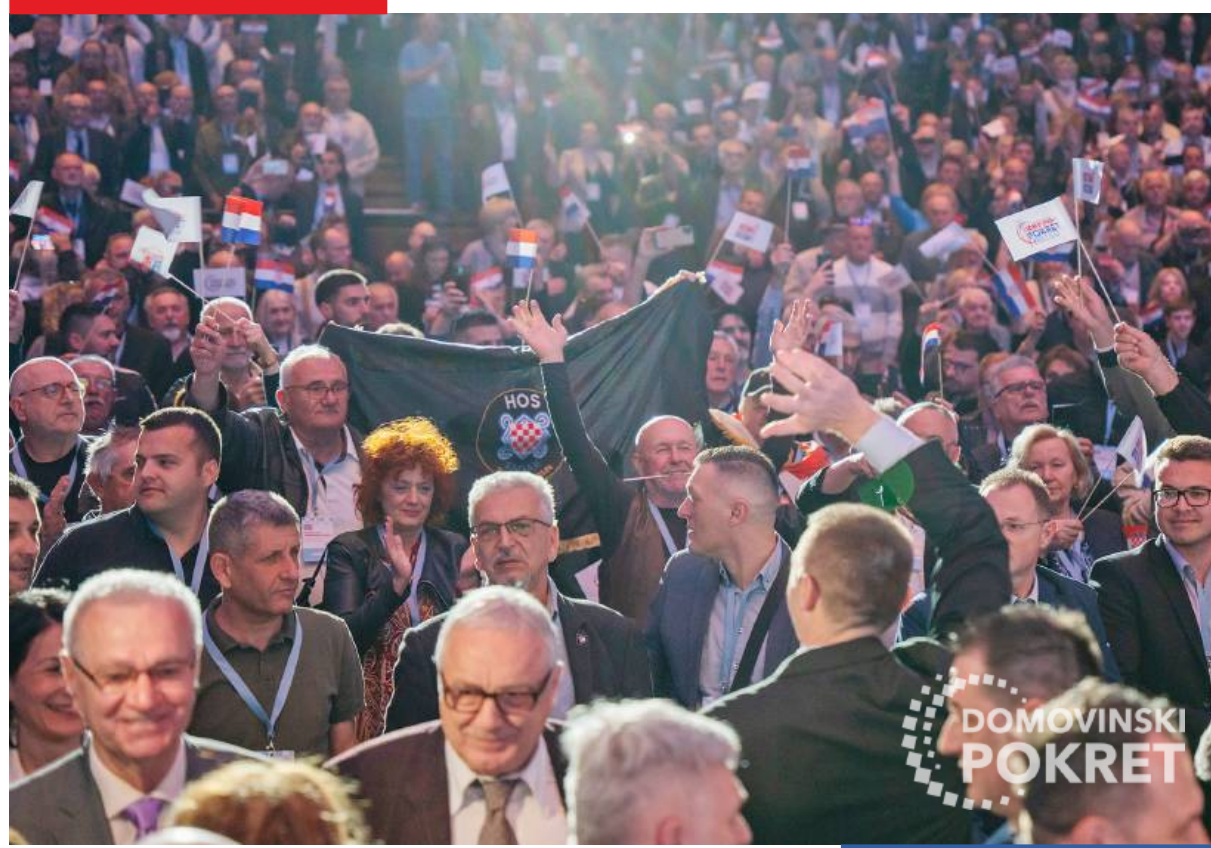
Evidentno je da Ministarstvo hrvatskih branitelja na nacionalnoj razini ne daje adekvatan odgovor i rješenja za sve potrebe hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji - štoviše stvoren je nekoordiniran sustav između institucija. Vertikalni pristup drugih institucija prema hrvatskim braniteljima i njihovim obiteljima uzrokuje česte nepravde i promovira birokraciju kod korištenja prava te blokira učinkovitost sustava i rješavanje problema.

Domovinski pokret će ustrajati na ispravljanju svih nepravdi kod ostvarivanja prava i čuvanja digniteta svih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, kao što je to pokazao na prošlogodišnjoj obljetnici stradanja hrvatskih branitelja i civila u Vukovaru. Posebna pažnja bit će posvećena braniteljima iz Hrvatskog vijeća obrane čiji pripadnici su dali nemjerljiv doprinos u obrani i stvaranju samostalne i suverene Republike Hrvatske.

Prijedlozi mjera za poboljšanje

Domovinski pokret konkretnim mjerama i prioriteto teži sljedećem:

- Aktualizirat će se isplata ratne štete u korist Republike Hrvatske te uvjetovanje prijema Srbije u EU dok ne isplati ratnu odštetu i ne obešteti sve zatočene logoraše koji su odvedeni i mučeni u srpskim koncentracijskim logorima i zatvorima u Srbiji i na tada privremeno okupiranom području Republike Hrvatske. Inzistirat će se na povratu svih arhiva, povratu pokradene imovine te vraćanju dostojanstva hrvatskim braniteljima, kao i vraćanju punog digniteta Domovinskom ratu;
- Inzistirat će se na projektu enciklopedije Domovinskog rata u izdanju Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, koji nažalost još nema predznak Hrvatski;
- U većim hrvatskim gradovima otvarati muzeje Domovinskog rata i hrvatskih branitelja te informativne centre o modernoj vojnoj i ratnoj povijesti, velikosrpskoj agresiji, obrani i načinu stvaranja moderne države. Jedna od krilatica Domovinskog pokreta je „Hrvati moraju sami pričati svoju povijest iz Domovinskog rata.“;
- Ministarstvo hrvatskih branitelja postat će referentna točka na kojoj će educirani službenici hrvatskim braniteljima na jednom mjestu ponuditi sve informacije o pravima i načinima ostvarivanja tih prava na svim razinama bez birokratskih barijera;
- Izradit će se raspored obilježavanja svih braniteljskih obljetnica koje financira Ministarstvo hrvatskih branitelja ili druge državne institucije, a organiziraju ih u suradnji s braniteljskim udrugama na profesionalan, dostojanstven, domoljuban, istinoljubiv i transparentan način;
- Ulagati u svrhovitiju i redovitiju zdravstvenu skrb branitelja kao mjeru prevencije preranog poboljšavanja i umiranja, uz uvođenje adekvatne palijativne skrbi;
- Specijalizirani veteranski centri i bolnice nisu polučili najavljujane rezultate, stoga je nužno ulagati napore u podizanje kvalitete terapija i općenito sadržaja tih ustanova za postizanje bolje učinkovitosti;
- Zakon o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji izmjenama i dopunama učiniti sveobuhvatnijim te tako doprijeti do svakog hrvatskog branitelja i člana njegove obitelji kapilarnim putem na pravednijim osnovama;

- Bivšim pripadnicima i stradalnicima Hrvatskog vijeća obrane sukladno proračunskim mogućnostima i međunarodnim sporazumom s BiH omogućiti veće usklađivanje s pravima hrvatskih branitelja s prebivalištem u RH, a i bez njega koliko bude moguće. To se odnosi na zdravstveno osiguranje, psihosocijalnu pomoć, pomoć kod zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, kao i pomoć prilikom sahrane-ukopa umrlog pripadnika HVO i slično;

- Osigurati smještaj branitelja u potrebi i samaca u domovima za stare i nemoćne osobe po subvencioniranim cijenama;

- Unatoč nepotrebno izgubljenim godinama poslije Domovinskog rata zbog nemara čelnika raznih institucija, maksimalno će se koristiti preostali potencijal hrvatskih branitelja i kroz prekvalifikacije, edukacije, samozapošljavanja, zapošljavanja uključiti u društvo. Hrvatski branitelji nisu teret, već neiskorišteni potencijal.

Neprihvatljivo je da se isključivo pred izbore hrvatskim braniteljima populistički vraćaju neka ranije stečena prava ili im se površno usklađuju mirovine, dok se kontinuirano manipulira predstavnicima braniteljskih udruga. Stoga će Domovinski pokret na pravednim i poštenim osnovama graditi partnerski odnos s braniteljskom populacijom.

Praćenje provedbe predviđenih mjera:

Kontinuirano izvještavanje o provedbi odredbi iz zakona o pravima hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji; izvještavanje o napretku projekata muzeja i informativnih centara; izvještavanje o projektu enciklopedije Domovinskog rata; prikupljanje i obrada podataka o zdravstvenom stanju i skrbi hrvatskih branitelja; kontinuirano izvještavanje o usklađivanju prava pripadnika HVO s pravima hrvatskih branitelja.

Vanjska politika Republike Hrvatske – Hrvati u BiH i odnosi sa Srbijom

Kad se govori o hrvatskoj vanjskoj politici i geopolitičkom položaju, treba poći od činjenice da je hrvatski narod od samih početaka ulazio u zapadnu (latinsku) kulturnu sferu. Hrvatska je zemljopisno, povijesno i kulturološki srednjoeuropska i mediteranska zemlja. Članica je Europske unije i NATO što definira njezine vanjskopolitičke pozicije i orijentacije.

SREDNJA EUROPA I EU KAO ZAJEDNICA RAVNOPRAVNIH NARODA I DRŽAVA

Stvaranjem prve monarhističke Jugoslavije Hrvatska je istrgnuta iz svoga prirodnog srednjoeuropskog i mediteranskog kulturnog i geopolitičkog kruga i smještena na Balkan gdje je nasiljem održavana do

stjecanja hrvatske samostalnosti i neovisnosti. Devedesetih godina Hrvatska reafirmira svoju srednjoeuropsku i mediteransku poziciju (od Jadrana do Baltika), ali je nakon 2000. godine, u sklopu geostrateškog projekta „zapadni Balkan“, domaći i inozemni akteri ponovno nastoje geopolitički, sigurnosno i kulturološki reintegrirati u prostor bivše Jugoslavije.

Hrvatski je interes kulturološki i geopolitički odmak od balkanskih integracija te razvijanje što snažnijih odnosa s državama u okviru Inicijative triju mora. Riječ je o narodima sa sličnim povijesnim iskustvom i s usklađivim interesima u suvremenom europskom geopolitičkom i sigurnosnom kontekstu. Afirmacija hrvatske srednjoeuropske pozicije pridonosi jačanju hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta, a Hrvatska se u perspektivi pozicionira kao važno prometno i energetske čvorište.

Domovinski pokret smatra da nacionalne države moraju ostati temeljni akteri međunarodnih odnosa, pa tako i odnosa unutar Europske unije. Odlučno se protivi federalističko-unionističkim planovima – poput onih u novome nacrtu za reformu EU - koji Uniju žele pretvoriti u nadnacionalnu državu, tj. stvoriti tzv. Sjedinjene Europske Države.

Posljednjih godina u Europi se otvorila rasprava o nužnosti postizanja strateške autonomije Europske unije, što je izraženo u dokumentu pod nazivom Strateški kompas. Ovaj koncept podrazumijeva i izgradnju europskoga sustava obrane. Domovinski pokret podupire ideje koje idu u pravcu jačanja europske sigurnosti, ali i aktivnije geopolitičke uloge, no upozorava i na to da se koncept strateške autonomije ne smije koristiti kao sredstvo nove desuverenizacije država članica i jačanja ovlasti Bruxellesa. DP se protivi koncentraciji političke moći u Bruxellesu te se zalaže za povratak dijela ovlasti nacionalnim državama. Protivi se i ucjenjivačkim politikama Bruxellesa prema onim državama članicama koje žele voditi politike kojima štite vlastite interese i vlastite vrijednosti.

Povijesno, propali su svi planovi koji su išli u smjeru negiranja i potiranja nacionalnih i državnih individualiteta i posebnosti. Domovinski pokret suverenistička je stranka koja smatra da Europsku uniju treba graditi kao zajednicu ravnopravnih i suverenih naroda i država, uz poštivanje europskih kršćanskih korijena i temelja. Upravo je odricanje od kršćanskih korijena EU dovelo u veliku krizu identiteta. Lišena vrijednosnih orijentira, bruxelleska birokracija sve snažnije promiče protukršćanske i protuljudske ideologije. Dosadašnje globalističke politike hrvatskih vlada od 2000. godine pokazale su se promašenima i kapitulantskima jer nisu polazile od kriterija hrvatskih nacionalnih interesa - Hrvatska na prvome mjestu!, nego su se dodvoravale Bruxellesu i drugim inozemnim centrima moći. Odluke moraju donositi hrvatski političari u Zagrebu, a ne činovnici u Bruxellesu. Nitko neće bolje zaštititi hrvatske interese u Europskoj uniji od nas samih.

U ovome kontekstu DP upozorava na to da u Bruxellesu postoje ideje o tzv. Europi više brzina. Riječ je o konceptu koji bi doveo do nejednakosti između država članica jer se, primjerice, nekadašnje zemlje socijalističkog bloka, a među njima i Hrvatska, ne bi tretirale kao ravnopravni akteri unutar EU. Već danas postoje takve tendencije unutar kojih veće i bogatije zemlje EU tretiraju one manje kao crpilište radne snage i resursa.

Mnoga relevantna istraživanja pokazuju da globalni potencijal moći Europske unije i njezinih država članica postupno erodira i ne može pratiti potencijal SAD i Kine. Europa je u demografskoj krizi, a i njezina ekonomska moć je u padu, što otvoreno priznaju i strukture u Bruxellesu. Mnoge su krize posljednjih godina – ekonomska kriza, brexit, koronakriza i migrantska kriza – pokazale da Europska unija sporo i nedjelotvorno reagira u kriznim situacijama i da države članice u izvanrednim uvjetima gledaju isključivo vlastite interese. Zato i Hrvatska, kako je već istaknuto, treba primarno gledati svoje interese. Hrvatska na prvome mjestu!

HRVATI U BOSNI I HERCEGOVINI

Rješavanje hrvatskog pitanja u Bosni i Hercegovini za Domovinski pokret predstavlja ključno pitanje hrvatske vanjske politike, ali i, s obzirom na zemljopisnu međuovisnost, tzv. meki trbuh, i ključno pitanje nacionalne sigurnosti. Schengenska granica ne smije predstavljati kineski zid prema Hrvatima u BiH koji zajedno s Hrvatima u Hrvatskoj, ali i Hrvatima u iseljeništvu čine jedno nacionalno biće.

Hrvati u Bosni i Hercegovini nalaze se između čekića i nakovnja srpske separatističke i bošnjačke unitarističke politike. Dok istaknuti predstavnici Srba u BiH najavljuju odvajanje srpskog entiteta, na bošnjačkoj političkoj sceni postoji konsenzus o tome da Hrvatima treba oduzeti konstitutivni status i pretvoriti ih u nacionalnu manjinu, ako treba i vojnim putem, kako je to svojedobno poručio Bakir Izetbegović. Kad su Hrvati u pitanju, postoji prešutni konsenzus bošnjačke političke elite.

U Bosni i Hercegovini postoji više tisuća radikaliziranih pojedinaca, a nepovoljna gospodarska i politička situacija u državama tzv. zapadnog Balkana predstavlja plodno tlo za jačanje radikalizma. O tome je potrebno voditi računa u svim strategijama i konceptima hrvatske nacionalne sigurnosti.

Broj Hrvata u Bosni i Hercegovini, mnogo su puta upozorili i hrvatski biskupi, sveden je s predratnih 760.000 na tek 350.000. U tzv. Republici Srpskoj 1991. živjelo je oko 220.000 Hrvata, a danas ih je manje od 15.000. To je posljedica etničkog čišćenja Hrvata u Bosanskoj Posavini, zločina koji do danas nisu procesuirani. Političke vlasti tzv. Republike Srpske nakon rata su učinile sve da se Hrvati ne vrate na svoja ognjišta, što je uključivalo ubojstva, prijetnje i ucjene. Hrvatska politika mora se snažnije zauzeti

za sankcioniranje tih zločina, ali i za povratak Hrvata Bosanske Posavine, od kojih gotovo jedna trećina živi u inozemstvu.

Katastarski, Hrvati i dalje imaju u vlasništvu velik dio Bosanske Posavine i to je temelj od kojeg treba krenuti. Hrvatski političari posjetima Banjoj Luci i susretima s Miloradom Dodikom zapravo daju legitimitet tzv. Republici Srpskoj, umjesto da hrvatska politika snažno inzistira na povratku i izgradnji djelotvornih mehanizama institucionalne zaštite konstitutivnosti Hrvata na području Bosanske Posavine.

Dok je tzv. Republika Srpska de facto pretvorena u ekskluzivno srpski entitet, Bošnjaci žele Federaciju BiH pretvoriti u bošnjački entitet. Takve su politike započele još u vrijeme rata kad je Armija BiH – posebno iz Srednje Bosne – protjerala više od 150.000 Hrvata. Svaki hrvatski prijedlog o preustroju države službeno Sarajevo nastoji na međunarodnoj razini diskreditirati kao nastavak politike „podjele Bosne“. Činjenice, međutim, govore da je Hrvatska devedesetih godina osigurala opstanak BiH, da je zbrinula mnoge bošnjačke izbjeglice, da su se se maliciozne teze o „podjeli Bosne“ pokazale neutemeljenima, a da je BiH na kraju podijelila međunarodna zajednica, pri čemu su Hrvati najgore prošli.

Bošnjaci i danas provode unitarističku politiku kojoj je cilj politička eliminacija hrvatskog naroda u Federaciji BiH, a u takvim pothvatima često imaju i potporu tzv. visokih predstavnika kojoj se nakon rata često znala pridružiti šutnja službenog Zagreba. Tome će se Domovinski pokret odlučno suprotstaviti. Potrebno je prekinuti šutnju o procesu nestanka Hrvata u Bosni i Hercegovini koji se odvija prema našim očima.

Hrvatska treba iskoristiti sve diplomatske i lobističke kapacitete na regionalnoj i međunarodnoj razini kako bi se onemogućilo preglasavanje i osiguralo ravnopravno zastupanje Hrvata u Bosni i Hercegovini i dugoročno osiguralo njihov opstanak, što se može osigurati promjenom izbornog zakona. Hrvatski narod predstavlja jedini istinski prozapadni faktor, no u zaštiti svojih prava nemaju potporu zapadnih zemalja. Lobiranjem i internacionalizacijom hrvatskog pitanja u BiH nužno je mijenjati takve zapadne politike. Hrvatska se i prema Daytonskom sporazumu, ali i Ustavu Republike Hrvatske dužna brinuti o Hrvatima u susjednoj zemlji. To uključuje ne samo diplomatsku i političku, nego i kulturnu i gospodarsku suradnju i pomoć. Hrvati moraju dobiti političku autonomiju u onim krajevima u kojima su većina, što je u skladu sa svim sporazumima koje je devedesetih godina za Bosnu i Hercegovinu nametala međunarodna zajednica, a potpisali su ih i bošnjački politički predstavnici.

HRVATSKA I SRBIJA

Hrvatska vanjska politika treba težiti korektnim i partnerskim odnosima sa svim susjednim državama, ali i s ključnim akterima međunarodne politike na političkom, ekonomskom, kulturnom i sigurnosnom planu.

Ne, međutim, pod svaku cijenu. Načelo reciprociteta treba predstavljati ključni modus operandi u međusobnim odnosima. Domovinski pokret zalaže se za proaktivnu vanjsku politiku, koja će na vrijeme prepoznati prednosti, izazove i rizike te prema potrebi reagirati. Potreban je proaktivni, a ne reaktivni, pa i kapitulantski pristup kakav najbolje možemo vidjeti u odnosu prema Srbiji.

Domovinski pokret protivi se bezuvjetnoj potpori ulasku Srbije u EU. Od Srbije, koja je izvršila agresiju na Republiku Hrvatsku, hrvatska politika mora jasno i beskompromisno zahtijevati pronalazak nestalih osoba, isplatu ratne odštete, uključujući i odštetu logorašima u srpskim logorima, povratak kulturnog blaga, ali i povratak Šarengradске i Vukovarske ade. Osim toga, Srbija mora prestati sa svojatanjem dubrovačke književnosti, s negiranjem hrvatskog jezika, s rehabilitacijom četništva, ali i s provedbom ideologije tzv. Srpskoga svijeta koja predstavlja novi naziv za staru ideju „Velike Srbije“. Srbija mora prestati i s državno sponzoriranom politikom uništavanja hrvatskoga identiteta Hrvata Bunjevaca i Hrvata Šokaca kao i s informacijsko-propagandnim ratom protiv Republike Hrvatske. Hrvatska manjina u Srbiji mora uživati isti položaj i ista prava kakva imaju i Srbi u Hrvatskoj. Bez udovoljavanja ovim zahtjevima nemoguće je graditi korektnе bilateralne odnose između dviju država. Bez ispunjavanja navedenih uvjeta Hrvatska ne treba dopustiti ulazak Srbije u EU.

Srbijanska unutarnja i vanjska politika ukazuje na činjenicu da velikosrpska ideja i dalje živi i da ima teritorijalne aspiracije i na Hrvatsku. Dosadašnji proces ulaska Srbije u EU ne da nije doveo do bilo kakve političke i društvene transformacije i katarze, nakon svih zločina velikosrpske ideologije devedesetih godina, nego je stanje u političkim, medijskim i kulturnim strukturama Republike Srbije problematičnije nego ranije. I dio zapadnih sigurnosnih stručnjaka upozorava na jačanje velikosrpske ideologije i na otvorenu potporu Beograda ruskoj agresiji na Ukrajinu.

Aktualna hrvatska vlada, u kojoj sudjeluje i SDSS, nije Srbiji uvjetovala ulazak u EU raščišćavanjem otvorenih pitanja, što je rezultiralo narušavanjem digniteta Domovinskog rata, ali i time da se novcem hrvatskih poreznih obveznika usred Hrvatske tiskaju velikosrpski pamfleti. To je poraz hrvatske unutarnje i vanjske politike. Za Domovinski pokret Domovinski rat predstavlja temelj hrvatske države. Branitelji, njihovo dostojanstvo i dostojanstvo njihovih obitelji za Domovinski pokret nemaju cijenu.

PRODORNIJA POLITIKA

Kao zemlja s izazovnim geopolitičkim položajem Hrvatska treba prodorniju vanjsku politiku koja se neće svoditi na puko izvršavanje bruxelleskih direktiva, nego na pronalazanje niša i komparativnih prednosti u međunarodnim odnosima. Slijedom toga, potrebno je osnažiti odnose sa Sjedinjenim Američkim Dr-

žavama kao najmoćnijom svjetskom silom bez čijeg sudjelovanja nije moguće rješavati ključne probleme, pa tako ni položaj Hrvata u BiH.

Diplomatska predstavništva do sada su često služila za zbrinjavanje stranačkih kadrova s vrlo mršavim rezultatima djelovanja, umjesto da se koriste kao poluge jačanja hrvatskoga međunarodnog položaja, ali i jačanja gospodarske diplomacije za otvaranje novih tržišta i ulaganja.

REGULACIJA STATUSA STRANIH RADNIKA

Hrvatska nema precizne informacije o broju stranih radnika, njihovu točnom pravno-radnom statusu, niti podatke o tome kakav je njihov utjecaj na ekonomiju i socijalnu sliku hrvatskog društva. Razlike u prebrojanim stranim radnicima, ovisno o statističkim izvorima, su značajne. Hrvatska narodna banka objavila je, primjerice, osvrt grupe autora u kojem su de facto priznali da procjenu utjecaja strane radne snage na hrvatski BDP rade na temelju dramatično različitih setova podataka, koji se niti približno ne podudaraju, a radi se o statistikama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, HZMO i rezultatima iz tzv. Ankete o radnoj snazi. Marin Piletić, ministar rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike poslao je, pak, podatke o stranim radnicima kojima sam raspolaže: u 2023. godini izdano je ukupno 172.499 dozvola za boravak i rad, od čega je 112.981 za novo zapošljavanje, 40.660 za produljenje postojećih dozvola te 18.858 dozvola za sezonski rad. Sukladno neslužbenim podacima HZMO prema državi izdavanja putne isprave, broj osiguranika, stranih državljana iz trećih zemalja, dana 31. prosinca 2023. godine dosegnuo je ukupno 87.604 osiguranika. Drugim riječima više od 300 tisuća stranaca dobilo je radnu dozvolu u tri godine, ali mirovinski doprinos krajem 2023. godine plaća njih manje od 90 tisuća! S obzirom na ukupan broj zaposlenih, strani radnici počinju činiti značajan udio radnika u Hrvatskoj. Trenutačno oko 9 posto od ukupno zaposlenih u Hrvatskoj čine strani radnici, a za pretpostaviti je da će njihov udio rasti. Paradoksalno, u Hrvatskoj je još uvijek 110 tisuća nezaposlenih! Njih HZZ zasigurno kontaktira prije nego što poslodavcima izda dopuštenje za uvoz stranog radnika, ali očigledno hrvatski nezaposleni odbijaju raditi poslove koji im se nude. To nije neočekivano, jer strani radnici uglavnom obavljaju niskokvalificirane i fizički zahtjevne poslove u ugostiteljstvu, turizmu i graditeljstvu.

Koliki udio stranih radnika trenutačno u RH možda radi na crno? Zanemariv, ili možda više od petine? Ili četvrtine? Ova pitanja imaju potencijalno vrlo visoku financijsku težinu za više resora, poput Ministarstva financija, Ministarstva zdravstva, Zavoda za mirovinsko osiguranje, ali realan odgovor na ovo pitanje glasi: Ne zna se! Eksperti bliski Ministarstvu smatraju da su ovakva pitanja sama po sebi previše bombastična. Dodatno, utjecaj stranih radnika na domaću cijenu

rada, potražnju za robama i uslugama, na kretanje cijena smještaja i slično, postaje vrlo značajan s obzirom na njihov ukupan broj, a ubuduće će biti još značajniji, jer će rasti i broj stranih radnika. Ako visok udio stranih radnika radi na crno, oni predstavljaju klasičnu nelojalnu konkurenciju hrvatskim radnicima i stranim radnicima prijavljenima pri HZMO. Osim što ne plaćaju poreze i doprinose, često su tek roba na ilegalnom tržištu rada.

Segment kompanija koje posreduju u zapošljavanju imao je impresivan rast, a Hrvatska čak nema dobru analitiku što se zbiva s ljudima kojima je jednom odobrena radna dozvola. Broj stanovnika RH pao je na 3,88 milijuna te je broj stranih radnika u samo 2-3 godine počeo predstavljati vrlo značajan dio ukupne hrvatske populacije. Može li se na te radno sposobne ljude dugoročno računati kao na one koji plaćaju zdravstvene i mirovinske prinose? Namjeravaju li ostati u RH i zasnovati obitelj, preseliti se nekamo na Zapad ili vratiti se kući? Broj stranih radnika u RH postao je toliko velik da ga se ne bi smjelo tretirati kao zanemarivo, marginalno društveno pitanje, iako je to još uvijek tako u Hrvatskoj. Domovinski pokret zalaže se za uspostavljanje strožih kriterija za ostvarivanje prava na privremeni rad u Republici Hrvatskoj. To bi uključilo obavezno poznavanje hrvatskog jezika, strožu provjeru i nostrifikaciju obrazovnih kvalifikacijskih dokumenata kao i liječničke preglede. Kvote za ulazak stranih radnika na hrvatsko tržište rada treba redefinirati prema stvarnim potrebama u pojedinim sektorima te uskladiti s realnom situacijom na tržištu imajući u vidu strateški razvoj Republike Hrvatske.

MEDIJI – VAŽAN ALAT NACIONALNE SIGURNOSTI

Povijest obavještajnog djelovanja ukazuje na činjenicu da su tzv. tajne akcije česte u odnosima pojedinih

država. Određene države žele utjecati na događaje u drugim državama bez otkrivanja svoje umiješanosti. To uključuje i tzv. operacije lažne zastave. Hrvatska je devedesetih godina bila predmet KOS-ovih akcija Labrador i Opera kojima je cilj bio Hrvatsku prikazati kao fašističku zemlju.

Djelovanje mnogih političkih i medijskih aktera u Hrvatskoj i susjedstvu ukazuje na to da je Hrvatska i danas predmet tajnih akcija. One su posebno izražene u medijskom prostoru koji je u Hrvatskoj značajnim dijelom u vlasništvu srpskog kapitala i u kojemu se često nastoji stvoriti slika o Hrvatskoj koja je na tragu ranijih ciljeva akcija KOS-a. Obavještajno, informacijsko-propagandno i medijsko-psihološko djelovanje posebno se intenzivira u vremenima geopolitičkih kriza i preslagivanja. Postojanje medija koji će zastupati hrvatske nacionalne i strateške interese nameće se kao jedan od ključnih aspekata nacionalne sigurnosti.

OBLJEŽAVANJE ZNAČAJNIH DATUMA I VAŽNIH OBLJETNICA

Domovinski pokret iskreno drži do obilježavanja svih značajnih datuma i važnih obljetnica hrvatske povijesti.

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja, 5. kolovoza, kao najznačajniji datum novije hrvatske povijesti, obilježavat će se dostajnstveno, svečano i javno diljem Republike Hrvatske, a posebno na proslavi u Kninu.

Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje, 18. studeni, nastavit će se obilježavati Kolonom sjećanja i u skladu sa Zakonom o proglašenju Vukovara mjestom posebnog domovinskog pijeteta.

Svibanjsko obilježavanje Bleiburške tragedije vratit će se pod pokroviteljstvo Hrvatskog sabora.

Gospodarstvo, poljoprivreda i promet u Republici Hrvatskoj

Gospodarstvo

Hrvatsko gospodarstvo danas, posljedica je niza povijesnih i društvenih događanja, od nasljeđa komunističke diktature i socijalističkog samoupravljanja, generacijskog izostanka tržišnog gospodarstva, koruptivno dogovorne i za odabrane iz bivšeg sistema pripremljene privatizacijske pljačke, posljedica velikosrpske ratne agresije, do usklađivanja sa zakonima EU bez strateške zaštite nacionalnih interesa. Zbog svega navedenog, iako nije posve usporedivo, Hrvatska danas ekonomski zaostaje u odnosu na druge zemlje EU iz bivšeg komunističkog bloka, a pogotovo u odnosu na zemlje tzv. stare Europe. Ipak, hrvatsko gospodarstvo posjeduje potencijal za održivi razvoj koji je potrebno strateški definirati u novim dinamičnim geostrateškim i geopolitičkim okolnostima 21. stoljeća.

Strateški ciljevi razvoja nacionalnog gospodarstva uvijek moraju biti sukladni interesima i željama hrvatskog čovjeka za povećanjem životnog standarda, za kvalitetan i dostojanstven život u domovini.

Potrebna je promjena paradigme hrvatskog gospodarstva. Trendove i procese u gospodarstvu potrebno je, prije svega, sagledavati kroz optiku dionika koji direktno stvaraju dodatnu vrijednost na slobodnom tržištu, a ne samo s rashodovne strane proračuna.

Udio države u BDP-u je relativno velik jer nisu stvoreni uvjeti za pozitivnu poduzetničku klimu i razvoj slobodnog tržišta bez posredne ili neposredne ovisnosti o vladajućim strukturama. Bez političke volje i strateškog pristupa održivom gospodarstvu, nemoguće je iskorijeniti korupciju, birokraciju, pogodovanja i netransparentnost u poslovanju s državom. Treba nam više rada, više tvrtki, niži porezi, manje birokracije. Bez promjene odnosa društva i države prema poduzetništvu i radu, prema stvaranju novih vrijednosti, nema uvjeta za razvoj održivog gospodarstva Hrvatske za 21. stoljeće.

Održivi razvoj gospodarstva u 21. stoljeću traži balans gospodarskih, društvenih i upravljačkih modela. Potrebna je sveobuhvatna promjena gospodarske, društvene i upravljačke paradigme.

Uloga države u gospodarstvu 21. stoljeća.

Država definira strateški okvir i prioritete za održivi razvoj nacionalnog gospodarstva, osiguravajući pritom usklađeno zakonodavstvo, porezni i pravosudni sustav koji stvara preduvjete za sigurnost i predvidivost poslovanja, jednake uvjete i pravila za sve dionike, savjetodavnu i edukativnu ulogu državnih tijela. Uloga države je osigurati uvjete za razvoj slobodnog tržišta, s posebnom pažnjom na zaštitu dostojanstva i prava radnika, te najvišu razinu zaštite okoliša. Država kao učinkovit i transparentan servis poreznih obveznika i društva u cjelini.

Pretpostavke gospodarske politike

- Dugoročna strategija, sveobuhvatnost i cjelovitost, međusektorska i regionalna povezanost
- Gospodarska politika treba biti takva da se djelovanjem različitih sektora ostvaruju sinergijski efekti na razini države. Nažalost često smo svjedoci mjera i politika na razini sektora ili regija koje su međusobno kontradiktorne na razini države kao cjeline. Politika mora imati jasne i mjerljive ciljeve, raspoređene na etape i u zadanim rokovima, u protivnom, u startu je osuđena na neuspjeh, neučinkovita i pokazuje neodgovornost onih koji takvu politiku provode.

Porezne reforme i rebalans proračuna u cilju poreznih rasterećenja

- Nužna je dubinska revizija državnog proračuna, identificiranje neučinkovitosti, optimizacija procesa i uspostava korektivnog puta kao izlaz iz proračunskog deficita. Optimizacija proračuna dovest će do prostora za porezno rasterećenje uz istovremenu uspostavu trenda smanjenja proračunskog deficita.
- Demografske mjere su *conditio sine qua non*
- Zaustaviti odljev stanovništva i potaknuti povratak Hrvata iz dijaspe. Najveća vrijednost, kapital koji ima bilo koja država su njezini stanovnici. Posljedice odljeva stanovništva i starenja nacije (nedostatak radne snage, neodrživost mirovinskog sustava, stagnacija i zaustavljanje razvoja) predstavljaju prijetnju generacijskom porastu siromaštva.

- Razvojne mjere gospodarske i porezna politika Domovinskog pokreta osigurat će gospodarski rast, koji znači otvaranje radnih mjesta, povećanje plaća i mirovina, odnosno ekonomsku stabilnost te povećanje životnog standarda. Stimulirat će se povećanje plaća i posljedično osobne potrošnje te osigurati opstanak i rast proizvodnih i uslužnih djelatnosti povećanjem kupovne moći građana. Osobna potrošnja kao najvažnija sastavnica BDP-a vjetar je u jedra gospodarskom rastu. Udio osobne potrošnje u BDP-u u Hrvatskoj iznosi oko 30 %. Važno stvoriti preduvjete za osobnu potrošnju, a to su poboljšanje materijalnih prava građana, otvaranje novih radnih mjesta, konkurentnost na tržištu i sl. Provođenjem jasnog i strukturiranog rasta gospodarstva može se ostvariti cilj stope rasta BDP-a od oko 5 % godišnje.

Poduzetništvo

- Poduzetništvo kao državni i društveni prioritet. Poduzetnici stvaraju novu vrijednost, zapošljavaju i plaćaju poreze. „Ne postoji javni novac. Postoji samo novac poreznih obveznika.“ Ključan je interes države osigurati nesmetan razvoj poduzetništva i kroz manje porezno i administrativno opterećenje, a posljedično i uz veću gospodarsku aktivnost ostvariti ukupno veće porezne prihode. Transformirati javni sektor u transparentan, digitalan, brz i učinkovit servis za potrebe poreznih obveznika. Hrvatska ima više od 177.000 aktivnih tvrtki od kojih više od polovice s manje od 10 zaposlenih, dok je tvrtki sviše od 500 zaposlenih manje od 300, a 12.700 tvrtki ima godišnji promet veći od 1,0 milijun eura. Rast mikro, malih i srednjih tvrtki kojima država treba olakšati poslovanje dovodi do rasta gospodarstva i zapošljavanja.

- Stožer na razini Vlade: „Projekt sveobuhvatne prilagodbe javnog sektora potrebama poduzetnika u kontekstu zahtjeva globalnog tržišta 21. stoljeća“ koji bi obuhvatio analizu i unapređenje svih procesa i odnosa privatnog sektora i javne uprave na svim razinama, eliminirao nepotrebnu birokraciju, ubrzao i olakšao poslovanje u Hrvatskoj. Sudjelovala bi sva ministarstva koja utječu na poslovanje mikro, malih, srednjih i velikih tvrtki, OPG-ova, zadruga, udruga. Cilj projekta je klasificirati i normirati (rokovi, troškovi, odgovornosti) sve postojeće usluge javnog sektora (od komunalnih priključaka, dozvola, do savjetovanja za pristup EU fondovima), proširiti lepezu usluga (porezno savjetovanje, savjetovanje za izradu projekta za financiranje kroz EU fondove, i sl.) , te u

digitalnom i realnom okuženju (sve na jednom mjestu) osigurati transparentnost, nepristranost i učinkovitost. Javni servis u navedenom kontekstu treba biti besplatan za rezidentne porezne obveznike.

- Rasteretiti oporezivanje rada kako bi poduzetnici zadržali visokokvalitetnu radnu snagu. Ukinuti progresivno oporezivanje rada.
- Smanjiti stopu poreza na dobit i poreza na dohodak od nesamostalnog rada.
- Ukinuti neporezna davanja.
- Poticati industrijsku proizvodnju kroz izgradnju poduzetničkih zona/područja te preferiranjem proizvodnih djelatnosti kroz smanjenje poreznih opterećenja za poduzetnike te smanjenje komunalnih naknada, kao i poticanje svih oblika proizvodnih djelatnosti i usluga.
- Analizirati kontekst, misiju, viziju, strategiju i dodanu vrijednost gospodarstvu i društvu institucija poput HGK, HUP, HTZ, HZZ, FINA, državnih fondova, agencija i inspektorata. Primijeniti rješenja razvijenijih gospodarstava.

Zabrana prodaje državnog zemljišta i tvrtki od strateškog interesa

- Zakonska zabrana privatizacije i/ili dokapitalizacije tvrtki i/ili njezinih dijelova koje su od strateškog značaja za Republike Hrvatske, kao što su HEP, Hrvatske vode, Hrvatske šume, cestovna, željeznička i cjevovodna infrastruktura te zabrana prodaje državnog zemljišta i šuma.
- Prodati (manjinske) udjele države u tržišno orijentiranim tvrtkama koje nisu od strateškog interesa. Država kao (su)vlasnik u tvrtkama ne smije biti konkurencija drugim tvrtkama.
- Aktivirati državne nekretnine u funkciji demografske politike, na primjer, povlaštenu najam za mlade obitelji.

Strateški pristup i dužna pažnja prema stranim investicijama

Strateški pristupiti privlačenju direktnih stranih investicija u održive i industrije višeg segmenta dodane vrijednosti kompatibilne specifičnostima hrvatskog gospodarskog potencijala. Aktivirati gospodarsku diplomaciju i (re)pozicionirati Hrvatsku u globalnom gospodarskom okuženju u 21. stoljeću. Zbog svog ljudskog potencijala, klimatskih, geografskih i prirodnih prednosti, Hrvatska može privući više investicija ako ukloni birokratske prepreke, interesna pogodovanja i promijeni krivu percepciju javnosti prema stranim investicijama.

Hrvatska je privukla 2-5 puta manje stranih investicija u odnosu na zemlje članice EU iz bivšeg komunističkog bloka. U Hrvatskoj posluje manje 13.000 tvrtki s godišnjim prometom većim od 1,0 milijun eura od kojih je 15 % u stranom vlasništvu, udio u broju zaposlenih veći je od 25 %, udio u dodanoj vrijednosti 32 %, udio u investicijama 37 %, udio u izvozu veći od 50 %. Strukturne promjene se naziru kroz direktne strane investicije i treba ih ubrzati.

Sredstva EU fondova iz financijske omotnice 2021.-2027.

Dugoročno je neodrživo da se više od 20 % državnog proračuna realizira kroz projekte financirane iz EU fondova. Navedena sredstva ne donose novu vrijednost. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije treba usmjeriti EU projekte prema realnom sektoru: kroz modernizacijski i inovacijski fond za projekte samozapošljavanja, energetske učinkovitosti, transporta, baterija, zelenog vodika, digitalizacije, povećanja konkurentnosti, obnovljivih izvora energije, dekarbonizacije industrije, kružne ekonomije i gospodarenja otpadom. Procedure prijave na natječaje treba, u suradnji sa zainteresiranim dionicima, unaprijediti u smislu jednostavnosti, transparentnosti i učinkovitosti.

Značajan, ako ne i prevelik udio EU sredstava apsorbira javni sektor kod kojeg se očituje razlika između jednokratnih investicija niskog multiplikatora (promjena tračnica u Osijeku – slabiji efekt na gospodarstvo) i ulaganja koja trajno podižu produktivnost gospodarstva i stvaraju novu strukturu koja bi bila u stanju vući razvoj i budućnost gospodarstva. Potrebno će biti povući sva moguća ponuđena raspoloživa sredstva iz EU fondova tijekom financijskog okvira do 2027. godine. U sljedećem razdoblju iz različitih EU fondova bit će moguće povući oko 30 milijardi eura, što je oko 50 % hrvatskog godišnjeg BDP-a. To su značajna sredstva koja trebaju postati značajan pokretač gospodarskih aktivnosti.

Kreditnim linijama i alociranjem veće količine EU sredstava namijenjenih poduzetnicima treba potaknuti investicijski ciklus u izgradnju i unapređenje proizvodnih pogona i razvoj poduzetničke infrastrukture (energetska, komunalna, prometna i komunikacijska infrastruktura).

Zlatne rezerve i digitalni euro

- HNB treba obnoviti zalihe zlata. Hrvatska je zemlja bez vlastitih zaliha zlata. U novim geostrateškim uvjetima (pad udjela američkog dolara u međunarodnom platnom prometu), centralne banke u svijetu povećavaju zalihe zlata.
- Hrvatska ne podržava uvođenje digitalnog eura (CBDC). Gotovina kao sredstvo plaćanja je tradicija koju treba sačuvati.

Globalne industrije (turizam i ICT)

- Turizam je globalni hrvatski proizvod, a s komponentom domaće hrane predstavlja stratešku industriju. Strateško povezivanje „zelene“ i „plave“ Hrvatske, u smislu domaće hrane u održivom turističkom prostoru, budućnost je razvoja globalno konkurentnog hrvatskog turističkog proizvoda na razini cijele godine. Turizam ne treba administrativno ograničavati već usmjeravati prema cjelogodišnjoj ponudi s većom dodanom vrijednosti (izravna bruto dodana vrijednost 12 %, prihod od turizma/BDP 20 %). Preispitati dodanu vrijednost postojećeg koncepta Ministarstva turizma i turističkih zajednica.
- ICT sektoru, koji čini 7 % BDP-a, treba omogućiti daljnji rast kroz globalno konkurentne uvjete poslovanja te olakšati poslovanje i zapošljavanje u Hrvatskoj prilagodbom poreznih i pravnih uvjeta poslovanja globalnim standardima. Država će omogućiti puni potencijal suradnje sveučilišta s privatnim sektorom i lokalnom zajednicom.

Upravljanje uvozom radne snage

- Dodatno regulirati sektor posredovanja radne snage iz trećih zemalja.
- Uvesti kontrolne mehanizme ulaska strane radne snage na hrvatsko tržište rada. Pozicionirati Hrvatski zavod za zapošljavanje na ključno mjesto cjelokupnog procesa kako bi se onemogućila zamjena domaće radne snage jeftinijom ali nekvalificiranom i neiskusnom radnom snagom iz dalekih (azijskih) zemalja za ona radna mjesta gdje je to moguće. Potrebna je reorganizacija i promjena misije, vizije i strategije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koji mora upravljati procesima u novonastalim okolnostima.
- Sustavno pripremati kvote za kvalitetne, kvalificirane i iskusne radnike u sektorima građevinarstva, poljoprivrede i turizma.
- Zabraniti uvoz niskokvalificirane radne snage za poslove u sektorima digitalnih platformi niske dodane vrijednosti (dostava hrane, taxi vožnja i slično).
- Cilj je zaštititi domaćeg radnika i poslodavca od nekvalificirane i jeftine radne snage iz inozemstva.
- Profit poslodavca koji može ostvariti zbog uvoza jeftinije radne snage je višestruko manji od troška koji društvo preuzima prihvatom nekvalificiranih radnika. Potreban je održivi model pametnog uvoza potrebne kvalificirane radne snage za pojedine segmente gospodarstva.

Smanjenje poreznog opterećenja

Država je preskupa. Gospodarstvu je potrebno porezno rasterećenje po svim stavkama i na svim razinama. DP je protiv uvođenja poreza na vlasništvo nad nekretninama, poreza na nasljedstvo, ili bilo kojeg dodatnog poreznog opterećenja za građane i tvrtke, a zalaže se i za ukidanje svih fiskalnih i parafiskalnih nameta.

Javni sektor

Zaposlenih u javnom sektoru je sve više i više, iako je Hrvatska u proteklim razdobljima izgubila više od pola milijuna stanovnika. Potrebno je preispitati predimenzionirani javni sektor koji je trom i neučinkovit, a višak radne snage usmjeriti na tržište rada kod nedostatka domaće radne snage.

Porezna politika

- Porezno rasterećenje dohotka. Prijedlog rasterećenja plaća visokokvalificirane radne snage, gdje imamo trenutno visoka opterećenja na plaće i postajemo zemlja jeftine radne snage, dok visokoobrazovana radna snaga odlazi u druge zemlje zbog manjeg poreznog opterećenja na dohodak. Izmjenom i rasterećenjem postigao bi se učinak ostanka ili privlačenja visokokvalificirane domaće radne snage, a također bi se privukla ulaganja u područja s visokoobrazovanim radnom snagom što znači i visoko sofisticirane industrije. Potrebno je povisiti prag primjene više porezne stope poreza na dohodak.
- Povećanje osobnog odbitka. DP predlaže značajnije povećanje osobnog odbitka na minimalno 700 eura (prethodno 530, Vlada reformom podiže na 560). Tako bi građani s najnižim primanjima osjetili porezno rasterećenje. Primjerice na neto plaću od 800 eura, porez na dohodak bio bi dvostruko manji nego pri sadašnjoj razini od 560 eura. Ova mjera išla bi u korist onima kojima je najpotrebnije, za razliku od Vladinih mjera koje najviše pogoduju onima s natprosječnim primanjima. Viša stopa poreza na dohodak od 30 % do sada se primjenjivala na primanja od 47.780 eura godišnje, tj. 3.981,69 eura mjesečnog iznosa porezne osnovice. Taj bi se prag pomaknuo na 50.400 eura godišnje, tj. 4.200 eura mjesečnog iznosa porezne osnovice. Što se tiče umirovljenika, podizanjem osobnog odbitka na 700 eura, velika većina umirovljenika bila bi oslobođena poreza, osim onih s povlaštenim mirovinama.
- Povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a. Prag za ulazak u sustav PDV-a DP planira povećati na 60.000 eura. Poduzetnicima koji imaju malo poslovanje omogućila bi se veća zarada bez ulaska u sustav PDV-a, uvažavajući povećanja cijena i inflaciju u zadnje dvije godine. Istovremeno, smanjio bi se broj onih koji, kada se približe trenutno postavljenoj granici, gase svoja poslovanja.
- Akontacija poreza na dobit. Iako se od 1. siječnja 2024. godine pomiče valuta plaćanja poreza na dobit na zadnji dan roka za predaju prijave poreza na dobit, ostaje činjenica da akontacijom (kao zakonskom prisilom) društva beskatmatno kreditiraju državu. Pritom, zakašni li društvo uplatiti akontaciju, država će mu zaračunati zatezne kamate, ali ako se sljedeće godine ispota vi da je društvo uplatilo više poreza na dobit nego što je trebalo (jer je ipak ostvarilo manju dobit), Porezna uprava umanjit će osnovicu za plaćanje ili će vratiti novac društvu. A to što je tvrtka uplatila više novca

nego što je trebala, državu ne zanima, odnosno država sama sebe nije zakonski prisilila na isplatu kamate tvrtki - iako je za mala i srednja društva možda bolje da porez na dobit plaćaju unaprijed u ratama, nego da naruše likvidnost isplaćujući ga sljedeće godine u cijelosti. Akontacija ne bi smjela biti obavezna, zato bi najbolje bilo izmijeniti propis kojim bi se omogućilo tvrtkama da same odluče hoće li plaćati akontaciju ili će sljedeće godine platiti ukupan porez jednokratno, a one koji se odluče na akontacijsko plaćanje nagraditi određenim postotnim oslobođenjem.

- Porezi za iznajmljivače u turizmu. Oporezivanje dnevnog najma u turizmu je manje od oporezivanja dugoročnog najma, pri čemu je baza za oporezivanje broj kreveta umjesto ostvareni prihod. DP planira ukinuti paušalno oporezivanje za iznajmljivače apartmana, osim za turističku djelatnost u domaćinstvu, i uvesti stopu oporezivanja od 10 % kao što je i za dugoročni najam. Tako bi se eliminiralo nejednako oporezivanje te dvije vrste najma, stimulirao bi se dugoročni najam te bi posljedično došlo do korekcije cijena najмова kao i regulacije pretjerane apartmanizacije u pojedinim gradovima.

Porez na nekretnine

a) DP se protivi uvođenju poreza na nekretnine. Umjesto toga zalaže se za stimulativne mjere dugoročnog najma neiskorištenih nekretnina, imajući u vidu da mnogima, a osobito mladim obiteljima, vlastita nekretnina postaje nepriuštiva. Naime, subvencioniranje kredita pokazalo se kao mjera koja u najvećem dijelu povlači efekte u negativnom smjeru. Od zlouporabe onih kojima ova mjera nije namijenjena te indirektno kao katalizator povećanja cijena nekretnina, čime se gubi ciljani efekt uštede. Oslobođanje od poreza svih onih koji kupuju prvu nekretninu, uz određene kriterije (dob, visina plaće, imovina bračnog partnera, itd.) bit će puno korisnije i opipljivije za mlade nego subvencioniranja kredita po napuhanim tržišnim cijenama nekretnina.

b) Porez na neaktivne nekretnine umjesto poreza na nekretnine. Nekretnine svih vrsta (stambene, poslovne, zemljišta) koje se ne koriste u svrhu primarnog stanovanja, redovnog poslovanja ili iznajmljivanja, treba oporezivati na bazi kvadratnog metra. Cilj je potaknuti sve one koji posluju u svojoj zoni (najmovi na crno) da svoje najmove prijave. Sve one koji imaju višak nekretnina koje stoje neiskorištene, treba potaknuti da ih aktiviraju u određene svrhe, što bi dovelo po povećanog ulaganja u nekretnine i veće ponude stanova za dugoročni najam.

Prirodni resursi, održivo gospodarstvo i poljoprivreda

Održivost i samodostatnost - hrana, voda, energija
Održivost i samodostatnost po pitanju hrane, vode i energije, ne zanemarujući druge segmente gospodarstva, primarni je cilj hrvatskog društva i temelj održivog razvoja. Zadatak je osigurati 100 % potreba za hranom, vodom i energijom iz vlastitih izvora za potrebe domaćeg stanovništva i domaćeg tržišta.

Jedan od pravaca djelovanja na razini vlade RH bit će: „Održivi lanac vrijednosti u proizvodnji hrane od lokalnog proizvođača do krajnjeg potrošača“. Glavni elementi ovog razvojnog programa bit će:

- Državne subvencije u gospodarstvo i poljoprivredu, zajedno s projektima financiranim kroz EU fond Zajedničke poljoprivredne politike, prioritetno će se usmjeriti prema izgradnji i održavanju sveobuhvatnog lanca vrijednosti u proizvodnji hrane. Od povećanja proizvodnje mesa, mlijeka, voća, povrća, žitarica, do sigurnog otkupa, sustava kontrole kvalitete u svakoj fazi proizvodnje i distribucije te, konačno, optimalnog plasmana proizvoda na tržište. Cilj izgradnje takvog sustava je da proizvod lokalnog OPG-a ima svoje mjesto u ponudi lokalnog turističkog i maloprodajnog sektora.
- Država i lokalna samouprava stvorit će pravni i porezni okvir za uspostavu fleksibilnog tržišno orijentiranog lanca vrijednosti koji će obuhvatiti sve lokalne proizvođače, poticati proizvodnju prema zahtjevima tržišta, omogućiti planiranje i prilagodbu na dinamičke tržišne zahtjeve, osigurati otkup i logistiku (otkupni centri, skladišta, hladnjače, transport) za održivu ponudu za krajnjeg potrošača (maloprodaja, turistički sektor, javne ustanove, izvoz).
- OPG-ovi i mali proizvođači hrane najvažniji su dio lanca vrijednosti proizvodnje hrane, ali nemaju financijski ni organizacijski potencijal za samostalan plasman proizvoda na tržište. Država će osigurati razvoj tržišta u segmentu otkupljivača i/ili veletrgovaca koji mogu kvalitetnije, i cijenom i količinama, tržišno pozicionirati, odnosno brendirati, i plasirati proizvod do krajnjeg potrošača na slobodnom tržištu.
- U lancu vrijednosti, za hrvatskog seljaka je osigurana ključna pozicija - proizvodnja uz siguran otkup neovisno o količinama.

Ciljevi su: stvoriti mrežu mnogobrojnih malih održivih seoskih obiteljskih gospodarstava kao temelj za daljnji razvoj. Sustav ne smije ovisiti o malom broju velikih proizvođača, već upravo suprotno, baza mnogobrojnih malih obiteljskih gospodarstava čini bogatstvo i sigurnost samodostatnosti; smanjivati udio neobrađenih poljoprivrednih zemljišta. Aktivirati potencijal državnog zemljišta kroz najam

ili koncesije, a privatnog kroz poticaje za vlasnike i najmoprimce; poticati tranziciju proizvodnje prehrambenih proizvoda prema višim dodanim vrijednostima sukladno tržišnim potrebama („kamilica umjesto pšenice“).

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije će osigurati potrebnu savjetodavnu, pravnu i logističku podršku OPG-ovima i malim proizvođačima hrane te im tako omogućiti brz, jednostavan i transparentan pristup projektima financiranim iz EU fondova. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske Unije (SAFU) će prilagoditi svoju organizaciju potrebama razvoja domaće proizvodnje hrane te će iz perspektive OPG-a i malog proizvođača hrane, kojem su birokratske prepreke nepremostive, sagledavati mogućnosti financiranja i programirati adekvatne projekte. Zajednička poljoprivredna politika EU se temelji na tržišnoj politici (Europski fond za garancije u poljoprivredi) i politici ruralnog razvoja (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj). Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije i SAFU trebaju na osnovu usporedbe s drugim članicama EU, unaprijediti svoje poslovanje u korist obiteljskih gospodarstava, mikro, malih i srednjih tvrtki.

Država će definirati okvir za zaštitu minimalnog udjela domaćeg prehrambenog proizvoda na policama trgovačkih lanaca.

Uloga države je zaštita nacionalnog strateškog prioriteta samodostatnosti proizvodnje hrane, održavanje strateških zaliha, razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane u svim dijelovima Hrvatske, promocija domaćeg proizvoda i edukacija stanovništva o važnosti proizvodnje i konzumacije domaćeg proizvoda za održivi razvoj gospodarstva i društva.

Doprinos Hrvatske ublažavanju i prilagodbi na klimatske promjene je održiva proizvodnja i potrošnja lokalne hrane.

Hrana, voda i energija moraju biti dostupni i cjenovno pristupačni svim hrvatskim građanima.

Treba zabraniti izvoz energenata kada nisu zadovoljene potrebe domaćeg tržišta.

Klimatske promjene, ciljevi održivog razvoja i Zeleni plan EU

Potrebno je: pomiriti specifičnosti hrvatskog gospodarstva s ciljevima održivog razvoja UN-a i Zelenog plana EU; reindustrijalizacija umjesto deindustrijalizacije, ali uz najveću razinu zaštite okoliša; odrediti i zaštititi strateške sektore hrvatskog gospodarstva (poljoprivreda, ribarstvo, prehrambeno prerađivačka industrija, drvna industrija, prometna infrastruktura, itd.); Hrvatska ne utječe na globalne trendove, ali ih može provedbom suverenističke gospodarske politike, bolje iskoristiti za vlastiti razvoj, odnosno, ako postoje, umanjiti njihove negativne efekte.

Hrvatska će povećavati proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ali će istovremeno zadržati i unaprijediti postojeću diverzifikaciju izvora energije. Podizanje energetske učinkovitosti će također biti važna odrednica razvoja energetskog sektora. DP će podržati istraživanja, ulaganja i eksploataciju u geotermalne, plinske i naftne izvore na kopnu.

Zelene politike Domovinskog pokreta

Domoljublje je i odnos prema našem okolišu, zemlji, vodi, zraku, biljnom i životinjskom svijetu. Hrvatska ima mnoge neiskorištene komparativne prednosti na temelju kojih može graditi poziciju lidera održivog razvoja i "zelene oaze Europe".

Politika zaštite okoliša uključuje kontinuiranu i sustavnu brigu u mnogim segmentima kao što su podizanje učinkovitosti korištenja prirodnih resursa, očuvanje bioraznolikosti, smanjenje zagađenja zraka, upravljanje otpadom s ciljem uspostave kružne ekonomije te očuvanje šuma i voda i ribljeg fonda.

Održivi razvoj nije ograničenje gospodarskog rasta već osiguranje ekonomske aktivnosti koja je u ravnoteži i harmoniji s okolišem. Umjesto degradacije okoliša i ekosustava, održivi razvoj nudi mnoge, za Hrvatsku neotkrivene mogućnosti, ne samo u energetici, turizmu, medicini i poljoprivredi, već i u gospodarstvu općenito. Ovdje je veliki prostor za inovativnost i povećanje učinkovitosti na svim poljima koje za rezultat imaju i povećanu konkurentnost i nova radna mjesta.

Zaštita prirode treba se i dalje provoditi s ciljem očuvanja bioraznolikosti i prirodnih vrijednosti. Republika Hrvatska obiluje prirodnim ljepotama koje su među njezinim važnijim resursima. Posebno je potrebno štiti poljoprivredne površine, krški prostor, šume i vode kao iznimno značajne resurse. More čini 35,4 % ukupne površine RH, te je važan gospodarski i strateški resurs.

Kvaliteta zraka u nekim dijelovima RH je tek donekle zadovoljavajuća te treba raditi na sustavnom praćenju te kvalitete i definiranju mjera za poboljšanje, posebno glede dušikovih oksida, nespecificiranih čestica te drugih specifičnih zagađivala. Monitoring stanja prirodnih voda nije zadovoljavajući, posebno našeg Jadranskog mora te je hitno potrebno ojačati samostalnu sposobnost za sustavno praćenje kvalitete, identifikaciju problematičnih zagađivala i lokacija, te definiranje mjera zaštite. Potrebno je i snažnije djelovanje sukladno nitratnoj direktivi. Rezerve vode za vodoopskrbne svrhe su relativno velike, ali kvaliteta vode iz različitih sustava je vrlo neujednačena, te je treba dovesti na razine koje su propisane u EU.

Gospodarenje otpadom treba sukladno međunarodnim obvezama hitno staviti u kontekst kružne ekonomije osiguravajući ujedno i resursnu učinkovitost i visoke stope recikliranja.

Pozornost treba obratiti na implementaciju koncepta kružne ekonomije koja počiva na principu 4R (repair, reuse, remanufacture, recycle), te djelovati proaktivno u kontekstu EU zakonodavstva (izmjene 6 direktiva u paketu cirkularne ekonomije Europske komisije) na nacionalnoj razini kroz poticajno zakonodavstvo, ali i regionalnoj i lokalnoj, kroz obrazovanje, projekte, implementaciju.

Domovinski pokret svoju tzv. "Zelenu politiku" temelji na sljedećim programskim točkama:

- snažno uključivanje obnovljivih izvora energije;
- poticanje izrade energetske pasivnih kuća - posebice u slabije naseljenim područjima;
- snažna tranzicija u kružno gospodarenje otpadom;
- zaštita nacionalnog šumskog bogatstva;
- zaštita nacionalnog vodnog bogatstva (posebna zaštita izvora pitke vode);
- dodatno poticanje proizvodnje i potrošnje ekoloških proizvoda;
- zakonsko ograničenje upotrebe genetski modificiranih organizama - GMO;
- zakonsko ograničenje bušenja jadranskog podmorja u svrhu eksploatacije plina ili nafte.

Gospodarenje otpadom

U sektoru gospodarenja otpadom postoje veliki neotkriveni potencijali za konverziju problema, troškova i raznih društvenih šteta u uštede, gospodarske prilike i odgovoran odnos prema resursima.

Stoga je Domovinski pokret definirao niz mjera kao svojevrsni akcijski program za kružno gospodarenje otpadom kojim će se u kratko vrijeme postići željena promjena. Mjere uključuju:

- akcijski plan za ponovnu uporabu kroz mrežu centara za vrednovanje predmeta i materijala s postojećom uporabnom vrijednošću;
- akcijski plan za biorazgradivi otpad kroz mrežu kompostana i bioplinskih postrojenja;
- akcijski plan za otpadnu plastiku kojim će se zatvoriti krug gospodarenja ovim važnim resursom. Mjera se provodi u uskoj suradnji sa strukovnim udruženjima i gospodarskim subjektima, odnosno prerađivačima plastike;
- akcijski plan za dizanje stopa recikliranja ostalih reciklabilnih tvari;
- akcijski plan za građevinski otpad;
- akcijski plan protiv odlaganja kao neosnovano najjeftinijeg postupanja s otpadom kroz obavezno fiskalno vaganje i naplate odlagališne pristojbe. Prikupljena sredstva u cijelosti se koriste za potporu u realizaciji sektorskih mjera.

Nadalje, važne sektorske promjene ići će u smjeru

podizanja učinkovitosti sustava za gospodarenje ambalažnim otpadom. Osim smanjenja troškova, cilj je značajno povećanje stupnja povratka vrijednih materijala u gospodarstvo.

Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim bogatstvima RH

Republika Hrvatska ima osam nacionalnih i jedanaest parkova prirode te niz drugih oblika zaštićenih područja o kojima skrbi lokalna samouprava. Osim nacionalne zaštite značajan dio teritorija Hrvatske dio je europske ekološke mreže Natura 2000. Temeljni cilj zaštite prirode je očuvanje biološke i geološke raznolikosti te očuvanje prirodnih procesa. Zbog svoje prirodne izvornosti, zaštićena područja čine iznimnu vrijednost, ne samo za Republiku Hrvatsku, već i za cijeli europski kontinent čiji su veliki dijelovi prirode kroz povijest doživjeli značajne negativne, pa i dramatične, promjene uslijed intenzivnog pa time i neodrživog gospodarskog razvoja.

Očuvanje hrvatskih prirodnih bogatstava u izvornom obliku za buduće generacije strateški je nacionalni interes i cilj. Gospodarska paradigma održivosti, koja

jednoznačno podrazumijeva ravnotežni gospodarski razvoj, uz očuvanje biološke raznolikosti, već je nekoliko desetljeća globalni izazov i nema alternativu. Promjena klime kao posljedice pretjerane emisije stakleničkih plinova globalni je izazov za koji postoje dva rješenja - smanjenje emisija i jačanje prirodnih sustava, naročito šuma i fitoplanktona u morima. Danas su na snazi brojne međunarodne strategije i protokoli kojima se pokušava umanjiti utjecaj klimatskih promjena tj. zaštititi i ojačati prirodne sustave poput šuma i mora. Na žalost, provedbe su uglavnom deklarativnog karaktera, posve neučinkovite. Jedna od zemalja koja ne mari previše za sadržaje potpisanih dokumenata je i Hrvatska. Tako primjerice, nazivno prihvaća europsku deklaraciju o zaštiti šuma, međutim, u stvarnosti intenzivira gospodarenje šumama, pa čak i u zaštićenim područjima, i do 30 %. Slično je stanje i s morem, čije je priobalje i dalje glavna meta građevinskih i turističkih špekulanata, premda je donesena Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem.

U stvarnosti sektor zaštite prirode kao javno dobro percipira se kao stanovit teret razvoju, premda je upravo prirodno bogatstvo ono koje često generira dobrobit za realni sektor. Dugoročno, jedino je održivo učinkovito upravljanje naslijeđenim prirodnim bogatstvima. Prirodna bogatstva ne smiju biti isključivo u funkciji gospodarstva, već upravo suprotno, održivi razvoj mora biti u funkciji očuvanja prirode tamo gdje je to moguće.

INSTITUCIONALNI OKVIR

Javne ustanove - potrebno je očuvati postojeći model javnih ustanova s obavezom osnivanja tijela u okviru ministarstva koje će operativno kontrolirati rad javnih ustanova od provedbe planova upravljanja, financijskih planova, godišnjih programa zaštite do zapošljavanja itd. Bitan razlog očuvanja ovog modela je disperzija moći i razdvajanje političke od stručne razine. Osim toga, javne ustanove upravljaju različitim zaštićenim područjima koja traže i različit način upravljanja.

Državni zavod za zaštitu prirode - nužno je ponovno uspostaviti Državni zavod za zaštitu prirode kao jedinstvenu i neovisnu državnu strukovnu instituciju koja se bavi stručnim radom, specijalističkim obrazovanjem potrebnog kadra te podrškom i nadzorom u upravljanju na zaštićenim područjima i ekološkom mrežom.

Pravni okvir

Planovi upravljanja jesu opsežni provedbeni strateški dokumenti koje donose Javne ustanove za zaštićena područja i ekološku mrežu. Izrada plana upravljanja je participativan proces u koji se aktivno uključuje zainteresirana javnost kao dionici. Planovima upravljanja opisuju se prirodne vrijednosti, analiziraju trenutna stanja te utvrđuju aktivnosti za postizanje

ciljeva očuvanja prirodnih bogatstava. Kroz projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“ financiran iz Europskog kohezijskog fonda kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija od 2020. godine, izrađeni su planovi upravljanja za glavninu zaštićenih područja i dijelova ekološke mreže u Republici Hrvatskoj. Kao takvi predstavljaju vrlo važnu osnovu za učinkovito upravljanje, čemu pak treba prethoditi jačanje zakonskog okvira, primjerice, u vidu revizije Zakona o zaštiti prirode, kao i usklađivanje s drugim propisima te izradom i usvajanjem podzakonskih akata, poput Pravilnika o očuvanju i zaštiti zaštićena područja.

Poseban izazov za upravljanje zaštićenim područjima su poslovi prostornog planiranja. Izrade prostornih planova te, kasnije, izdavanje dozvola i drugih dokumenata gotovo redovito se obavljaju bez međusektorskog suglasja te ih Ministarstvo graditeljstva i prostornog planiranja prebacuje na lokalnu samoupravu. Prostorni planovi izrađuju se na temelju stručnih podloga koje izrađuje Zavod za zaštitu prirode i okoliša pri Ministarstvu. Oni se često marginaliziraju te se korištenje prostora uglavnom planira na štetu zaštićenih prirodnih vrijednosti.

KOMPETENCIJE

Premda se o sektoru koji, s obzirom na globalne izazove, postaje sve važniji i gdje su vrlo bitni znanje, vještine pa time i kompetencije, do danas nije uspostavljena komora, krovno strukovno udruženje, niti je usvojen propis kojim će se regulirati kompetentnosti za rad u sektoru zaštite prirode, kao što to primjerice ima sektor zaštite okoliša.

Revizija sustava Čuvara prirode - učinkovit nadzor ovisi o obučenosti i specifičnim vještinama čuvara prirode. Trenutno je na snazi sustav gdje gotovo svatko sa srednjom stručnom spremom i trosatnim tečajem može postati čuvarom prirode što je posve neprihvatljivo i za posljedicu ima vrlo loš nadzor zaštićenih područja. Po uzoru na druge zapadne države, budući čuvari prirode bi trebali postati specifična policija sa svim potrebnim ovlastima, koje sada nemaju. Potrebno je revidirati propise vezane uz čuvare prirode te kroz izmjene i dopune stvoriti okvir učinkovitog nadzora: preduvjeti za rad u službi čuvara prirode su obrazovanje, nekažnjavanje, poznavanje jezika te dugoročno i kvalitativno obrazovanje kroz višemjesečne tečajeve i škole.

Upravna vijeća - uvjete izbora članova upravnih vijeća nužno je propisati Zakonom o zaštiti prirode ili posebnim pravilnikom. Osim predstavnika radnika i lokalnih zajednica, u Upravno vijeće mogu biti imenovani kompetentni stručnjaci iz sektora zaštite prirode te kompetentni članovi akademske zajednice. Nužna je i organizacijska struktura javnih ustanova - potrebno je dubinski analizirati i izmijeniti organizacijske strukture s ciljem jačanja stručnosti i kompetencije u upravljanju i radu u zaštićenim područjima.

Javni sektor – kočnica za investicije

Neučinkovitost državne administracije u Hrvatskoj poznata je svim njezinim građanima, a uglavnom su jasni i razlozi takvog stanja. Nepotizam, korupcija, nesposobnost, tromost i birokratiziranost bili su i ostali temeljni obrasci funkcioniranja javnog sektora, a posebno njegovog administrativnog dijela. Tih problema svjesni su podjednako domaći i inozemni investitori, iako se prvi vjerojatno bolje nose s njima. Na probleme lošeg javnog sektora Hrvatske iznova upozoravaju i svjetske institucije, poput MMF-a i Svjetske banke, a ponajviše su s tim problemom Hrvatske upoznate institucije EU. U istraživanju Javne uprave u državama članicama EU, javno objavljenom ove godine, ali s podacima koji se odnose na 2019. i 2020. godinu, učinkovitost državnog sektora u Hrvatskoj je na skali do 2.5 ocijenjena s 0.4 boda. To je četvrta najniža ocjena među članicama EU, a lošije su ocijenjeni samo državni sektori Rumunjske, Bugarske i Grčke. Ocjena Hrvatske za 2018. godinu iznosila je 0.5, pa se prema tim podacima učinkovitost državnog sektora u Hrvatskoj pogoršala. Učinkovitost državnog sektora se definira kao kvaliteta javnih usluga, kvaliteta državne službe, neovisnost o političkim pritiscima, kvaliteta formuliranja i provedbe politika te vjerodostojnost predanosti državne administracije takvim politikama.

Tradicionalno je učinkovitost državnog sektora najveća u državama Skandinavije (Danska i Finska ocijenjene su s 1.9, a Švedska s 1.8), dok je učinkovitost najniža među članicama juga Europe (Španjolska dobiva ocjenu 1, Italija 0.5, a Grčka 0.4). Zemlje tzv. nove Europe (Rumunjska i Bugarska imaju ocjenu 0.3, Hrvatska 0.4, Mađarska 0.5, Poljska 0.6, Slovačka 0.7, Češka 0.9). Jasno je vidljiva korelacija između općih ekonomskih pokazatelja snage ekonomije kao što su BDP, dohodak i ostali, i učinkovitosti državnog sektora. Naravno, korelacija nije savršena i nije dokaz da postoji kauzalnost, ali je jasno i empirijski dokazano da manje korumpirane državne institucije profesionalnije (umjesto nepotistički) i općenito učinkovitije potiču ekonomski rast. U svim državama EU građani više vjeruju javnoj administraciji nego u Italiji i Hrvatskoj. S tek 31 % ispitanika koji su odgovorili da vjeruju javnoj administraciji, Hrvatska je druga najlošija država EU. Čak građani Bugarske s 32 %, Rumunjske s 43 % i Grčke s 33 % imaju više povjerenja u javne administracije, iako im je državni sektor podjednako neučinkovit kao i u Hrvatskoj. Najviše povjerenja u javnu administraciju imaju građani Luksemburga - 81 %, Danske - 80 %, Austrije - 73 %, Finske - 72 % i Nizozemske - 71 %. U Estoniji i Mađarskoj vlada veliko povjerenje u javnu administraciju s obzirom na stupanj ekonomskog razvoja, više od 60 % građana joj vjeruje. Zanimljivost je da je i povjerenje u vladu drugo najmanje u Hrvatskoj unutar EU, te samo 24 %

građana vjeruje toj instituciji. Lošija je samo Bugarska s 19 % povjerenja građana u vladu. Povjerenje u vladu i povjerenje u javnu administraciju u Hrvatskoj su podjednako niski i zapravo su ta dva pokazatelja povezana. Javni rashodi Hrvatske u 2020. godini iznosili su 55.4 % BDP-a, čime Hrvatska spada među države s najvišim izdvajanjima za javni sektor. Više su izdvajale Grčka - 60.7 % BDP-a, Francuska - 62.1 %, Belgija - 60 %, Austrija - 57.9 %, Italija - 57.3 % i Finska - 56.7 %. Prosjek država usporedivih s Hrvatskom po standardu, a to su Estonija, Litva, Latvija, Poljska, Češka, Slovačka, Mađarska, Slovenija, Rumunjska i Bugarska, izdvajale su za javni sektor manje od 47 % BDP-a. Tako Rumunjska i Bugarska imaju slabiju ocjenu učinkovitosti državnog sektora od Hrvatske - 0.3 naprama 0.4, ali im je državni sektor znatno jeftiniji. Estonija, primjerice plaća javni sektor 45.1 % BDP-a, što je čak 10 postotnih bodova manje nego Hrvatska, a ima daleko učinkovitiji državni sektor s ocjenom 1.2 nasuprot hrvatskih 0.4.

Hrvatska zapravo spada među države s najskupljim a najmanje učinkovitim državnim sektorom u EU - 55.4 % BDP-a! Tu kombinaciju dijeli samo s Grčkom i Italijom. Razlike u kvaliteti državnog i javnog sektora među državama su povezane i s općim pokazateljima dostignutog standarda, kao što je dohodak po stanovniku. Tamo gdje su javne institucije učinkovitije, države se mogu lakše specijalizirati u industrijama visoke dodane vrijednosti koje se snažnije oslanjaju na inovacije, "know-how" i privlačenje stranih investicija.

To ne samo da povećava produktivnost ekonomije, plaće i standard građana, nego dovodi i do više prihoda za državni proračun. Zbog toga se može još više ulagati u osmišljavanje i provedbu učinkovitijih reformi, investirati u javna dobra i infrastrukturu, dodatno ulagati u obrazovanje stanovništva i učvrstiti socijalnu "sigurnosnu mrežu". Od same veličine javnog sektora važnija je njegova učinkovitost. Ako je javni sektor racionalan, učinkovit, svrsishodan i razmjernan, onda će biti podrška privatnom sektoru i rastu produktivnosti. U suprotnom djeluje kao vremenski, financijski, organizacijski, politički i društveni uteg koji, u najboljem slučaju, sprječava rast i razvoj privatnog sektora, a u najgorem ga postupno uništava. A u Hrvatskoj je istodobno jedan od najvećih i jedan od najgorih. Sposobnost provođenja pozitivnih promjena u javnom sektoru Hrvatske je narušena desetljećima uhljebljivanja, nepotizma, političke kontrole i gubitka kvalitetnih kadrova. Stvarna želja da se popravi njegovo funkcioniranje ne postoji jer primarno služi kao servis politike, a ne građana, i politika to ne želi mijenjati. Jako skup, a jako neučinkovit, javni sektor Hrvatske djeluje kao uteg gospodarskom razvoju i rastu standarda građana. Vladajućima je dobar jer ga koriste kao produžetak vlastite političke moći. U stvari je upravo ono što vladajući žele - da bude servis politike, a ne građana.

Promet u RH

Hrvatski prometni sustav još uvijek ne zadovoljava u potpunosti ni unutarnje hrvatske potrebe za povezivanjem, niti potrebe za povezivanje s okruženjem i Europskom unijom. U posljednjih tridesetak godina gotovo je u cijelosti zapostavljen razvitak željezničkog kao i pomorskog, a osobito riječnog prometa. Također, izrazito su zapostavljeni svi segmenti gradskog prometa u gotovo svim većim gradovima u Hrvatskoj, pa tako i u četiri najveća, Splitu, Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Identifikacijom osnovnih problema u prometnom sustavu, mogu se iscrtni smjernice razvoja. DP će žurno prionuti investiranju u prometne sustave s obzirom na to da ih smatra presudnima za razvoj, ne samo gospodarstva, već i ključnog hrvatskog problema, a to je problem demografskog oporavka.

Trenutno stanje prometnih sustava uključuje nepostojanje koordinacije između nadležnih institucija; nedovoljno prometno planiranje, uglavnom zbog nepostojanja sustavnog prikupljanja statističkih podataka; neadekvatno stanje prometne infrastrukture, uglavnom zbog manjka održavanja; nepostojanje integrirane prometne mreže različitih vrsta prometa te neuravnotežen regionalni razvoj.

U željezničkom prometu: nedovoljna mreža i razgranatost pruga, loša kvaliteta postojećih pruga i niske brzine vožnje, zastarjela željeznička oprema i operativna struktura.

U pomorskom prometu: starost trajektnih plovila, nedostatan broj linija, duljina, odnosno nedovoljno brzih linija, naročito između otoka i prema udaljenijim otocima, te duž jadranske obale.

U riječnom prometu: nedovoljna klasa plovnosti unutarnjih plovnih putova prema EU standardima.

U zračnom prometu: nedovoljna razgranatost pristupnih pravaca prema zračnim lukama, osobito za trase željezničkog pristupa, manjak kapaciteta priobalnih cesta i nekih zračnih luka za vršni sezonski promet.

ŽELJEZNIČKI PROMET U RH

Hrvatska mreža željeznica obuhvaća 2.604 kilometra i predstavlja relativno dobar omjer kilometara i stanovništva zemlje (1.556 osoba po kilometru). Prisutna je, međutim, niska razina korištenja željezničkog prometovanja i to zbog toga što većina željezničke mreže uključuje jednokolosiječne pruge, manje od 50% pruga je elektrificirano, oko polovice željezničke mreže odnosi se na željezničke linije važne za međunarodni promet, a na većini te mreže brzina vožnje je izuzetno niska. Povrh niske brzine, udaljenosti između stajališta te zastarjela prometna kontrola i signalizacijski sustavi imaju izravan utjecaj na prometni kapacitet linija. Zbog svega toga željeznički sustav nije konkurentan u usporedbi s cestovnim sustavom. Teretni promet ima jasnu međunarodnu komponentu budući da spaja jadranske luke, posebno Rijeku, s kontinentom.

Druge luke, poput Ploča, nisu dobro povezane s pružnom mrežom Hrvatske. Željeznička pruga koja povezuje glavni grad s većim dalmatinskim gradovima završava u Splitu, dok se luci Ploče može se pristupiti željeznicom iz BiH, paneuropskim koridorom Vc. Strategija razvoja hrvatskog željezničkog prometa do 2032. godine je sama po sebi vrlo kvalitetan i dobrodošao dokument, međutim dosadašnja realizacija projekata, odnosno realizacija Strategije potpuno je zakazala.

Vlada RH je kroz društvo HŽ Infrastruktura (kojem je osnivač i Skupštinar kroz resorno ministarstvo) raspisala niz projekata, provela proceduru javne nabave te uključila odabrane izvođače u projekte. Projekte je čak aplicirala za EU fondove te povukla odobrena sredstva i preuzela obvezu uspješne realizacije, terminski, financijski i kvalitativno. Realizacija je, međutim, potpuno neuspješna, što se može vidjeti kroz dva projekta:

- Dugo selo – Križevci je prvi veliki projekt rekonstrukcije i modernizacije, cca 38 km rekonstrukcije postojećeg i izgradnja novog kolosijeka. Početak 2016., planirani završetak (obaveza) 2020. Trenutna dovršenost projekta je oko 80%, a nije poznato kada bi mogao biti dovršen. Nekoliko izvođača se izmijenilo, propalo, odustalo. Od okvirno ukupno odobrenih 200 milijuna eura, do sada je povučeno oko 60%, a sve izglednije je da će zbog nefunkcionalnosti nastati obaveza vraćanja sredstava.

- Hrvatski Leskovac – Karlovac je sličan projekt modernizacije postojećeg te izgradnja novog kolosijeka dužine oko 45 km. Ukupna vrijednost Ugovora je približno 260 milijuna eura iz EU Operativnog programa konkurentnost i kohezija, a 2022. godine je potpisan ugovor s odabranom zajednicom ponuditelja. Zbog raznih administrativnih razloga nije se moglo otpočeti s radovima, te je uz prijetnju penalizacije došlo do raskida Ugovora uz posredovanje Ministarstva.

Zbog činjenice da je željeznica generator gospodarskog, sociološkog, društvenog i demografskog razvoja jedne zemlje za očekivati je da će bar prijevoz putnika biti u fokusu interesa upravama poduzeća HŽ putnički promet, Skupštini tog društva kao resornog Ministarstva, Nadzornom odboru, ostalim organima društva kao i vlasniku tj. državi. Očito je da su HŽ putnički promet, baš kao i HŽ Infrastruktura, sami sebi svrha te da uz obilatu poticajnu politiku (oko 80 milijuna eura godišnje) održavaju socijalni mir pristajući na kolektivne ugovore predložene od strane sindikata i time kreiraju glasačku strukturu za potrebe stranke na vlasti. Umjesto razvoja i unapređenja, poslovne odluke se svode na gašenje prometnih linija pravdajući se nerentabilnošću. Putnički promet u Republici Hrvatskoj nije nikada bio na nižim razinama po kvaliteti i pouzdanosti. Prije 50 godina se između dva najveća hrvatska grada putovalo šest, dok se danas putuje više od osam sati.

Predsjednici Uprava društava odgovornih za to stanje opravdavaju se činjenicama da je infrastruktura stara i neodržavana. Skupština društva i NO ove stavove supotpisuju i ništa ne čine, što je posve nedopustivo. Treći član nekadašnjeg Holdinga je HŽ Cargo, društvo u 100%-tnom vlasništvu države koje je, za razliku od prethodna dva, u potpunosti tržišni akter. Time se nameće potreba da bude samodostatan, samofinancirajući i tržišno konkurentan. Međutim, unatoč izloženosti visokoproduktivne, visokoautomatizirane i tehnološki nadmoćne konkurencije, i u HŽ Cargu kao operateru teretnog programa slijede se isti neučinkoviti obrasci upravljanja. Činjenica je da je društvo palo na ispod 40% tržišnog udjela, da godinama generira gubitke i da je kao takvo natjeralo vlasnika, odnosno državu i Skupštinu da aktiviraju državna jamstva, da na sebe preuzmu sve obaveze po kreditima za modernizaciju i kreiranje konkurentnosti društva. Riječ je o gotovo 70 milijuna eura iz 2016. godine, podignutih s ciljem restrukturiranja društva i jačanja tržišne pozicije. Da bi paradoks bio veći, država na sebe preuzima i dug HŽ Carga u visini cca 60 milijuna eura prema HŽ Infrastrukturi. Sve na teret temeljnog kapitala koji umanjuje za taj iznos. Istovremeno žitelji i gospodarstvenici svih dijelova zemlje uporno traže od resornog Ministarstva modernizaciju pruga i jačanje konkurentnosti željezničkih pravaca koji zbog nedostatka tereta i prometa posljedično odumiru, što je onda značajan društveni problem.

Strategija željezničkog prometa u Hrvatskoj

Strategija razvoja hrvatskog željezničkog prometa do 2032. godine usredotočena je na povećanje udjela željeznice u ukupnom prometu sa sadašnjih 8% na 15%; na povećanje broja putnika koji koriste željeznicu za 50%; smanjenje vremena putovanja za 20%; povećanje konkurentnosti željeznice u odnosu na ostale oblike prometa. Za ostvarivanje ovih ciljeva planiran je niz mjera, uključujući i modernizaciju i elektrifikaciju željezničke infrastrukture; nabavu novih, bržih, udobnijih i ekološki prihvatljivijih vlakova; uvođenje novih i poboljšanje postojećih međunarodnih i nacionalnih željezničkih linija; povećanje integracije željeznice s ostalim oblicima prometa i promociju korištenja željeznice kao održivog i ekološki prihvatljivog oblika prometa.

Ukupna vrijednost investicija u hrvatski željeznički promet do 2032. godine procjenjuje se na oko 10 milijardi eura.

Očekuje se da će provedba ove strategije dovesti do niza pozitivnih učinaka, uključujući povećanje mobilnosti stanovništva i gospodarstva; smanjenje emisija stakleničkih plinova; stvaranje novih radnih mjesta i poticanje regionalnog razvoja.

Strategija razvoja hrvatskog željezničkog prometa do 2032. godine važan je dokument koji će usmjeriti razvoj ovog sektora u sljedećem desetljeću. Očekuje se da će provedba ove strategije dovesti do značajnog

poboljšanja kvalitete i konkurentnosti hrvatskog željezničkog prometa.

Neki od ključnih projekata koji su planirani u okviru ove strategije uključuju izgradnju nizinske pruge koja će povezati Zagreb s Rijekom i Osijekom; modernizaciju pruge Zagreb – Vinkovci; elektrifikaciju pruge Zagreb – Split; nabavu novih vlakova za međunarodne i nacionalne linije te uvođenje novog sustava signalizacije.

Provedba ove strategije financira se iz različitih izvora, uključujući sredstva Europske unije, državni proračun i privatne investicije.

Predložene mjere poboljšanje željezničkog prometa DP-ov prijedlog strategije željezničkog prometa u Hrvatskoj fokusira se na modernizaciju i digitalizaciju infrastrukture i usluga. Cilj je učiniti hrvatski željeznički promet konkurentnijim, održivijim i privlačnijim za putnike i teretni prijevoz.

Ključni aspekti strategije uključuju:

- Modernizacija infrastrukture u vidu izgradnje i modernizacije pruga za veće brzine (do 200 km/h), elektrifikacije pruga, ugradnje modernih sustava signalizacije i upravljanja prometom te izgradnje i modernizacije kolodvora i terminala;
- Digitalizacija usluga kroz uvođenje digitalnih sustava za kupnju karata i rezervaciju mjesta, pružanje informacija o putovanjima u realnom vremenu i razvoj inteligentnih sustava za upravljanje prometom;
- Povećanje konkurentnosti otvaranjem tržišta za privatne prijevoznike, uvođenjem modela javno-privatnog partnerstva za financiranje projekata te smanjenjem troškova poslovanja;
- Održivost kroz ulaganje u zelene tehnologije, kao što su elektrifikacija i korištenje obnovljivih izvora energije, smanjenje emisija stakleničkih plinova i promicanje intermodalnog prijevoza;
- Privlačnost za putnike uslijed poboljšanja udobnosti i kvalitete usluga, povećanja frekvencije vlakova, smanjenja vremena putovanja i atraktivnih cijena.
- Implementacija strategije zahtijeva značajna financijska sredstva, usklađenu suradnju svih dionika u sektoru, jasnu i transparentnu strategiju financiranja te učinkovitu provedbu projekata.
- Ovaj prijedlog strategije željezničkog prometa u Hrvatskoj ima potencijal poboljšati mobilnost ljudi i robe, stimulirati gospodarski rast, pridonijeti zaštiti okoliša i podići kvalitetu života u Hrvatskoj.

POMORSKI PROMET

U hrvatskim se lukama preveze više od 12 milijuna putnika godišnje, a hrvatsku flotu čini 1.245 brodova (1.274,833,36 GT) od čega ih 10% plovi u međunarodnoj plovidbi. Istovremeno, flota se brojčano smanjuje, s padom poslovanja brodarskih tvrtki.

Šest velikih morskih luka, Rijeka, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik, imaju status nacionalnih ili luka od međunarodnog gospodarskog značaja.

Hrvatske morske luke povoljno su smještene tako da olakšavaju pomorski promet između središnje i istočne Europe i južne Azije, Australije i Oceanije i Europe preko Sueskog kanala, omogućujući skraćivanje putovanja od 5 do 8 dana, ili minimalno 2.000 km u usporedbi s lukama sjeverne Europe. Međutim, u odnosu na tržište EU, na jadranske luke otpada tek 3% ukupnog tereta, što govori o velikom potencijalu za rast teretnog prometa u svim jadranskim lukama. Luka Rijeka i Ploče imaju najveći tržišni potencijal za pretovar tereta. Luka Rijeka je luka osnovne TEN-T mreže i dio Mediteranskog koridora: Ljubljana/Rijeka – Zagreb – Budimpešta – Ukrajinska granica, a luka Ploče je luka sveobuhvatne TEN-T mreže. Daljnji razvoj luka Rijeka i Ploče dijelom ovisi o razvoju njihove povezanosti željeznicom, stoga je najvažniji projekt u zajedničkom interesu za sektor teretnog pomorskog prometa, razvoj i izgradnja željezničkog pravca od Rijeke do Mađarske. Razvoj željeznice u Bosni i Hercegovini od velike je važnosti za razvoj luke Ploče.

Luka Pula, Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik i Ploče klasificirane su kao sveobuhvatne luke TEN-T mreže. Obalni linijski putnički promet pruža redovitu i reguliranu linijsku plovidbu između hrvatskih otoka (73 otočke luke) i kopnene obale (22 kopnene luke). Razvoj usluge obalnog linijskog prometa važan je kako bi se zaštitilo otočko stanovništvo i izjednačili uvjeti za gospodarski razvoj otoka i priobalja.

Nužno je optimizirati kapacitete i učinkovitost postojeće i nove infrastrukture, poticati intermodalnost i poboljšanje sigurnosti i pouzdanosti mreže otvara-

njem i poboljšanjem terminala i njihove pristupne infrastrukture.

Predložene mjere za poboljšanje pomorskog prometa

- Osigurati daljnji razvoj TEN-T luka, a posebno specijalizaciju TEN-T osnovne luke Rijeka te pet glavnih luka koje se nalaze na TEN-T sveobuhvatnoj mreži, uključujući luke Split, Zadar, Šibenik, Dubrovnik i Ploče koje su otvorene za javni promet od osobitog, međunarodnog, gospodarskog interesa za RH;
- Specijalizacija luke Dubrovnik (putnički promet, brodovi na kružnim putovanjima);
- Modernizacija i rekonstrukcija putničkih terminala i proširenje objekata za trajektni promet;
- Razvoj drugih luka (npr. Korčula, Pula...) i osiguranje plovnosti;
- Razvoj luka posebne namjene (luka za brodogradnju, nautički turizam, vojne luke, industrijske luke, ribarske luke, sportske luke);
- Poboljšanje dostupnosti otoka većom frekvencijom linija;
- Povećanje intermodalnosti i pristupačnosti luka;
- Provedba projekata "Morske autoceste";
- Određivanje glavnih koridora u suradnji s EK (kombinirane „kopneno- pomorske“ rute);
- Nadogradnja hrvatskih luka na koridorima za prihvaćanje cestovnog i željezničkog (RO-RO) prometa;
- Nadogradnja cestovnih i zračnih veza od i prema luci;
- Povećanje sigurnosti, briga o zaštiti okoliša i osiguranje energetske učinkovitosti.

UNUTARNJA PLOVIDBA – RIJEČNI PROMET

Gestrateški položaj RH omogućuje razvoj intermodalnog prometa i povezivanje središnje i zapadne Europe s Jadranskim morem unutarnjim plovnicama, lukama unutarnjih voda i morskim lukama. Rijeke su, nedvojbeno, najisplativiji i siguran način prijevoza u usporedbi s drugim vrstama prijevoza. Hrvatska mreža unutarnjih plovnicama predstavlja značajan, ali istovremeno i potpuno neiskorišten dio nacionalnih vrijednosti Hrvatske. Ukupna duljina unutarnjih plovnicama u Republici Hrvatskoj iznosi 1.016,80 km, od čega je 601,2 km integrirano u europsku mrežu unutarnjih plovnicama od međunarodne važnosti.

Hrvatske luke na unutarnjim vodama, Vukovar, Osijek, Slavonski Brod, Sisak i njihova pristaništa, obilježene su nerazvijenom infrastrukturom i nepovezanim logističkom lučkom mrežom.

Predložene mjere za poboljšanje unutarnjih plovnicama – riječnog prometa

- Kapacitet luka potrebno je povećati na temelju razvoja čitavog lučkog područja, modernizacije i izgradnje novih objekata, modernizacije veza s cestovnom i željezničkom infrastrukturom, razvojem poslovnih zona, sanacijom postojeće obale, modernizacijom osnovne infrastrukture rijeke i sigurnosnih sustava, modernizacijom putničkih pristaništa, izgradnjom terminala za pretovar rasutih tereta i terminala za prihvat opasnog tereta s plovila i op-

skrbu plovila gorivom te objekata za gospodarenje otpadom.

- Modernizacija luka Vukovar, Osijek, Slavonski Brod i Sisak
- U lukama Vukovar i Osijek putnički i robni promet su u porastu, u luci Vukovar predviđa se razvoj i izgradnja nove istočne luke i industrijskog gata u Iloku, u luci Slavonski Brod smanjuje se promet sirovom naftom, no istovremeno se povećava promet komadnim teretom, dok je teretni promet u luci Sisak većinom vezan uz prijevoz sirove nafte;
- Potrebno je osigurati plovnost klase VIc za Dunav, IV za Dravu do luke Osijek, klase Va za Savu od granice sa Srbijom do Gunje te klase IV za Savu od Gunje do Siska, prema Europskom sporazumu o glavnim unutarnjim plovnicama od međunarodnog značaja. U tu svrhu potrebno je povećati dimenzije plovnog puta i eliminirati uska grla (jaružanje i/ili izgradnju novih struktura plovnicama) te nadograditi postojeći sustav obilježavanja i nadzora sigurnosti na unutarnjim plovnicama;
 - Izgradnja višenamjenskog kanala Dunav-Sava. Planirano je da kanal ima četiri jednako važne funkcije: prometna funkcija, navodnjavanje, isušivanje i izjednačavanje niskog vodostaja, što bi imalo važan utjecaj na hrvatsko gospodarstvo;
 - Povezivanje hrvatske mreže unutarnjih plovnicama i povezivanje hrvatskih morskih luka s Dunavom i središnjom Europom;
 - Osiguranje interoperabilnosti luka i osiguravanje energetske učinkovitosti luka i zaštite okoliša.

Preduvjeti za provedbu predloženih mjera

Alati za procjenu učinkovitosti provedbe predloženih mjera su izmjena postojećih ili izrada novih zakona i propisa, redovita provedba obuke, uvođenje informacijskih platformi, suradnja/sporazumi s drugim međunarodnim lukama, podrška društvima za prijevoz unutarnjim plovnicama, povećanje financijske održivosti, opća reorganizacija sektora, povećanje flote plovila za nadzor sigurnosti plovidbe i plovila za zaštitu okoliša te unaprjeđenje procesa prikupljanja podataka.

Provjera učinkovitosti predviđenih mjera:

Kontinuirano izvještavanje o statističkim pokazateljima na godišnjoj razini; o provedbama obuke; o financijskoj održivosti, kontinuirano izvještavanje o sigurnosti i zaštiti okoliša.

Pristupačnost za osobe s invaliditetom

Domovinski pokret se snažno zalaže za podizanje svijesti o potrebama osoba s invaliditetom, te za rješavanje njihovih praktičnih svakodnevnih prepreka, osobito onih u prometu. U idealnom slučaju postiglo bi se da osobe s invaliditetom budu u cijelosti ravnopravne u društvu, osobito djeca, te da roditelji djece s invaliditetom i poteškoćama u razvoju ostvare sva prava koja im formalno stoje na raspolaganju.

Problemi u prometu su brojni, od nepristupačnosti invalidskim kolicima na ulicama i cestama, do raskrižja, prijelaza pa čak i ulaza u pojedine institucije u RH, poput škola, fakulteta ili birališta. Povrh toga, radi se i o nepristupačnosti ostalim objektima poput kafića, restorana, klubova, igrališta i slično, te nedovoljnom broju taxi vozila opremljenih za prijevoz osoba s invaliditetom.

Slijepi i slabovidne osobe se susreću s dodatnim poteškoćama s obzirom na to da je općenito u Hrvatskoj daleko više raskrižja bez zvučne signalizacije na semaforima, nego s njom. Za povećanje sigurnosti i lakše kretanje, bilo bi potrebno na svim prijelazima ugraditi trake vodilje ili zvučne signale za slijepi i slabovidne osobe, ovisno o infrastrukturi.

Ovaj program predlaže uključivanje svih gradova i ostalih jedinica lokalne samouprave u izradu „Bijelih knjiga“ o pristupačnosti na svom području, kao što je napravljeno npr. u Splitu. Radi se o evidenciji i planovima za povećanje pristupačnosti invalidskim kolicima, na raskrižjima, cestama, ulazima i izlazima iz gradskih četvrti. Evidencija i planiranje obuhvatili bi i probleme sa zvučnim signalima na prijelazima za slijepi i slabovidne osobe. Na ovaj način bi se omogućila kvalitetna mobilnost osoba s invaliditetom, nevezano nužno samo uz javni gradski prijevoz.

Nadalje, u svrhu poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom nužno je obratiti pozornost na prilagodbe i poboljšanja u svim vrstama javnog prijevoza,

na javnim plažama i bazenima, uključujući i pristupne rampe u brodskome i drugim vrstama prijevoza. Osim navedenoga, nužno je planirati i podršku svim Udrugama osoba i djece s invaliditetom koje promiču prava osoba i djece s invaliditetom na razini RH, kao i povećanje godišnjih dotacija takvim udrugama. Invalidnine i invalidske mirovine, nužno je uskladiti s brojnim troškovima s kojima se ta skupina susreće – na primjer, električna invalidska kolica ili prilagodba osobnog vozila koje stoje i više od 20.000 Eura. Potrebno je voditi brigu da svaka osoba s invaliditetom kojoj je to potrebno, ostvari pravo na osobnog asistenta.

Osnovne zdravstvene usluge potrebno je u najširem smislu prilagoditi osobama s invaliditetom i posebnim potrebama, što uključuje prilagođene ginekološke i stomatološke ordinacije i infrastrukturu u njima. Povrh toga, više bolnica u RH treba biti opremljeno potrebnim ortopedskim pomagalicama za terapije hodanjem, tj. robotima za vježbanje u sklopu neurobotske rehabilitacije koja se pokazala i više nego učinkovitom.

Prilagođene ordinacije bile bi posebno korisne za sportaše s invaliditetom s obzirom na to da je sport za osobe s invaliditetom posebno koristan.

Također, većim ulaganjem u parasportove, kao i inkluzijom sportaša s invaliditetom podiže se svjesnost o ravnopravnosti i ukupna kvaliteta života zajednice.

Predložene mjere:

- Provođenja edukacija o inkluzivnom obrazovanju za učitelje i nastavnike te osiguravanje pristupačnosti školskih objekata;
- Dodatno poticanje poslodavaca na zapošljavanje osoba s invaliditetom i osiguravanje pristupačnih radnih mjesta, kao i prilagođavanje radnih mjesta;
- Naglašavanje važnosti pristupačnih zdravstvenih usluga i medicinske opreme za osobe s invaliditetom;
- Osiguravanje pristupačnih kulturnih događaja i manifestacija za osobe s invaliditetom;
- Poticanje aktivnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u donošenju odluka koje ih se izravno tiču;
- Potreba za osiguravanjem pristupačnih informacija i komunikacije za osobe s invaliditetom, uključujući znakovni jezik i tehničke pomoći.
- Pristupačni toaleti u državnim i javnim institucijama, funkcionalni, umjesto da služe kao skladište za odlaganje; pristupačni javni toaleti diljem zemlje.

Provjera učinkovitosti predviđenih mjera:

Kontinuirano izvještavanje o provedbi edukacija o inkluzivnom obrazovanju za učitelje i nastavnike te o pristupačnosti školskih objekata; statistički izvještaji o zapošljavanju osoba s invaliditetom, kontinuirano financijsko izvještavanje o ulaganjima u prilagodbu zdravstvenih usluga; izvještavanje o prilagodbi manifestacija i kulturnih događanja; kontinuirano izvještavanje o upotrebi znakovnog jezika i tehničke pomoći u medijima i javnoj komunikaciji.

Strategija telekomunikacijskog prometa u Hrvatskoj

Trenutna strategija telekomunikacijskog prometa u Hrvatskoj fokusira se na sljedeće ključne prioritete:

- Razvoj gigabitnog društva, koje uključuje ulaganje u optičku infrastrukturu kako bi se osigurala dostupnost gigabitnih internetskih brzina svim građanima i poduzećima; poticanje digitalne inkluzivnosti i osiguravanje da svi imaju pristup internetu i digitalnim vještinama; davanje podrške razvoju novih tehnologija i usluga;
- Jačanje digitalne ekonomije, što uključuje stvaranje povoljnog regulatornog okruženja za digitalna i start-up poduzeća; poticanje inovacija i digitalne transformacije u svim sektorima gospodarstva; razvoj e-Vlade i digitalizacija javnih usluga;
- Poboljšanje digitalne sigurnosti, koje se odnosi na jačanje kibernetičke sigurnosti i otpornosti na digitalne napade; podizanje svijesti o digitalnoj sigurnosti među građanima i poduzećima; razvoj suradnje s međunarodnim partnerima u borbi protiv kibernetičke kriminaliteta;

- Osiguravanje dostupnosti i kvalitete telekomunikacijskih usluga, čime se ostvaruje poticanje konkurencije na telekomunikacijskom tržištu; zaštita prava korisnika telekomunikacijskih usluga; osiguravanje univerzalne usluge, tj. dostupnosti osnovnih telekomunikacijskih usluga svima po pristupačnoj cijeni.

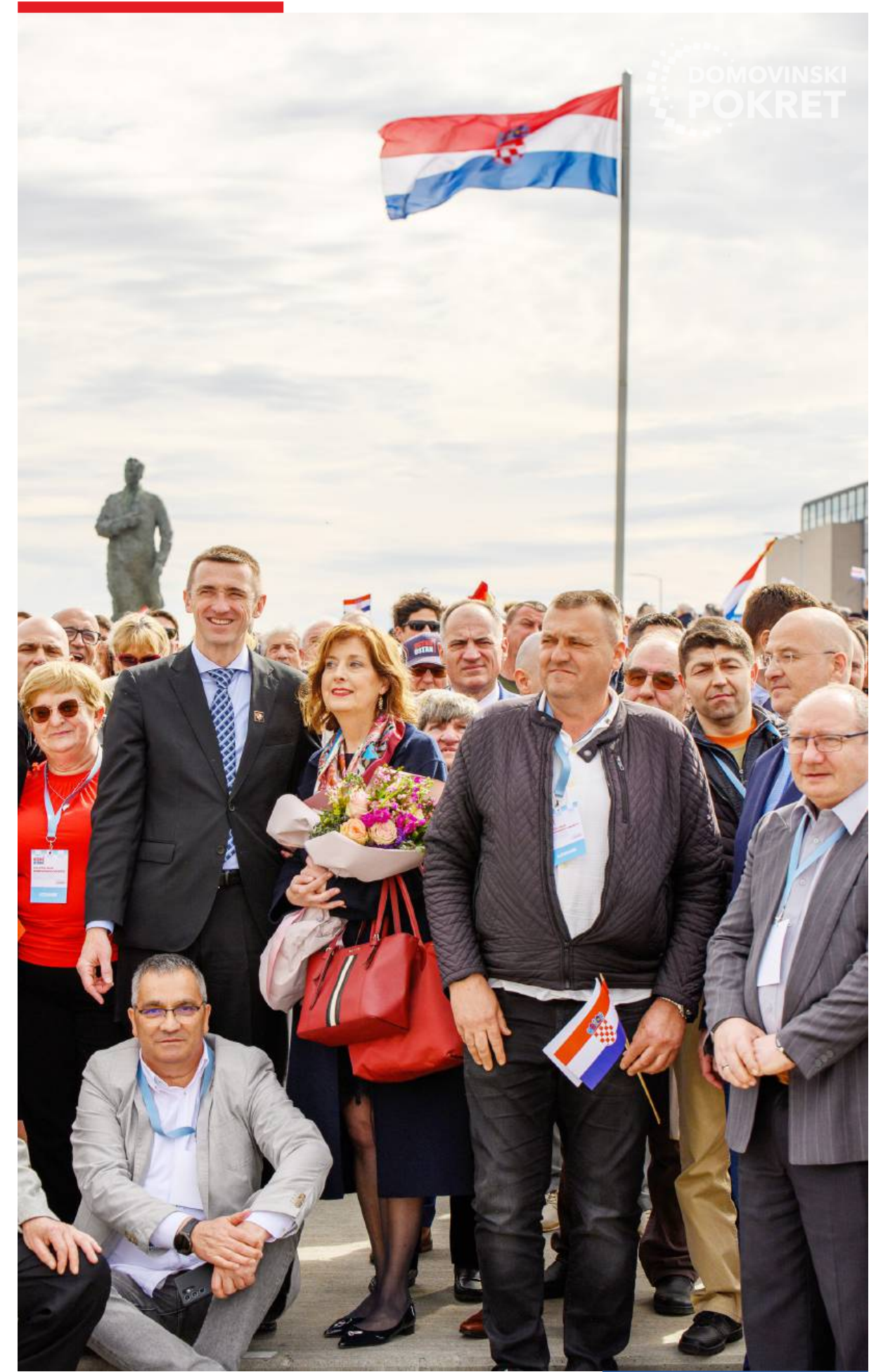
Prijedlog Domovinskog pokreta

Cilj je stvoriti dinamično i održivo telekomunikacijsko tržište uz:

- Smanjenje regulatornih opterećenja: Pojednostaviti pravila i propise kako bi se olakšalo privatno ulaganje u telekomunikacijski sektor;
- Promicanje konkurencije: Poticati ulazak novih operatera kao što su mobilni virtualni operatori, MVNO i spriječiti monopolističke prakse, odnosno triopol;
- Ulaganje u digitalnu infrastrukturu: Razviti i modernizirati digitalnu infrastrukturu u svim dijelovima Hrvatske, s naglaskom na optičku mrežu. U razvoj uključiti ruralna područja i domaće infrastrukturne tvrtke;
- Podupiranje inovacija: Stimulirati inovacije u telekomunikacijskom sektoru kroz financijske poticaje i programe podrške;
- Razvoj digitalnih vještina: Poboljšati digitalne vještine hrvatskog stanovništva kako bi se u potpunosti iskoristile prednosti digitalne transformacije;
- Smanjenje administrativnih procedura za dobivanje dozvola za postavljanje telekomunikacijske infrastrukture;
- Ulaganje u proširenje optičke infrastrukture u ruralna područja;
- Pokretanje programa edukacije o digitalnim vještinama za sve uzraste;
- Osnivanje fonda za financiranje inovacija u telekomunikacijskom sektoru.

Provođenjem predloženih mjera postiglo bi se otvaranje novih razvojnih mogućnosti u ruralnom području, povećanje privatnih ulaganja u telekomunikacijski sektor, jačanje konkurencije i sniženje cijena usluga za korisnike, poboljšanje digitalne infrastrukture i dostupnosti interneta u svim dijelovima Hrvatske, stimulacija inovacija i rast novih poduzeća te povećanje digitalnih vještina i zapošljivosti hrvatskog stanovništva.

Pri realizaciji predloženih mjera treba voditi računa i o mogućim izazovima, poput uspostavljanja ravnoteže između poticanja privatnog ulaganja i zaštite interesa korisnika, osiguravanja jednake dostupnosti telekomunikacijskih usluga u svim dijelovima Hrvatske, sprječavanje digitalnog jaza i poticanje digitalne inkluzije, te upravljanje rizicima i problemima vezanim za kibernetičku sigurnost.

Sustav zdravstvene i socijalne skrbi

Stanje u bolničkom sustavu i primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Hrvatska se po ključnim vitalnim pokazateljima, a to su očekivano trajanje života, dojenačka smrtnost, uzroci smrti koji se mogu spriječiti i uzroci smrti koji se mogu liječiti, na ljestvici zemalja EU smješta na 3.-8. mjesto od dna. Zdravstvena potrošnja od oko 5.100.000.000 Eur godišnje se najvećim dijelom realizira kroz javni sektor (88%), a na privatni otpada oko 12%. Korisnici odlaze u ambulante primarne zaštite s enormnom frekvencijom od oko 4.180.000 korisnika koji godišnje realiziraju više od 50.000.000 pregleda, pri čemu se izdaje gotovo 70.000.000 recepata. Istodobno, na sekundarnoj razini (subspecijalističke ambulante, uglavnom po bolnicama) realizira se isti broj pregleda (više od 50.000.000) što govori da za svaki pregled u primarnoj zaštiti postoji zrcalni pregled na subspecijalističkoj razini. To otvara pitanje što se samostalno rješava na primarnoj razini. Istodobno, oko 650.000 naših sugrađana, odnosno svaki šesti stanovnik, zalegne u bolničke postelje. Pri tome su najčešći korisnici zdravstvenog sustava osobe starije životne dobi, roditelji male djece, odnosno mala djeca, te žene u regenerativnoj dobi. U Hrvatskoj radi oko 16.000 liječnika te oko 33.000 medicinskih sestara i tehničara te laboranata.

Bolnički sustavi

Može se reći da se mnogim bolnicama u Hrvatskoj loše upravlja i još gore gospodari javnim novcem, odnosno novcem poreznih obveznika. Nabava opreme je netransparentna i stihijska, bez cjelovite analize potreba i bez da je sukladno analizama donesen plan nabave suvremene medicinske opreme na nacionalnoj razini. Upravljački kadrovi u bolnicama i šefovi klinika u javnom sektoru raspoložu s gotovo svom materijalnom potrošnjom u zdravstvu koja iznosi oko 2.600.000.000 Eur, a dodatno još na plaće odlazi 1.890.000.000 Eur.

Stanje u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Najveći reformski zahvat u hrvatski zdravstveni sustav učinjen je prije gotovo 30 godina kada su ukinuti medicinski centri koje su zamijenile opće bolnice i domovi zdravlja. Nakon toga, 1996. godine započinje se sa zakupom u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (PZZ), što je bio početak strogo kontrolirane privatizacije PZZ. Iako su brojni pokazatelji upućivali na zaključak da se radi o ispravnom putu jačanja PZZ, taj proces nikada nije doveden do kraja. U međuvremenu je provedeno nekoliko desetaka „sanacija zdravstvenog sustava“, što u praksi znači samo pokrivanje nagomilanih dugovanja prema dobavljačima lijekova, medicinsko-tehničke opreme i usluga bolničkom sustavu. U zadnjih 30-ak godina broj liječnika zaposlenih u sekundarnoj i tercijarnoj zdravstvenoj zaštiti (bolnicama) povećao se za oko 50%, dok se broj liječnika u PZZ, poglavito u obiteljskoj medicini (OM), koja čini PZZ u užem smislu, stalno smanjuje, tako da u ovom trenutku u RH nedostaje oko 250 timova OM, dok je stotinjak ordinacija ugovoreno s HZZO-om kao „timovi bez nositelja“, što znači da u tim ordinacijama nema stalnog liječnika već nadležni dom zdravlja upućuje liječnike prema svojim mogućnostima. U proteklom desetljećima ništa se značajno nije događalo niti u sustavu zdravstvenog osiguranja, osim što je omogućeno dopunsko zdravstveno osiguranje koje mogu pružiti i druge osiguravajuće kuće, a ne samo HZZO koji i dalje zadržava monopol u osnovnom zdravstvenom osiguranju. Korisnici odlaze u primarnu zaštitu po recepte za liječenje, koji su uglavnom ordinirani na sekundarnoj razini. Ako se pojavi novi zdravstveni problem, na primarnoj se razini ne rješava mnogo, već se velikim dijelom prebacuje na obavljanje pretraga i subspecijalističkih pregleda na sekundarnoj razini, koja je, u javnom sektoru, mahom lokacijski identična s bolnicama. Glede pretraga nije bolja situacija niti unutar subspecijalistike na sekundarnoj razini. Tu se pretrage još više umnažaju, i najveći se dio vraća

na primarnu razinu. Tada opet slijede upućivanja na preporučene pretrage, koje se, osim malo proširenog laboratorija, opet obavljaju na sekundarnoj razini, i tako se perpetuiraju obrade i produljuju liste čekanja koje dosižu i do 2 godine. Sve se to stavlja u organizacijski zadatak pacijentu koji se snalazi kako zna i može. To je sfera potpunog stručnog apsurdna koja nimalo ne zabrinjava one upravljačke skupine koje se bave materijalnom potrošnjom u zdravstvu. U tim situacijama dio pacijenata krene obilaziti hitne službe bolnica, a dio odlazi u privatne poliklinike.

Hitna služba

Hitna služba postala je zonom rješavanja redovnih pregleda mimo listi čekanja, te je u hitnim službama zavladao nered, čime se izravno zakidaju stvarni hitni pacijenti. S druge strane hitne bolničke službe još ne funkcioniraju u punom smislu te riječi – s kadrom specijaliziranim za hitnu medicinu - već se i nadalje radi o zbroju specijalističkih ambulanti u kojima rade specijalizanti pojedinih specijalnosti. Ta situacija mogla bi se riješiti većim brojem specijalista hitne medicine.

Privatni sektor

Određen broj pacijenata može si priuštiti odlazak u privatni sektor. Tamo se slijeva oko 12% ukupne

zdravstvene potrošnje (oko 600.000.000 Eur). U privatnim ustanovama se bilježi i snažan rast broja zaposlenika (liječnika i drugog medicinskog i pomoćnog osoblja), dok je u javnom zdravstvenom sektoru taj porast simboličan. Iz privatnih poliklinika nerijetko se pacijenti upućuju, posredstvom primarnih ambulanti, na nove obrade u javnom sektoru, a ono što je apsolutno ne-logično, jest pojava da se putem privatnih ambulanti otvaraju vrata za stacionarno liječenje u javnom sektoru, u bolničkim odjelima u kojima privatnik često ima utjecaj.

Sukob interesa javnog i privatnog sektora

Zdravstveni sustav ciljano je organiziran tako da određenom broju ljudi omogućuje istodobni rad u javnom i privatnom sektoru u punom sukobu interesa. Nije prihvatljivo da vrhunskim stručnjacima bude omogućeno da u svojoj privatnoj ambulanti obavljaju sve ono što nisu stigli obaviti u radnom vremenu u javnom sektoru. Može se, jedino, produžiti rad vrhunskog stručnjaka u prekovremenim satima unutar javnog sektora, i to kod istog poslodavca. Počesto se radi i o sprezi političkih struktura i privilegiranih poduzetnika pri sklapanju lukrativnih ugovora privatnih zdravstvenih ustanova s HZZO. Povrh toga prisutna je i potpuna netransparentnost ugovaranja usluga HZZO s privatnim zdravstvenim ustanovama.

Monopolistička pozicija HZZO

Dosadašnje financiranje zdravstvenog sustava pokazalo se potpuno promašenim. Oslanjanje jedino na HZZO čuva monopole i generira stalne i sve veće gubitke, koje država učestalo sanira iz proračuna. Time se omogućava netransparentnost kao i brojne kriminalne radnje čemu svakodnevno svjedočimo. Za rješavanje tih nagomilanih problema, potrebno je šire uvođenje više različitih osiguravajućih društava, po jasno formiranim kriterijima, čime bi se omogućila kompetitivnost i tržišna konkurencija pri pružanju usluga u sustavu.

Odlazak mladih liječnika iz RH

Prevelik broj mladih liječnika napušta Hrvatsku, pri čemu plaće i materijalna prava nisu jedini motiv. Mladi kvalitetni liječnici i drugo zdravstveno osoblje napušta Hrvatsku zbog klijentističkog i političkog utjecaja pri izboru upravljačkih struktura. Nije moguće izgraditi kvalitetan i profesionalan zdravstveni sustav, ako je pripadnost vladajućoj političkoj strukturi dominantan kriterij pri dodjeli specijalizacija kao i pri izboru voditelja odjela, predstojnika klinika i sl.

Strateški ciljevi reforme zdravstvenog sustava

Donošenje nacionalne strategije zdravstvenog sustava smatra se temeljnim zadatkom kojim bi se postiglo financijsko i kadrovsko održavanje sustava. Ciljevi te strategije su:

• Očuvanje javnog zdravstvenog sustava

Glavni cilj u reformi, tj. upravljanju zdravstvenim sustavom, je očuvanje javnog zdravstva koje mora biti dostupno pod približno istim uvjetima i s istom

kvalitetom usluge svim građanima RH sa statusom zdravstvenog osiguranika.

PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Iz perspektive PZZ odnosno OM osnovni preduvjet je rasterećenje timova od nemedicinskih poslova, koje bi trebali obavljati dodatno educirani administrativni radnici. Pri tom bi trebalo maksimalno racionalno koristiti suvremene komunikacijske tehnologije kako bi se izbjeglo nepotrebno trošenje i vremena i novca. Na ovaj način bi se stvorio prostor za povećan opseg pružanja stručnih medicinskih usluga iz djelokruga primarnog liječnika. Svako unapređenje usluge na primarnoj razini treba financijski podupirati, jer takva strategija u konačnici daje bolji rezultat vidljiv kao javno zdravstveni pokazatelj te smanjuje ukupnu zdravstvenu potrošnju.

Svi preventivni programi koje kreira Ministarstvo zdravstva, moraju se provoditi preko PZZ jer se time osigurava puno bolji odaziv građana kojima su ti programi namijenjeni. Trenutačno se ti programi provode preko bolnica i zavoda za javno zdravstvo, što je pogrešan način i prema našim i prema europskim iskustvima, u prvom redu zbog slabog odaziva korisnika. Uz državne potrebno je kreirati i regionalne te lokalne preventivne programe koje financira nadležna jedinica lokalne samouprave.

Domovi zdravlja u sadašnjem obliku predstavljaju više teret nego doprinos zdravstvenoj zaštiti i potrebno im je dati novu namjenu. Jedna od funkcija koju bi mogli obavljati u suradnji sa zavodom za javno zdravstvo je izrada zdravstvenih projekata, u prvom redu preventivnih, za koje bi trebali aplicirati za sredstva iz EU fondova. Uprave domova zdravlja bi trebale stalno osiguravati sredstva za održavanje i obnavljanje medicinsko-tehničke opreme kao i građevinskih dijelova poslovnih prostora u kojima se pruža zdravstvena zaštita. Domovi zdravlja bi trebali biti servis pružateljima zdravstvene zaštite, a svi timovi koji

sada funkcioniraju pod okriljem domova zdravlja bi trebali imati slobodu izlaska iz domova u privatne ugovorne ordinacije.

U PZZ je potrebno osigurati kontinuitet pružanja zdravstvene zaštite tako da liječnik, nositelj tima, s dugogodišnjim iskustvom treba imati mogućnost prijenosa znanja i iskustva na mlađe kolege mentoriranjem koje treba biti posebno vrednovano. Navedene promjene u funkcioniranju PZZ imaju za cilj učiniti atraktivnim zanimanje primarnog liječnika, jer je to jedini način za privlačenje mladih liječnika u tu djelatnost. To je preduvjet za održavanje PZZ kojoj prijeto potpuno urušavanje s nesagledivim negativnim posljedicama za cijeli javni zdravstveni sustav. Primarna zaštita morala bi preuzeti rješavanje problema, a ne ovisiti o neprekidnom upućivanju na sekundarnu subspecijalističku razinu. Potrebno je preispitati ulogu domova zdravlja i sustav koncesija da se ne bi pretvorile u ambulante u kojima se gotovo ništa ne rješava. Određene bolesti se sasvim sigurno mogu suvereno liječiti na razini primarne zdravstvene zaštite.

REFORMA BOLNIČKOG SUSTAVA

Prestati plaćati „puno za prazno“ kao prvi korak ka racionalizaciji bolničkih zdravstvenih ustanova. Jedan dio bolnica prima alotmane od HZZO-a samo da se održi prazni hod (plaće namještenika i režijski troškovi), mada za te uplate nema pokrivača u računima, odnosno nema liječenih pacijenata. To može zahtijevati određene zahvate redukcije bolničkih kapaciteta, ujedinjavanja djelatnosti ili preraspodjele djelatnosti između više ustanova na istom području.

Ravnatelji zdravstvenih ustanova moraju biti menadžeri svojih bolnica. Teza da „zdravstvo ne može biti u plusu“ služi za izbjegavanje stručne i menadžerske odgovornosti. Šefovi odjela/klinika moraju se prihvatiti menadžmenta u okviru svoje struke i odgovornosti za stručnu kvalitetu u okvirima materijalnih mogućnosti. Položaj i odgovornost šefova klinika treba iznova regulirati. Odgovornost šefova mora se usmjeriti na stručnu kvalitetu i financijsku održivost funkcioniranja klinika.

LISTE ČEKANJA

Prvi subspecijalistički pregled morao bi uslijediti unutar razumnog roka od 1-2 tjedna. Na prvi pregled ne može se čekati mjesecima i čak godinama.

Sekundarna subspecijalistička razina mora obavljati svoje zadatke učinkovito i istinski konzultativno prema primarnoj razini. Potrebno je provoditi pretrage bez umnažanja istih i produljivanja obrada u nedogled, a sve se stavlja pacijentu u zadatak. Sekundarna razina mora osigurati pacijentu pretrage koje sama indicira i na tome će se inzistirati, što bi automatizmom trebalo dovesti do dostupnosti svih pretraga i pregleda u razumnom roku, bez dugačkih lista čekanja.

Dovršit će se bolnica u Novom Zagrebu (Blato) kao akutna bolnica prvenstveno s djelatnostima kirurgije, interne, pedijatrije i ginekologije.

• Razvoj privatnog zdravstvenog sektora

Drugi cilj je omogućavanje daljnjeg nesmetanog razvitka privatnog zdravstvenog sektora koji se mora usmjeravati tako da bude komplementaran javnom zdravstvu. Ovdje je potrebno strogo izbjegavati sukob interesa koji je posljedica miješanja javnog i privatnoga, stoga je potrebno u cijelosti razdvojiti javni od privatnog sektora kao jedinu učinkovitu mjeru protiv stanja sukoba interesa. Vrhunski stručnjaci zaposleni u javnim ustanovama ne mogu istovremeno raditi u privatnim poliklinikama, ali se njima može i treba omogućiti plaćeni prekovremeni rad.

Privatni zdravstveni sektor je dobrodošao u ukupnoj zdravstvenoj ponudi uz uvjet da ne bude sukoba interesa koji je sada široko prisutan. Osnovni postulat za privatno zdravstvo je stroga odvojenost od javnog zdravstva. Suradnja ovih dvaju sustava se može ostvariti na području dijagnostike i liječenja, uz unaprijed određene kriterije koje se mora strogo nadzirati od strane zdravstvenih vlasti i osiguravatelja te udruga korisnika zdravstvene zaštite.

Privatne zdravstvene ustanove moraju participirati u školovanju zdravstvenih kadrova. Školovanje zdravstvenih djelatnika, osobito liječnika, dugotrajan je i vrlo skup proces pa je neophodno da u trošku školovanja sudjeluju i privatnici koji će sutra koristiti te kadrove. Ovdje se misli na postdiplomsko usavršavanje tj. specijalizaciju medicinskih stručnjaka.

Privatne zdravstvene ustanove i poduzetnici moraju sa svojim ukupnim resursima biti na raspolaganju zdravstvenim vlastima u slučaju izvanrednih stanja, naravno, na teret javnih sredstava, kao i do sada.

• Reforma sustava zdravstvenog osiguranja

Treći zadatak je reforma sustava zdravstvenog osiguranja. Mora se konačno napustiti monopol HZZO-a na osnovno zdravstveno osiguranje. To bi bio možda i najveći reformski korak koji se mora provesti vrlo pažljivo i čiji smisao je podizanje kvalitete zdravstvene zaštite bez porasta zdravstvene potrošnje.

Privatne osiguravajuće kuće trebale bi funkcionirati po istim pravilima koja vrijede i za HZZO te ne bi smjele djelovati ispod razine prava osiguranika koja jamči HZZO. Konačni cilj je da osiguravatelj za svoga osiguranika slobodno kupuje zdravstvene usluge od onih pružatelja usluga koji nude najbolji omjer uložene i dobivenog. Ti pružatelji mogu biti i javne i privatne ustanove i ordinacije.

Privatne osiguravajuće kuće imaju bogato iskustvo u zdravstvenom osiguranju stečeno kroz dopunsko i dodatno zdravstveno osiguranje, što može biti od koristi za reformske promjene u HZZO-u. Navedene promjene trebalo bi provoditi postupno i uz veliki oprez kako bi se izbjegle moguće zloupotrebe.

• Socijalna skrb za djecu i odrasle

Sustav socijalne skrbi treba u potpunosti unaprijediti, počevši od financijske, stručne i organizacijske pomoći

roditeljima teško oboljele djece, kao i djece oboljele od rijetkih bolesti, preko dovoljnih kapaciteta u ustanovama za smještaj djece i odraslih osoba kojima je potrebna stalna profesionalna skrb, do unaprjeđenja službe gerontodomaćica. O asistentima u nastavi govori se u poglavlju o obrazovanju.

• **Odgovornost osiguranika za vlastito zdravlje**

Daljnji strateški cilj reforme je povećavanje stupnja odgovornosti građana za vlastito zdravlje. Dugoročan je to cilj koji zahtijeva trajnu edukaciju i zdravstveno prosvjećivanje te stvaranje svijesti o odgovornosti, kako za vlastito zdravlje, tako i za očuvanje vrijednog sustava kao što je javni zdravstveni servis. Dakle, osiguranici sami trebaju preuzeti veću inicijativu za brigu o svojem zdravlju. Nikako nije prihvatljivo obilaziti hitne službe za rješavanje kroničnih problema. Ovaj reformski cilj je posebno važan i u velikoj mjeri može determinirati narodno zdravlje, o čemu ovisi biološka, gospodarska i obrambena snaga naroda. Nažalost, u zdravstveno prosvjećivanje naših građana do sada se ulagalo malo ili ništa. Potrebno je osmisliti i trajno provoditi kampanju promicanja zdravog načina života, stimulirati mjere čuvanja i unapređenja zdravlja, kod građana stvarati svijest o potrebi ulaganja u zdravlje, počevši od uvođenja aktivnog kretanja, a protiv sjedilačkog načina života. Ovi ciljevi se mogu postići pažljivo kreiranom promidžbom koja se može provoditi kroz obrazovni sustav i putem medija.

• **Uvođenje sustava evidencije ishoda liječenja**

Prekomjerno trošenje novca na skupe lijekove, nepotrebne procedure bez ikakvih, pa ni statističkih spoznaja o ishodima liječenja, još su jedan teret na sustavu zdravstva. Ne postoji, naime, niti jedan sustav u zdravstvu za moguću provjeru ishoda liječenja, te bi takvu praksu trebalo što hitnije uvesti, poštujući pri tome privatnost pacijenata, odnosno GDPR. To se može provesti osnivanjem nacionalnog registra putem kojeg bi se mogla pratiti kvaliteta liječenja pojedinih bolesti. Osim kontrole utrošenih sredstava za pojedino liječenje, postigla bi se i kvalitetna evidencija ukupnih podataka na razini države za potrebe statističkih i drugih praćenja i usporedbe s rezultatima liječenja u drugim zemljama.

• **Brisanje kaznene odgovornosti zdravstvenih djelatnika iz Kaznenog zakona**

Iz Kaznenog zakona treba izbrisati kaznenu liječničku odgovornost u smislu da nijedan uredno licencirani liječnik, u uredno licenciranom prostoru i s atestiranom opremom, ne može biti kazneno odgovoran za zdravlje pacijenata. Može se govoriti o odštetnoj odgovornosti i uvesti odgovarajuća osiguranja, ali o kaznenoj odgovornosti ne može u Zakonu biti eksplicitno riječ.

• **Intenzivnije korištenje sredstava iz EU fondova**

Financiranjem iz EU fondova, koji su se do sad u ovom sustavu nedovoljno koristili, pridonijelo bi se tran-

sparentnosti trošenja sredstava putem javne nabave te bi se suzbili postojeći monopoli za nabavku skupe opreme.

• **Opasnost skorašnjeg „Međunarodnog sporazuma o kontroli pandemija“, SZO**

Svjetska zdravstvena organizacija, SZO ili engl. WHO, priprema tzv. Međunarodni sporazum o kontroli pandemija. Sporazum bi trebao biti ponuđen na usvajanje državama članicama do svibnja 2024. godine. Zemlje potpisnice sporazuma se obvezuju, sukladno međunarodnom pravu, na upravljanje mogućom budućom pandemijom iz jednog svjetskog centra. To znači da se potpuno odriču suvereniteta u području zdravstva u slučaju pojave nove pandemije. Tako centralizirano upravljanje pandemijom ne može biti učinkovito, jer ne može uvažiti specifičnosti pojedine zemlje, poput gustoće naseljenosti, načina života, zdravstvenih prilika, kulturoloških posebnosti, itd.

Hrvatska ne smije pristati na gubitak suvereniteta na tako važnom području kao što je zdravstvo. Hrvatska raspolaže dovoljnim ljudskim i materijalnim resursima za samostalno upravljanje svakom zdravstvenom krizom, i ne mora pristati na to da će netko o našem zdravlju brinuti više i bolje od nas samih.

Ovaj sporazum je opasan i iz razloga što bi predstavljao matricu za tobožnje rješavanje svake druge stvarne ili izmišljene zdravstvene ugroze. Dakle, radi se o tipičnom globalističkom planu koji DP-u, kao izrazito suverenističkoj stranci, nikako nije prihvatljiv. DP je za suradnju sa svima oko bilo kojeg važnog pitanja, uključujući i zdravstvena, ali nije spreman brigu o zdravlju naših građana prepustiti nekom drugom, pa ni SZO.

Provjera učinkovitosti predviđenih mjera:

Kontinuirano financijsko izvještavanje o utrošenim sredstvima u svim sektorima javnog zdravstva; kontinuirano financijsko izvještavanje o sredstvima alociranim privatnom sektoru; donošenje zakonskih okvira za liberalizaciju tržišta osnovnog zdravstvenog osiguranja; redovito izvještavanje o ishodima liječenja pacijenata; kontinuirano izvještavanje o provedbi javno-zdravstvenih i edukativnih aktivnosti.

Borba protiv ovisnosti

Ovisnost o alkoholu

Stanovnici Hrvatske spadaju u gornju trećinu potrošača alkohola u europskim zemljama, s približno 12-13 litara potrošnje stopostotnog alkohola po glavi stanovnika. U strukturi potrošnje vodeće je pivo čija konzumacija progresivno raste, potom vino čija konzumacija stagnira, te žestoka pića čija konzumacija postupno opada. Cijenu potrošnje alkohola društvo plaća kroz tjelesna oboljenja, skraćen životni vijek, skraćen radni vijek, preuranjene invalidnosti i odlaske u mirovinu, potom niz psiholoških komplikacija

koje dovode do subjektivne patnje pojedinaca, ali i njihovih obitelji, te narušavanja socijalnih odnosa i duhovnosti. Time je i opterećenje socijalnih fondova, kao i mirovinskih fondova sve veće.

Posljedice konzumacije alkohola vidljive su kod sve mladih dobnih skupina. Povrh toga, problemi povezani s konzumacijom alkohola utječu i na povećanje broja prometnih nesreća i pogibije mladih zbog vožnje pod utjecajem alkohola. Najčešće lakonski kažemo da je šteta neprocjenjiva, ali kod izrade planova državna i lokalna vlast računa na prihode od poreza na alkohol, duhan i kocku, zanemarujući rashode zbog posljedica.

Nazdravičarski odnos prema konzumaciji alkohola dio je hrvatske sociokulture, i ne treba ići protiv njega, ali ako se želi suzbiti poremećaje i probleme povezane s alkoholom, potrebno je pojačati kontrolu konzumacije među maloljetnicima.

Ovisnost o drogama

Što se tiče droga, situacija u Hrvatskoj obilježena je trenutkom u kojem je epidemija opijata (heroin) obuzdana, i zadnjih desetak godina pod kontrolom, dok nam sve više raste ponuda i potrošnja amfetamina, kokaina i sintetskih kanabinoida na crnom tržištu. Stanje u Hrvatskoj slično je stanju u svijetu s trendovima u kojima organizirani kriminal sve više pritišće europsko tržište ponudom kokaina i amfetamina. Na žalost, za razliku od opijatskih ovisnika čija je ovisnost socijalno uočljivija, ovi eksperimentatori i ovisnici rijetko traže pomoć.

Na području droga treba podupirati stavove struke o potrebi širenja terapijskih opcija te rad MUP-a na redukciji ponude na tržištu. Isto tako, pritisak bi trebao ići i prema Ministarstvu obrazovanja na jačanju odgojne komponente u školama te pojačavanju rada na prevenciji problema kod djece. Škole nerado obavljaju ove poslove jer su zahtjevni i dugotrajni. Bez toga ipak napredak je teško moguć, jer odgojno i emotivno zapuštenija djeca imaju slabije korektive kad se susretnu s ponudom crnog tržišta psihoaktivnih sredstava.

Ovisnost o kocki - igrama na sreću

Što se tiče ovisnosti o igrama na sreću (industrija igara na sreću marketinški izbjegava izraz „kocka“), iza svega stoji Ministarstvo financija, koje je službeno i regulator tržišta, odnosno odgovorno je za predlaganje zakonodavnih rješenja kao i kontrolu zakona. Sve je krenulo krajem devedesetih s nekontroliranim izdavanjem koncesija na priređivanje igara na sreću, te bez odluke o kontroli broja igračnica. Pojavom interneta s online klađenjem, kontrola se gotovo u potpunosti gubi. Posljedice su deseci tisuća ljudi s problemom patologije kockanja, narušeni odnosi unutar obitelji, cvatnja kriminala kroz kamatarenje, pranje novca i ostali privatni i obiteljski problemi.

Rješenje za kocku je čvršća regulacija zakona, zabra-

na marketinga, kontrola ulaska maloljetnika u svijet igara na sreću, fizička udaljenost od objekata koje pohađaju maloljetnici.

Ovisnost o nikotinu

Nikotin je najznačajniji javnozdravstveni problem povezan s psihoaktivnim sredstvima. Međutim, jasno je vidljiv razdor između zahtjeva države da kroz porez na promet legalnih psihoaktivnih sredstava (nikotin, alkohol, igre na sreću) popunjava proračun te zahtjeva društva koje percipira štetu na pojedinca, njegovu obitelj i cjelokupnu zajednicu u narušavanju psihološkog, socijalnog i duhovnog blagostanja.

Budući da se radi o legalnom sredstvu, potrebno je održati zabranu marketinga, kroz poreze povisivati cijenu, te kontrolirati prodaju maloljetnim osobama.

Ostale ovisnosti

Što se tiče suvremenih ovisnosti (društvene mreže, računalne igrice, šopingholizam, pornografija) važno je upozoravati na njihovu prisutnost i mogućnost razvoja ovisnosti, no bez dodatnog psihijatriziranja, budući da u ovom trenutku još nema stručnih konsenzusa oko načina kontrole ovih problema.

Potrebno je senzibilizirati zakonodavnu vlast da su posljedice konzumacije psihoaktivnih sredstava u konačnici skuplje od onoga što se upriliči kroz porez na promet tih proizvoda.

Koncizno rečeno, ako se želi značajnije unaprijediti javne politike povezane s uporabom psihoaktivnih sredstava, potrebno je: ograničiti marketing industrije igara na sreću uz pritisak na razvoj odgovornog priređivanja igara na sreću od strane same te industrije. To ograničenje bi se trebalo odnositi na zabranu prikazivanja u tzv. prime terminima, odnosno uz emitiranje sportskih natjecanja, informativnih emisija, filmova i emisija koje pred ekranima okupljaju cijele obitelji. Zabrana bi se trebala odnositi i na sportske klubove, odnosno sve one koji se sufinanciraju proračunskim sredstvima.

Predložene mjere:

- pojačana kontrola uporabe nikotina, alkohola i igara na sreću kod maloljetnika;
- kroz poreznu politiku dizati cijene alkohola i nikotina te na taj način stimulirati uspostavu apstinencije;
- financijski osigurati sredstva te poduprijeti kadrove unutar državnih tijela za borbu protiv droga (ministarstva zdravstva, unutarnjih poslova, obrazovanja i sporta, socijalnog rada);
- zakonski odrediti minimalnu udaljenost objekata za igre na sreću od škola i rekreativnih sportskih objekata.

Provjera učinkovitosti mjera:

Godišnji prikaz učinka provedenih mjera u smislu utrošenih sredstava i statističkih pokazatelja o broju ovisnika te troškovima liječenja ovisnosti.

Izorno zakonodavstvo i upravni ustroj RH

Izmjene Izbornog zakona RH

Ustav Republike Hrvatske odredbama svog prvog članka jasno određuje prirodu političkog sustava u Republici Hrvatskoj i jasno je definira kao jedinstvenu i nedjeljivu demokratsku i socijalnu državu. U Republici Hrvatskoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana. Narod ostvaruje vlast izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem.

Odredbe članka 1. Ustava određuju da se državna vlast, kao izraz narodne suverenosti, ostvaruje izravnim izborom predstavnika građana i njihovim neposrednim odlučivanjem. S obzirom na to da su u Republici Hrvatskoj predstavnička tijela državne vlasti birana izravno, te izravno predstavljaju interese građana, ustavno jamstvo slobodnog i jednakog sudjelovanja u postupku izbora predstavničkih tijela predstavlja temelj svakog pa tako i našeg demokratskog sustava.

Demokratski izbori najviša su vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske:

„Sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.“

Iz gore navedenih ustavnih vrednota na kojima leži naš izborni sustav DP ističe prigovor, odnosno oštro protivljenje koje su zastupnici DP-a u prošlom sazivu Sabora jasno komunicirali podnoseći amandman na Konačni prijedlog Zakona o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Hrvatskom saboru. Na članak 12. navedenog zakona predložili su dodati rečenicu: „Hrvatski državljani koji nemaju prebivalište u RH imaju pravo dopisnog i elektroničkog glasovanja.“

Ustav jamči svakom građaninu s navršenih osamna-

est godina, koji ima status birača, osigurati i tehničke uvjete kako bi svoj glas mogao iskoristiti. Imati tehničke uvjete znači i moći glasovati izvan redovnog biračkog mjesta zbog opravdanih razloga.

Ako naša dijaspora nema mogućnost dopisnog glasovanja i glasovanja elektroničkim putem, DP smatra da nisu osigurani tehnički uvjeti te ti glasači nisu jednaki pred zakonom. Ustavno jamstvo slobodnog i jednakog sudjelovanja u izbornom postupku, ekstenzivno tumačeno, opstruirano je nemogućnošću državljana koji nemaju prebivalište u RH da glasuju i dopisno.

Osim što bi elektroničko glasovanje bilo ekonomičnije, omogućilo bi i veću participaciju hrvatskih građana te bi i izbori za predstavnike nositelja volje građana bili legitimniji.

Diplomatsko-konzularna predstavništva nisu lako dostupna građanima s prebivalištem izvan granica RH te im se ovo pravo mora omogućiti, jer su baš izbori ustavno određeni kao najznačajniji oblik ostvarivanja vlasti u zajednici ravnopravnih državljana.

Vladajuće političke strukture svjesno opstruiraju zakonske promjene svjesni kako velika izlaznost na izbore državljana koji prebivalište imaju izvan RH, može utjecati na izborne ishode, a istodobno propagiraju digitalizaciju Hrvatske.

U izborima za Hrvatski sabor, Predsjednika Republike Hrvatske i Europski parlament te u postupku odlučivanja na državnom referendumu, ostvarivanje biračkog prava Republika Hrvatska osigurava i svojim državljanima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji se u vrijeme izbora zateku izvan njezinih granica tako da mogu glasovati u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava strane države u kojoj se nalaze, ili na koji drugi način određen zakonom. Naš izborni zakonodavni sustav negira zajednicu ravnopravnih državljana diskriminacijom onih koji žive izvan granica matice. Svaki punoljetni građanin koji ima pravo glasovanja treba imati mogućnost e-glasovanja, jer mehanizam zaštite izbornog procesa od zlorabe nije upitan s obzirom na to da bi isti imao mehanizme zaštite.

ELEKTRONIČKO I DOPISNO GLASOVANJE

Glavne prednosti korištenja aplikacije za izbore ogledale bi se kroz jednostavnost i pristupačnost. Punoljetni glasači mogu glasovati na bilo kojem mjestu i u bilo koje vrijeme izbornog dana. Sigurnost glasačkog procesa zajamčena je dvostrukom autentifikacijom glasača, putem jedinstvenog linka koji bi bio dostupan na e-mail adresi glasača, tako da se nesigurnost i bojazan od zlorabe koristi isključivo kao izgovor i politički spin. Rezultati glasovanja mogli bi biti dostupni odmah nakon izbora jer je i prebrojavanje elektronskim putem pojednostavljeno.

S obzirom na stariju populaciju i njihove specifične potrebe, birališta moraju biti i fizički dostupna svima. Dostupnost oba vida glasovanja pridonijela bi većoj izlaznosti glasača.

U XI. Izornoj jedinici krajnje je nužno osigurati i dopisno glasovanje putem preporučenih pošiljki s glasačkim listićima.

U toj izornoj jedinici više od 500.000 građana koji imaju pravo glasa onemogućeno je dopisno glasovanje.

Uživanje tog prava otežano je potrebom prethodne registracije i za brojne građane dugim putovanjima

na birališta koja su zbog svoje prirode izuzetno reducirana, jer se konzularno-diplomatska predstavništva ne mogu otvarati na više mjesta te nikako ne smiju ostati jedini način pristupa glasovanju.

Cijeli niz drugih zemalja s nemalom demokratskom poviješću osigurale su svojim državljanima da slobodno i bez zapreka ispune svoju građansku dužnost, kao primjerice Francuska, Švicarska, Finska, Norveška, Estonija itd.

IZBORNE JEDINICE

Druga važna primjedba Domovinskog pokreta odnosi se na aktualnu teritorijalnu podjelu izbornih jedinica kojom izborni glasovi nemaju ujednačenu vrijednost, bez obzira na precizne upute Ustavnog suda RH u tom pogledu. Valja podsjetiti da su zastupnici Kluba Domovinskog pokreta upozoravali na tu činjenicu u prošlom sazivu Hrvatskog sabora, predlažući amandmane koji nisu usvojeni. Stoga je jedan od najvažnijih prijedloga DP-a vezanih za izorno zakonodavstvo, upravo usklađivanje prirodnih i administrativnih granica izbornih jedinica pazeći pri tome na njihove kulturološke i sociološke datosti, a sve sukladno Odluci Ustavnog suda RH.

IZBORNA LISTA NACIONALNIH MANJINA

Lista nacionalnih manjina u XII. izbornoj jedinici ne smije imati jednak broj zastupnika koji se biraju u Sabor kao i ostale izborne jedinice, nego broj mandata te izborne jedinice treba uskladiti s rezultatima popisa stanovništva. Rezultati popisa iz 2021. godine pokazuju da udio Hrvata u nacionalnoj strukturi stanovništva iznosi 91,63 %, Srba 3,20 %, Bošnjaka 0,62 %, Roma 0,46 %, Talijana 0,36 %, dok je udio ostalih pripadnika nacionalnih manjina pojedinačno manji od 0,03 %. Sukladno navedenoj statistici, izborna jedinica u kojoj pripadnici nacionalnih manjina u RH biraju svoje zastupnike, mora biti prilagođena stvarnom udjelu manjinske nacionalne populacije u nacionalnoj strukturi.

Nadalje eksplicitni nesrazmjer jasno je vidljiv kod pripadnika srpske nacionalne manjine gdje s 3,2 % odnosno 123.889 stanovnika, imaju tri saborska zastupnika. Osam zajamčenih zastupničkih mandata nacionalnih manjina institut je koji se, među svim zemljama EU, prakticira jedino u Hrvatskoj.

Nesagledivo pogubne posljedice za demokratski izborni mehanizam i za demokratski poredak kao takav, ima gore navedeni statistički nesrazmjer. Postavlja se legitimno pitanje mogu li zastupnici iz XII. izborne jedinice imati presudan utjecaj na pitanja nacionalne sigurnosti, vanjske politike ili na relevantna pitanja unutarnje politike RH.

Osim općeg i jednakog biračkog prava nacionalnim manjinama priznaje se i posebno biračko pravo kao dodatni mehanizam jednakosti i ravnopravnosti. Povrh toga, osim glasovanja na manjinskoj listi u XII. Izbornoj jedinici, svaki predstavnik nacionalne manjine, ima i izbornu pravo u izbornoj jedinici prebivališta, ukupno 2 biračka glasa na parlamentarnim izborima. Domovinski pokret smatra opravdanim u sadašnjoj XII. Izbornoj jedinici birati zastupnike nacionalnih manjina u skladu s praksom Europske unije. K tome, svaki pripadnik nacionalne manjine s biračkim pravom, bio bi slobodan izabrati želi li to svoje pravo iskoristiti na manjinskoj ili izbornoj listi svog prebivališta. Na taj način bi predstavnicima nacionalnih manjina bila zajamčena sva njihova prava, ali bi pri tome bila izjednačena biračka prava svih građana.

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske sastoji se od ukupno 576 jedinica lokalne i područne samouprave, od 1993. godine nije se značajnije mijenjao, a sastoji se od 428 općina, 127 gradova, 20 županija i Grada Zagreba koji ima status grada i županije.

Teritorijalni ustroj je jedan od važnih preduvjeta za kvalitetno funkcioniranje lokalne i područne samouprave, ali i gospodarskog razvoja općina, gradova i županija, odnosno za rast blagostanja njihovih stanovnika.

Analiza demografskih i makroekonomskih pokazatelja u razdoblju od 2010. do 2021. godine ukazuje na gubitak stanovništva u svim županijama osim Grada Zagreba. Gubitak stanovništva najveći je u slavonskim županijama gdje iznosi oko 20 %. Negativne tendencije smanjivanja broja stanovnika jače su izražene kod općina, posebice malih, koje u pravilu imaju dvoznamenkasti pad broja stanovnika. Analiza potom pokazuje sporu konvergenciju gospodarskog razvoja, mjerena BDP-om po stanovniku, onih županija koje se nalaze ispod prosjeka razvijenosti Hrvatske, njih 18, u odnosu na prosjek EU, te znatnu centralizaciju države s obzirom na to da su ovlasti za donošenje javnih odluka uglavnom u rukama središnje države koja ostvaruje većinu javnih prihoda i troši najveći dio javnih rashoda.

U jedinicama lokalne i područne samouprave velika rascjepkanost lokalnih i područnih jedinica dovodi u pitanje njihovu funkcionalnost i učinkovitost, jer veliki broj općina dovodi do velike koncentracije zaposlenih u relativno malim lokalnim jedinicama, ali i prevelike rascjepkanosti zaposlenih po županijama, općinama i gradovima.

S obzirom na rezultate analize, odnosno negativna demografska i ekonomska kretanja u proteklom razdoblju, predlaže se sljedeće:

- Zadržati postojeći ustroj s postojećim brojem županija;
- Poticati povezivanje općina i gradova tako da formiraju zajedničke lokalne funkcije (kao i tvrtke i ustanove) tako da se funkcionalni kapaciteti i rashodi za zaposlene u općinama, tvrtkama i ustanovama u njihovom vlasništvu definiraju u odnosu na njihov fiskalni kapacitet. Povećavanjem fiskalnog kapaciteta (broja povezanih općina) povećava se i kvaliteta lokalnih usluga;
- Povezane općine financijski poticati da preuzmu institucionalnu i funkcionalnu odgovornost za organiziranje i pružanje javnih usluga na svom području i to pratiti fiskalnom decentralizacijom. Povezane općine i gradovi će imati funkcionalne kapacitete za prijavu kvalitetnih projekata iz različitih fondova EU;
- Fiskalnom decentralizacijom poticati broj javnih usluga na razini općina i njihovu kvalitetu (primarna zdravstvena zaštita, socijalna skrba, predškolski odgoj, osnovno i srednje školstvo, lokalne i regionalne prometnice, organiziranje lokalnih transportnih tvrtki, prostorno planiranje, muzeji, zaštita okoliša i drugo);
- Definirati veličinu općina i gradova s obzirom na broj stanovnika i/ili fiskalni kapacitet koji nemaju profesionalnog gradonačelnika odnosno načelnika i njihove zamjenike, odnosno čija je funkcija volonterska;
- Značajnije poticati ruralni razvoj u povezanim općinama i gradovima.

Navedene promjene pozitivno će utjecati na fiskalnu i upravnu decentralizaciju; na rast institucionalnih, organizacijskih, fiskalnih i drugih kapaciteta; na rast kvalitete usluga na lokalnoj razini uz smanjivanje cijena tih usluga; na rast gospodarske razvijenosti i blagostanja na lokalnoj razini; na zaustavljanje negativnih demografskih trendova uz zadržavanje i ostanak stanovnika s visokom stručnom spremom u manjim općinama i gradovima, što je ključno za daljnji razvoj tih općina i gradova; na učinkovitije korištenje postojećih transfera iz središnjeg proračuna lokalnim jedinicama - fiskalno izravnane jedinice lokalne i područne samouprave te financiranje decentraliziranih funkcija; na srednjoročno i dugoročno smanjivanje transfera iz središnjeg proračuna u proračune lokalnih jedinica.

Predlaže se, s obzirom na važnost regionalnog i lokalnog razvoja, decentralizacija funkcija na razini države oslanjanjem na sve veću digitalizaciju sustava javne uprave na način:

- da se određena državna ministarstva dislociraju iz Zagreba, npr. Osijek - poljoprivreda, Split - turizam, Rijeka - promet, itd;
- da se određena javna poduzeća dislociraju iz Zagreba, npr. Šumarstvo - Vinkovci, Hrvatske vode - Varaždin, HAC - Zadar, itd;
- da se određene državne agencije i različite državne uprave dislociraju iz Zagreba u druga mjesta u Hrvatskoj, poput Siska, Dubrovnika, Šibenika, Pule i drugih.

Ovim mjerama bi se Hrvatska decentralizirala, te bi se utjecalo na policentričan razvoj. Također bi se ubrzala razvojna konvergencija područja u Hrvatskoj prema razini Grada Zagreba, te bi se smanjio infrastrukturni i stambeni pritisak na glavni grad.

Upravni ustroj RH i pravosuđe

Sudska vlast kao treća sastavnica trodiobe vlasti nema položaj i ulogu koju bi trebala imati prema Ustavu u zemlji zasnovanoj na načelu podjele vlasti i vladavine prava. Njezina uloga i značenje se na sve moguće načine obezvređuje. Promjene zakona su učestale, samo formalne i često besmislene pa se na sudsku vlast svaljuje odgovornost za primjenu takvih propisa. To dovodi do pravne nesigurnosti i dugotrajnosti sudskih postupaka, a odgovornost za takvo stanje svaljuje na sudsku vlast. Prostori u kojima rade suci i drugi pravosuđni dužnosnici su posve neprimjereni za rad pravosuđa. Plaće sudaca, državnih odvjetnika i sudskih službenika godinama nisu usklađivane s gospodarskim rastom pa su suci i sudski službenici bili prisiljeni za svoja prava izboriti se „mjerama upozorenja“ i štrajkom. Sve je učinjeno da se potkopa uloga sudstva kao treće samostalne i nepristrane vlasti i da se o njoj stvori negativna percepcija kod građana. Za vladavinu prava

važno je ne samo učinkovito i nepristrano djelovanje sudstva, već i druge dvije sastavnice vlasti, uz međusobnu neovisnost, ali i uvažavanje i suradnju, npr. pri rješavanju materijalnih pitanja. Cjeloživotno obrazovanje u sustavu pravosuđa je nedostavno, posebice u uvjetima sve češće primjene europskog prava. Takvo stanje dovodi do pravne nesigurnosti koja negativno utječe na gospodarski rast, demokratski i demografski razvoj. Mladi ljudi nisu spremni prihvatiti takvu situaciju te stoga emigriraju, a na upražnjena radna mjesta zapošljavaju se, bez vođenja bilo kakve sustavne imigracijske politike, strani radnici.

Nedovršena digitalizacija zemljišnih knjiga izvor je pravne nesigurnosti i prepreka ulaganjima u projekte koji bi pozitivno utjecali na ostanak mladog, i za demografski razvoj i kulturni opstanak, osobito važnog dijela stanovništva.

Značajan broj jedinica lokalne samouprave nema financijske, organizacijske i ljudske potencijale za stvarni razvoj lokalne samouprave. Provedena decentralizacija i njezino financiranje nisu takvi da bi stvarno omogućili razvoj lokalnih zajednica u skladu s potrebama lokalnog stanovništva. Ovisnost o pomoći centralne države i financiranju iz EU fondova je neprimjereno visoka.

Zakoni i drugi propisi donose se bez potrebnih stručnih podloga i bez uvažavanja mišljenja struke. Procjene učinaka su pogrešne i nestručne. Dominira utjecaj politike, a ne struke. Postojeći sustav e-savjetovanja služi zadovoljavanju forme, a stvarno ne omogućuje bilo kakav utjecaj zainteresiranih dionika na donošenje zakona, propisa i odluka. Pravosuđe i državna uprava glavni su nositelji primjene prava EU u Hrvatskoj.

Sustav obrazovanja je relativno zastario i ne prati promjene u svijetu rada. Kompetencije diplomanata nisu usklađene s potrebama gospodarstva i javne uprave. Nedovoljno je praktično obrazovanje i pripremljenost za cjeloživotno učenje. Elementi digitalizacije i umjetne inteligencije nisu dostatno integrirani. Postojeći sustav osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti nije sposoban osigurati kvalitetu rada i programa brojnih novoosnovanih sveučilišta i visokih škola. I u tom slučaju kontrola je formalna, a ne stvarna. Politika sve više ugrožava akademske slobode.

Iako je posljednja reforma službeničkog sustava, uključujući i sustav određivanja plaća državnih i javnih službenika bila iznimno dugotrajna i višestruko skuplja od onoga što je planirano, ona samo još dodatno pojačava utjecaj politike na funkcioniranje službeničkog sustava. Sve odluke o zapošljavanju, napredovanju, nagrađivanju i sl. donose političari ili od njih za to ovlaštene osobe. Jasno, oni te odluke donose po njima svojstvenim političkim kriterijima, a ne na temelju profesionalnih kompetencija i rezultata rada službenika.

Sve to rezultira napredovanjem i nagrađivanjem politički podobnih te zanemarivanjem profesionalno najboljih. Posljedica toga je neučinkovitost državne uprave koju javnost percipira kao korumpiranu i od građana odvojenu javnu službu. Povrh toga posljednjih nekoliko godina i sva su rukovodeća radna mjesta u državnoj upravi politizirana, imenuje su po političkim a ne po profesionalnim kriterijima.

Predložene promjene:

- Na pravnim fakultetima i Pravosudnoj akademiji trebalo bi, kao što je to slučaj na brojnim stranim sveučilištima, uvesti etiku kao obavezni predmet. Pri sveučilišnom i cjeloživotnom obrazovanju sudaca i državnih odvjetnika veći naglasak treba staviti na razumijevanje važnosti zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda te potrebe neposredne primjene pravne stečevine Europske unije. Etičnost i odgovornost su temeljne odrednice rada javne uprave i pravosuđa;
- Promovirati stručnost i odgovornost kao jedine kriterije zapošljavanja i napredovanja u državnoj službi. Državnu upravu pretvoriti u servis građana koji djeluje po kriterijima stručnosti i odgovornosti. U tu svrhu nužno je donošenje odluka o zapošljavanju, napredovanju i nagrađivanju državnih službenika staviti u nadležnost profesionalaca, a iz tih postupaka eliminirati političke dužnosnike;
- Iako novi sustav plaća predviđa ocjenjivanje državnih službenika i utjecaj tih ocjena na njihove plaće, njegova primjena je odgođena formalno do 2025. godine, a stvarno do 2026. godine. Nisu donesene uredbe kojima se taj sustav treba detaljno urediti te je za očekivati da će pored formalno opravdanih kriterija glavni stvarni kriterij i dalje biti politička podobnost, jer će o ocjenama odlučivati političari. Treba razmotriti mogućnost što bržeg približavanja privatnom sektoru, jer bez toga državna uprava i javne službe neće moći privući potrebnu radnu snagu;
- Postaviti rad, znanje i zalaganje kao jedine kriterije napredovanja, a etičnost i odgovornost kao temeljne odrednice rada javne uprave i pravosuđa;
- Napustiti posebni sustav radnih odnosa u državnoj upravi i pravila koja vrijede za gospodarstvo primijeniti i na zaposlene u državnoj upravi. Uspješnost takvog pristupa već je vidljiva u drugim zemljama poput Nizozemske i Austrije.
- Javna uprava mora biti depolitizirani servis građanima! Stručni moraju zamijeniti podobne! U državnoj djelatnosti treba jasno razdvojiti političke od upravnih funkcija. Državna uprava treba biti servis građana, a ne političara!
- Iskustva digitalizacije iz doba pandemije treba primijeniti na redovite prilike. Umjetna inteligencija i robotizacija su mogućnost, a ne prijetnja, uz uvjet ljudskog nadzora nad svim odlukama i procesima. Digitalizacija zemljišnih knjiga mora se dovršiti u kratkom roku;

- Ljudska prava moraju biti okosnica djelatnosti javne uprave i pravosuđa, jer bez pravne sigurnosti nema razvoja zemlje;
- Radi sigurnosti građana zakoni moraju biti jednostavni i jasni.

Učinci navedenih promjena dovest će do neovisnosti sudstva i državnog odvjetništva tako da će pravosuđe u odnosu na izvršnu i zakonodavnu vlast ostvariti položaj koji mu po Ustavu pripada u zemlji trodiobe vlasti i vladavine prava; povećat će se učinkovitost pravosuđa, te će se unaprijediti etičnost i odgovornost sudaca; unaprijedit će se lokalna samouprava, jer će dobiti nadležnosti i potrebna financijska sredstva nužna da bi mogla djelovati kao građanima blizak servis; uredit će se sustav plaća u državnoj upravi, jer će plaće ovisiti o radu, znanju i zalaganju službenika; depolitizirat će se državna uprava, jer će o zapošljavanju u državnoj upravi odlučivati rukovodeći upravni službenici, a ne političari; uredit će se službenički odnosi da budu što je moguće sličniji uređenju radnih odnosa u privatnom sektoru, jer bez toga zapošljavanje u državnoj upravi neće biti atraktivno za mlade i školovane osobe.

Pravosuđu treba osigurati položaj koji mu po Ustavu pripada, a učinkovito pravosuđe preduvjet je gospodarskog razvoja!

Obrazovanje i sport

Predškolski odgoj do 6. godine

DP se zauzima za maksimalno povećanje jasličkih i vrtićkih kapaciteta u svim sredinama, urbanim i ruralnim. Jaslice i vrtići se trebaju urbanistički predviđati jednako kao i osnovne škole, s ciljem da se postigne optimalna zastupljenost ovih objekata prema gustoći naseljenosti područja s kojeg djeca gravitiraju tim objektima. U idealnim uvjetima roditelji bi trebali moći djecu dopratiti do jaslica i vrtića pješice od mjesta stanovanja, tako bi planove za otvaranje novih objekata trebalo uskladiti s frekvencijom naseljenosti ili s planovima naseljenosti novih stambenih naselja. U urbanim sredinama ovim pristupom bi se dodatno postigla viša razina sigurnosti u prometu i smanjenje prometnih gužvi na mikrolokacijama.

U vidu pronatalitetnih mjera kapaciteti jaslica i vrtića postali su nepremostivi problem za mlade obitelji i jedan od bitnih razloga pri donošenju odluke o napuštanju Hrvatske. Stoga je dužnost nove hrvatske vlade, putem jedinica lokalne samouprave osigurati dovoljne kapacitete za svu djecu predškolske dobi.

Vizija unapređenja cijelog odgojno-obrazovnog sustava predviđa završetak predškolskog odgoja u dobi od 6 godina, te početak školskog obrazovanja u toj životnoj dobi. Ovakvom mjerom bi se hrvatski školski sustav priklonio većini 9-godišnjih obrazovnih sustava u drugim zemljama, a u skladu s razvojnim stadijima djece. Naravno, obrazovni sustav će proći prilagodbu, odnosno reformu u skladu s mlađim naraštajima prvašića.

Na temelju ove novine u sustavu odgoja i obrazovanja, automatski će se osloboditi oko 25.000 mjesta u vrtićima godišnje na razini cijele države – procjenjuje se da toliki broj djece pohađa vrtić u jednoj generaciji, dok je još oko 11.000 djece izvan vrtićkog sustava.

Djeci kojoj je to potrebno osigurat će se asistenti u nastavi, a samim asistentima zakonski će se regulirati radni odnos.

Predložene mjere:

- Osiguranje dovoljnog broja mjesta u jaslicama i vrtićima za svu djecu u Hrvatskoj prema mjestu stanovanja, na udaljenosti pješačke dohvatljivosti od mjesta stanovanja, u svim jedinicama lokalne samouprave.
- Sustav subvencija troškova jasličkog i vrtićkog

smještaja treba regulirati prvenstveno u skladu s brojem djece u obitelji, do potpuno besplatnog smještaja trećeg i svakog sljedećeg djeteta u obitelji.

- Dodatni uvjet koji postavlja DP jest potpuni izostanak ideologija, promocije globalističkih ideja i bilo kakvog drugog sadržaja koji roditelji ne odobre.
- Završetak vrtićkog programa u dobi od 6 godina.
- Reguliranje radnog odnosa asistenata u nastavi.

Provjera provođenja predloženih mjera:

Prikaz broja djece jasličke i vrtićke dobi na određenom području – mikrolokaciji u odnosu na kapacitete smještajnih jedinica;

Godišnji financijski pokazatelji ulaganja u nove smještajne kapacitete i zapošljavanje odgojitelja na određenom području.

Statistički podaci o povećanju vrtićkih kapaciteta upisom djece u školu u dobi od 6 godina.

Školovanje

Osnovne škole od 6. godine

DP je stajališta da djeca trebaju započeti školovanje u dobi od 6 godina, uz uvjet promjene i prilagodbe školskog programa tom uzrastu. Prihvatanje oko 36.000 djece godišnje zahtjeva i reorganizaciju sustava osnovnog obrazovanja, odnosno škola samih, kao i zapošljavanje novih djelatnika, sukladno učiteljskom opterećenju.

Dodatni fond sati od jedne cijele školske godine bi morao pridonijeti postupnom rasterećenju u nastavi tijekom svih, a posebno viših razreda osnovne škole, tako da učenici završnih razreda nemaju više od 6 sati dnevno i to najviše 3 dana u tjednu. S tim u vezi predlaže se i produljenje školskog kalendara.

Školski sustav se mora bazirati na cjelodnevnoj nastavi uz osiguravanje prehrane toplog i hladnih obroka, kao i potpuno novi pristup organiziranju sportskih aktivnosti.

DP predlaže sportske aktivnosti sve djece najmanje 4 dana u tjednu, čime se pridonosi općenito zdravlju i nesjedilačkom načinu života, no i razvoju sportskog duha, timskog rada i otkrivanju novih sportskih talenata. U ovaj program država kao i jedinice lokalne samouprave moraju izdvajati znatna sredstva budući da se radi o zdravlju i budućnosti čitave nacije.

Dodatni program za koji se DP zalaže je rasterećenje

roditelja o brizi za djecu za vrijeme školskih praznika, na način da su škole dužne organizirati aktivnosti za djecu čiji roditelji rade, te se bazirati u tom razdoblju na sportske aktivnosti, kreativne, umjetničke i tehničke radionice, dodatno učenje stranih jezika, izlete i slično. Škola u tom razdoblju mora učenicima osigurati topli i hladni obrok. Predviđa se ovakav oblik nadzora nad djecom do završetka 5. razreda osnovne škole.

Predložene mjere:

- Početak školskog obrazovanja u dobi od 6 godina.
- Cjelodnevno trajanje školskog programa, osigurana prehrana toplog i hladnog obroka u školi.
- Rasterećenje nastavnog programa na najviše 6 sati dnevno najviše 3 dana u tjednu za više razrede.
- Uvođenje sportskog programa svakodnevno, a najmanje 4 dana u tjednu za svu djecu.
- Organizirani programi za djecu za vrijeme školskih praznika ako su oba roditelja zaposlena.
- S tim u vezi ulaganje u povećanje obrazovnih kapaciteta, škola, sportskih dvorana i zapošljavanja učitelja, nastavnika i drugih djelatnika škole.
- Izostanak svih ideoloških indoktrinacija osobito s liste rodne ideologije, osiguravanje roditeljskog nadzora nad svim školskim programima, obavezanim i fakultativnim.

Provjera provođenja predloženih mjera:

Osiguravanje zakonskih preduvjeta za provođenje organizacijskih i sadržajnih promjena u osnovnom školstvu.

Praćenje statističkih podataka o broju djece u škol-

skom sustavu kao i o broju zaposlenih kadrova. Financijska izvješća o ulaganjima u školske kapacitete te o troškovima osiguravanja školske prehrane. Brojčana financijska izvješća za razdoblja brige o djeci u vrijeme školskih praznika.

STRUKOVNE SREDNJE ŠKOLE – OBRAZOVANJE OBRTRNIKA

Glavni izazov današnjeg obrtništva je nedostatak kvalificirane radne snage u svim sektorima. Na žalost, obrazovni sustav nije adekvatno prilagođen potrebama obrtništva i slobodnih zanimanja, što rezultira nedostatkom kvalificirane radne snage na tržištu rada. Trenutno, u zemlji djeluje nešto manje od 200.000 obrtnika, no njihov doprinos nije u potpunosti iskorišten zbog raznih prepreka, poput administrativnih barijera, nedostatka učinkovite financijske podrške te zbog poteškoća u pristupu tržištu rada.

Jednim dijelom se manjak radne snage može premostiti programima za prekvalificiranje.

Drugi problem s kojim se treba suočiti je pogrešna procjena države pri poticanju samozapošljavanja. To je rezultiralo neuspjelim samozapošljavanjem i stvaranjem nerealne konkurencije. Također, prisutni su i problemi s pravovremenim plaćanjem, nedostatkom pravne zaštite obrtnika i neadekvatnim poreznim sustavom koji dodatno otežavaju situaciju obrtnicima. DP predlaže mjere za sprječavanje daljnjeg pogoršanja situacije: potrebno je surađivati s obrtnicima, poduzetnicima i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje da bi se identificirala tražena zanimanja te da bi se obrazovni sustav fleksibilno mijenjao prema potrebama tržišta rada.

Samim obrtnicima bi bilo nužno smanjiti administrativne prepreke, odnosno pojednostavniti administrativne procedure i reducirati sektorsku birokraciju, čime bi se olakšalo poslovanje obrtnicima te bi ih se potaknulo na daljnji razvoj.

Obrtnicima je potrebno pružiti i sustavnu podršku pri promociji i marketingu njihovih proizvoda i usluga kao mjeru za osiguranje stabilnog poslovanja.

Dodatno, obrtnici bi trebali imati lakši pristup financijskim sredstvima, uključujući povoljne kredite i potpore za pokretanje i razvoj poslovanja.

Predložene mjere za poboljšanje:

- Predlaže se otvaranje više smjerova srednjih škola s programima za obrtnička zanimanja, kao i osiguravanje programa za prekvalificiranje.
- Predlažu se sustavne aktivnosti s učenicima osnovnih škola za upoznavanje s različitim obrtničkim zanimanjima, poput organiziranih obilazaka različitih obrta, tvrtki i institucija, odnosno za povezanost između učenika, nastavnika, roditelja - obrtnika i Zavoda za zapošljavanje.
- Također se predlažu mjere u okviru cjeloživotnog obrazovanja za edukaciju obrtnika o novim tehnologijama, poslovnim praksama i tržišnim trendovima koji su ključni za njihov uspjeh i konkurentnost na tržištu.
- Dodatno je potrebno osigurati financijsku podršku putem poreznih olakšica od strane jedinica lokalne samouprave za održavanje tradicionalnih obrta i onih koji mogu pridonijeti turističkoj ponudi, bez da je obrt nužno financijski samodostatan.

Provjera provedbe predloženih mjera:

Praćenje statistike obrtničkih zanimanja i broja zaposlenih u tim zanimanjima; financijska izvješća o ulaganjima u otvaranje novih obrta; praćenje broja učenika prema vrsti zanimanja u obrtničkim školama; praćenje broja polaznika programa za prekvalificiranje; praćenje broja polaznika programa za cjeloživotno obrazovanje obrtnika.

SREDNJE ŠKOLE

Obrazovanje naroda nema cijenu, pitanje obrazovanja je pitanje budućnosti cijele zemlje!

U sustavu srednjih škola se obrazuje između 30.000 i 32.000 djece po generaciji, što je ukupno 120.000 do 125.000 mladih u Hrvatskoj. U sustavu obrazovanja srednjoškolaca radi nešto manje od 20.000 nastavnika i profesora.

Nastavnički kapaciteti i koeficijenti

U svim školama se već dulji niz godina osjeća nedostatak pojedinih profesija, poglavito iz STEM područja. Profesori i nastavnici moraju završiti visoko obrazovanje da bi u školama radili na nezahvalnim pozicijama izloženi podcjenjivanju od strane društva, roditelja, a ponekad i samih učenika. DP smatra da je nedopustivo da se omalovažavanju profesora i nastavnika doprinosi i s državne razine, te se zalaže za potpuno izjednačavanje koeficijenata svih zaposlenih u državnim i javnim službama prema kriteri-

ju stečene kvalifikacije za određeno radno mjesto, a potom i složenosti posla i drugim parametrima koji vode pravednoj raspodjeli plaća. Nepravedno je reći da se prema svim kategorijama zaposlenih primijenilo jednako postotno povećanje plaća, kada plaće do toga trenutka nisu bile izjednačene po kvalifikaciji i složenosti posla. Taj nedostatak u računu izjednačavanja plaća treba žurno ispraviti.

Profesorima i nastavnicima treba vratiti dostojanstvo poštenim vrednovanjem njihovog rada koje čini nezamjenjiv doprinos u obrazovanju čitave nacije. A osipanje nezadovoljnog profesorskog i nastavničkog kadra može u budućnosti imati nepopravljive posljedice za obrazovanje ukupne populacije. Stoga se postavlja pitanje kakvu budućnost Hrvatska želi za sebe?

Nastavni programi

DP izražava izrazitu zabrinutost dvjema činjenicama u nastavnim programima srednjoškolskog obrazovanja, a to su sadržaji udžbenika iz povijesti na nacionalnoj razini i paralelni obrazovni programi u područjima obuhvaćenima mirnom reintegracijom. Obje situacije čine gotovo nepopravljivu štetu čitavom hrvatskom narodu i njegovoj budućnosti s obzirom na to da s jedne strane cijela populacija kroz obavezno školovanje ne dobiva istinite informacije i pravu sliku o položaju Hrvatske ni u Drugom svjetskom ratu, niti u Domovinskom ratu, ni u razdoblju komunističke diktature niti u razdoblju nakon Domovinskog rata; s druge strane pripadnicima srpske nacionalne manjine dopušta se da generacijama uče još više iskrivljenu povijest bez gotovo ikakve mogućnosti da putem medija – koji također ne pronose istinite podatke u dovoljnoj mjeri – ili na bilo koji drugi način spoznaju tu zabludu na kojoj su obrazovani.

DP smatra da je sasvim razumljivo i u skladu s civilizacijskim dosezima njegovati kulturu i običaje svih nacionalnih manjina, i zalagati se da se isto osigura hrvatskim manjinama u drugim zemljama. No, programi za provedbu takvih aktivnosti se trebaju organizirati kao izvanškolske aktivnosti nakon redovite nastave po hrvatskom obrazovnom programu, u slobodno vrijeme.

RASTEREĆENJE NASTAVNOG PROGRAMA, IZBOR SADRŽAJA LEKTIRE

DP smatra da je nastavno opterećenje učenika preopsežno po vrsti predmeta, a istovremeno da je nedostatno u predmetima od bitne važnosti za formiranje osobe i kao preduvjet za daljnje školovanje i usavršavanje. Također, izrazito je neprihvatljiva situacija da se u aktualnom obrazovnom sustavu čitanje i obrada lektire s jedne strane gotovo potpuno zanemaruje, a s druge strane da popis lektire sadrži moralno neprimjerene, sablažnjive i vulgarne tekstove, na izbor kojih roditelji ne mogu ni na koji način utjecati. Ap-

surdnom proizlazi kao pozitivna činjenica da mlade generacije sve manje čitaju, jer – i tu je vrhunac apsurdna – time sebe spašavaju od štetnih sadržaja odobrene lektire po hrvatskom obrazovnom programu!

Predložene mjere za poboljšanje:

- Ukidanje paralelnih obrazovnih programa na čitavom teritoriju Republike Hrvatske, uz slobodno dodatno provođenje obrazovnih programa nacionalnih manjina u vidu izvanškolskih aktivnosti;
- Reviziju svih obrazovnih programa i udžbenika iz povijesti i drugih predmeta koji stvaraju neistinitu sliku o stvarnoj povijesti Hrvatske;
- Reviziju nastavnih programa općenito i zalaganje za redukciju broja predmeta, uz povećanje satnice za predmete hrvatskoga jezika, matematike i stranog jezika;
- Reviziju naslova s popisa lektire u skladu s mjerilima kulture u etičkim okvirima, uzimajući u obzir i dob učenika;
- Kroz obrazovne programe poticati nacionalnu svijest i nacionalni ponos – od na primjer starog hrvatskog jezika i pisma, i općenito doprinosa Hrvata u kulturi i znanosti pa do tiska inkunabula i drugo;
- Zalaganje za ujednačavanje koeficijenata plaća nastavnika, učitelja i profesora prema kriteriju stupnja obrazovanja prije svega.

Provjera provedbe predloženih mjera:

Izvještaji o prekidu provođenja paralelnih obrazovnih programa u školama na području obuhvaćenog mirnom reintegracijom; izvještaji o reviziji sadržaja udžbenika iz povijesti i srodnih predmeta, po potrebi ukidanje udžbenika; prikaz novih nastavnih planova s ciljem rasterećenja učenika; prikaz povećanja nastavnih planova iz predmeta hrvatski jezik, matematika i strani jezik; objava obaveznog i neobaveznog popisa literature za lekturu; provjera koeficijenata plaća u obrazovanju.

Uvođenje sportskih aktivnosti u obrazovni sustav - Sport od malih nogu

S obzirom na službene podatke o povećanoj tjelesnoj masi djece od najranije dobi, a za koje je dokazano da u kasnijoj životnoj dobi mogu uzrokovati brojne zdravstvene probleme, na koje zdravstveni sustav onda troši znatna sredstva, potrebno je uvesti primjenu u pristupu rješavanja te situacije. Sasvim sigurno nemoguće je prebaciti cjelokupan teret na roditelje, posebno ne na zaposlene roditelje čija su djeca od jasličke dobi u sustavu predškolskog odgoja.

Domovinski pokret je razradio model uvođenja obaveznog tjelesnog odgoja za djecu školske dobi svaki dan u tjednu, a najmanje četiri dana tjedno, imajući u vidu cjelodnevnu nastavu kao okvir za provedbu tog modela.

Dodatno, Domovinski pokret predlaže uvođenje neke vrste tjelesnog odgoja i upoznavanja sa sportovima već od vrtičke dobi, imajući u vidu prvenstveno podatke o pretilosti djece prilikom upisa u prvi razred osnovne škole.

Domovinski pokret predlaže:

- aktivan pristup uvođenju sportskih programa u vrtiće, odnosno suradnju s nacionalnim sportskim savezima u provedbi ranog uključivanja djece u sport, angažiranjem kineziologa i kontinuiranim praćenjem rezultata;
- izradu nacionalnog pravilnika za financiranje sporta na lokalnoj razini u kojem bi se do polovice sredstava raspodjeljivalo po pravilima tog nacionalnog pravilnika i obavezivala bi sve gradove i općine u RH, dok bi pravilnik za financiranje sporta za preostalih 50 % sredstava donosile samostalno jedinice lokalne samouprave, na način da i same snose najmanje 10 % sredstava iz svojih proračuna za ovu namjenu;
- izdašnije stipendiranje vrhunskih sportaša svih kategorija, od 1. do 3. kategorije po HOO kategorizaciji, barem za dvostruko u odnosu na sadašnje iznose, odnosno za 1. kategoriju s 265 na 530 eura, za 2. kategoriju s 200 na 400 eura i za 3. kategoriju sa 135 na 270 eura. Također, DP predlaže uvođenje stipendiranja za preostale tri kategorije, i to za 4. kategoriju 200 eura, za 5. kategoriju 150 eura i za 6. kategoriju 100 eura.

Visoko obrazovanje i znanstvena djelatnost

Hrvatska je unazad 20-ak godina doživjela, na određeni način, procvat visokog obrazovanja, od uvođenja pravila studiranja po Bolonjskoj deklaraciji kojom su uvedene brojne promjene u formalnom smislu, preko razvoja javnih sveučilišta i brojnih privatnih učilišta, do fakulteta i sveučilišta. Ipak, do danas Hrvatska s oko 35 % visoko obrazovanih još nije dostigla europski prosjek od oko 41 %.

Drugi problem, pokazalo se, predstavlja veliki udio upisanih a nediplomiranih studenata, ili onih koji na studiju provedu dugi niz godina. Danas se, k tome, uočavaju i pojave vezane uz nisku kvalitetu studija nekih visokoškolskih učilišta.

Sve dosadašnje reforme obrazovnog sustava zastarjele su prije nego što su uopće zaživjele. Obrazovna politika mora pratiti trendove u gospodarskim tijekovima, da bi se, koliko je to moguće, obrazovni sustav uskladio s potrebama tržišta rada. Posebno pozornost treba pratiti promjene koje donosi visokotehnološko društvo.

Obrazovni sustav, posebno u velikim sveučilištima, karakterizira višak birokracije, pravilnika i strategija,

a manjak adaptivnosti i sadržaja, dijelom i vrijednosne prirode.

Iz perspektive zaposlenih u znanosti i visokom školstvu sve izraženije dolazi na vidjelo nepovoljan omjer radnih obaveza i plaća, osobito za mlade asistente, te se događa da ta radna mjesta, koja su tradicionalno predstavljala prestiž, sada ostaju nepopunjena; mladi izabiru raditi na bolje plaćenim radnim mjestima iz egzistencijalnih razloga.

Kroz sva desetljeća od osamostaljenja sustav visokog obrazovanja nije učinio značajnije pomake u pogledu studentskog standarda, te je ta populacija, osim onih 20-ak % koliko ih uspije dobiti smještaj u studentskim domovima, prepuštena sama sebi i /ili svojim roditeljima. Prisiljeni na obavljanje studentskih poslova, moguće jednim dijelom sami doprinose statistici dugog studiranja ili nezavršavanja studija.

Znanstveni djelatnici, podjednako u institutima i na visokom učilištima, suočavaju se s najčešće netransparentnim financiranjem znanstvenih istraživanja, kao i procedurama za odobravanje određenih linija znanstvenih projekata. Većinom nailaze na poteškoće za ishodovanje sredstava za nabavku znanstvene opreme, što ih počesto dovodi u situaciju nekonkurentnosti u odnosu na kolege u drugim zemljama.

Još jedan podosta razgranati problem uočava se u procedurama napredovanja na akademskoj ljestvici, za koje su relevantni objavljeni znanstveni radovi i odjek časopisa u kojem su objavljeni. Utjecaj samog rada, odnosno njegova citiranost ne vrednuje se, kao što se ne vrednuje niti svrhovitost provedenog istraživanja, naročito za određene grane znanosti, u smislu povijesne istinitosti ili transfera prema gospodarstvu i slično. Tako se stimulira l'art pour l'art-izam, forma zadovoljena, svrhovitost upitna.

Uvođenjem Hrvatskog kvalifikacijskog okvira pokušava se povezati obrazovni mehanizam, kvalifikacije koje nude studijski programi, odnosno stečene kompetencije, s potrebama na tržištu rada. No administrativna tromost, posebice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, doprinosi slaboj i sporoj primijenjivosti predviđenih alata.

Domovinski pokret želi da se ulaganja u visoko obrazovanje i znanost postupno povećavaju, sa svrhom razvoja društveno korisnih istraživanja, s naglaskom na gospodarski orijentirana istraživanja. Takvim pristupom potakla bi se zainteresiranost gospodarskih subjekata za suradnju sa znanstvenom i istraživačkom zajednicom. Dapače, gospodarski subjekti trebali bi se uključiti u kreiranje kriterija za financiranje istraživanja, kao i u stipendiranje studenata. DP se zalaže za stimuliranje razvoja visokoškolskog obrazovanja u STEM i STEAM područjima, osobito za promidžbu nastavničkih smjerova studija s obzirom na deficit nastavnika iz tih područja u osnovnim i srednjim školama. Također, u svijetu velikih promjena i inovacija ključno je izgraditi svijest o potrebi cjeloživotnog obrazovanja, te tome prilagoditi forme studiranja.

DP se zalaže za izraženiju djelotvornost Agencije za znanost i visoko obrazovanje, AZVO, kojoj su nedavno povjerene sve akreditacije i reakreditacije studija i sveučilišta. Naime, profesionalnim djelovanjem ovog tijela u punom kapacitetu može se postići općenito viša razina studija na javnim i privatnim učilištima, kao i definirati svrsishodnost studijskih programa vežući ih snažnije uz tržište rada i društvene potrebe.

Studentski standard

Domovinski pokret vodi brigu o unaprjeđenju studentskog standarda i zalaže se za uvođenje različitih modela stipendiranja, između ostaloga i snažnijim uključivanjem gospodarskih subjekata. Sveučilišni gradovitrebali bi ulagati u izgradnju studentskih domova i drugih sadržaja, tako da domski smještaj bude dostupan svim upisanim studentima. To se posebno odnosi na smještaj studenata koji su već zasnovali bračnu zajednicu, a osobito onih s djecom. Studentski standard bi se unaprijedio povećanjem satnice za studentske poslove, kao i povećanjem iznosa neoporezivog dijela studentskih primanja. Dodatno, stu-

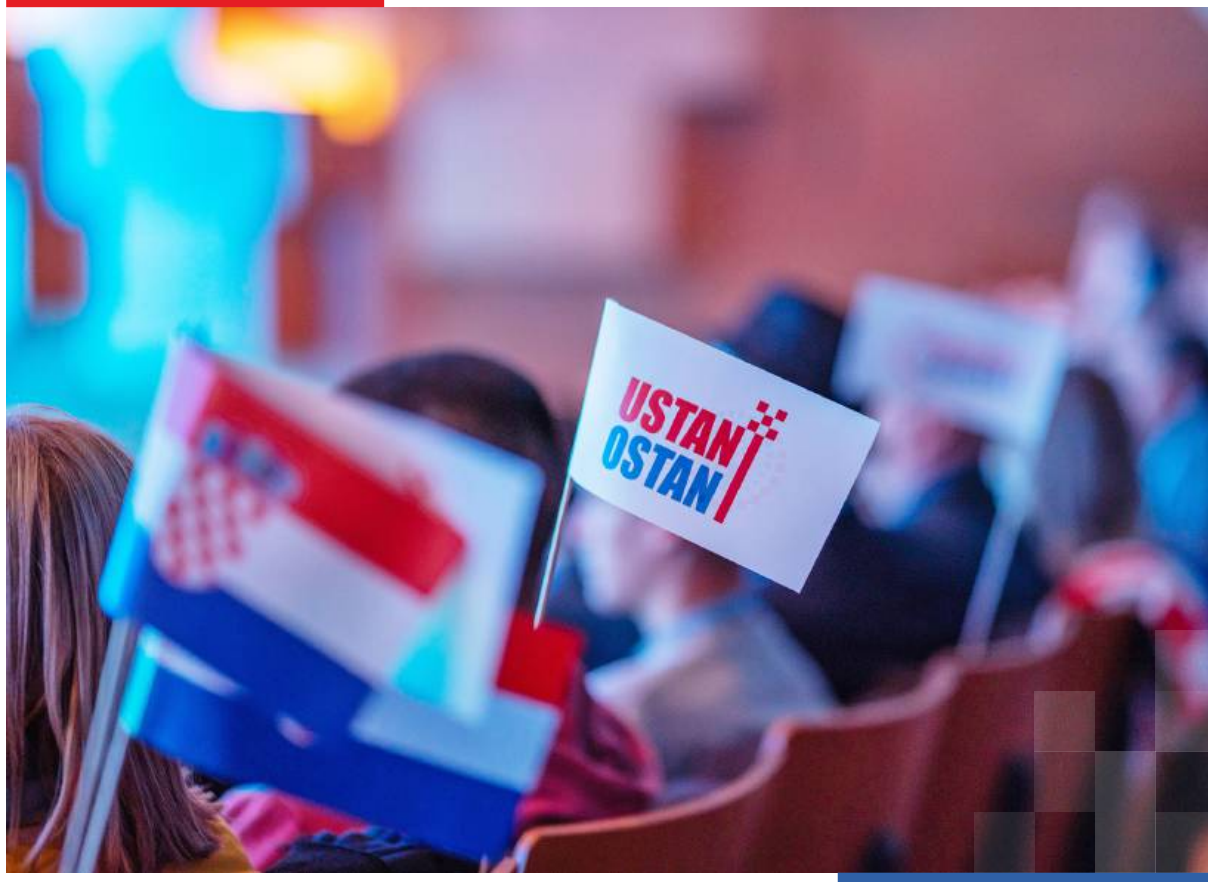
denti bi trebali imati i mogućnost besplatnog javnog prijevoza za vrijeme redovnog studiranja.

Prijdlozi mjera:

- omogućiti nesmetano i pravovremeno djelovanje AZVO;
- eliminirati utjecaj političkih struktura u visokom obrazovanju i znanosti;
- postupno povećavati ulaganja u visoko obrazovanje i znanstvena istraživanja;
- smanjiti stopu PDV-a na znanstvenu opremu na 5%;
- osnažiti utjecaj gospodarskih potreba s profilima visokog obrazovanja;
- značajno unaprijediti studentski standard i modele stipendiranja, također i snažnijim uključivanjem gospodarskih partnera;
- uložiti potrebna sredstva u izgradnju studentskih domova koji trebaju biti dostupni svim upisanim studentima, osigurati primjeren studentski smještaj studentima u braku, te osobito studentskim obiteljima s djecom;
- doprinositi porastu studentskog standarda povećanjem satnice studentskog rada, povećanjem iznosa neoporezivog dijela studentskih primanja i uvođenjem besplatnog javnog prijevoza za studentsku populaciju u mjestu studiranja.

Završna riječ

Ovdje izneseni program predstavlja najvažnije elemente sveobuhvatnih mjera koje je potrebno što hitnije poduzeti za cjelokupan spas Hrvatske u gotovo svim područjima.

Domovinski pokret kao najvažnije pitanje u ovom času postavlja Strategiju demografskog oporavka, s djelovanjem u tri osnovna smjera, a to su zaustavljanje daljnjeg iseljavanja, pronatalitetne mjere i povratak iseljenika. Svaki od smjerova objedinjuje detaljno razrađene mjere poput decentralizacije političke moći, ulaganje u prometnu i internetsku povezanost svih dijelova zemlje, revitalizaciju otočkog života, izdašnu pomoć mladim obiteljima u vidu reguliranja statusa podstanarstva, financijske pomoći pri kupnji vlastite nekretnine ovisno o broju djece u obitelji, financijska pomoć za svako dijete, dostatni kapaciteti jaslica, vrtića, škola i sportskih aktivnosti, zatim ak-

tivna pomoć iseljenicima pri preseljenju, financijske olakšice tijekom duljeg niza godina, olakšavanje ishođenja državljanstva za članove obitelji i druge vrste pomoći, putem centara za pomoć iseljenicima diljem zemalja koje naseljavaju Hrvati.

Jednako važno pitanje u sadašnjim okolnostima predstavlja nacionalna sigurnost zemlje. Zaustavljanje ilegalnih migracija kao ultimativni zadatak za sigurnost Hrvatske nema alternativu. Hrvatska sigurnost je već ugrožena primjenom prve registracije tražitelja azila u našoj zemlji čime ona postaje zemlja deportacije iz svih ostalih zemalja EU, a bez dugoročnog plana o zbrinjavanju azilanata. Druga vrsta nacionalne ugroze prijete nekontroliranim i prekomjernim izdavanjem radnih dozvola stranim radnicima, bez nadzora njihovog prebivališta nakon isteka dozvola, i time povezanim drugim problemima.

Nacionalna sigurnost ugrožena je i dugogodišnjim sustavnim anacionalnim i protuhrvatskim idejama bez očekivane i pravovaljane reakcije državnih službi. Stoga Domovinski pokret ukazuje na pogibelj koja prijete sve malobrojnijem hrvatskom stanovništvu u procesu odnarođivanja putem medija te obrazovnih i kulturnih institucija. Omalovažavanje, prešućivanje i iskrivljavanje hrvatske daljnje i bliže povijesti, trpljenja i pobjede u Domovinskom ratu, te žrtava poginulih i preživjelih civila i branitelja, danom izbora zauvijek će prestati.

Domovinski pokret odaje duboku zahvalnost i divljenje hrabrosti branitelja, a obiteljima poginulih želi odati priznanje za žrtvu koju su podnijele i još uvijek podnose. Povijesno gledano, živimo u kratkom, ali slavnom i preslavnom trenutku - već 35 godina Hrvatska postoji kao samostalna i demokratska država, priznata u svijetu. Iz tog razloga će se Domovinski pokret pobrinuti za pronalazak svih preostalih nestalih, ishodovati otplatu ratne štete Hrvatskoj, a također i stradalnicima logora na tlu Srbije. O snažit će se djelovanje svih hrvatskih nacionalnih institucija za osvještavanje hrvatskog identiteta te prekinuti državne dotacije protuhrvatskim subjektima.

Domovinski pokret zauzima se za uvođenje obaveznog četveromjesečnog vojnog roka za ročnike i dragovoljnog služenja vojnog roka za ročnice, te je razradio precizne logističke preduvjete.

Istovremeno djelovanje Domovinskog pokreta usmjereno je na očuvanje ljudskih prava, zaštitu života, djece i obitelji. Najvažnija mjera koju će Domovinski pokret provesti u toj domeni jest otkazivanje Istanbulske konvencije, deratifikaciju - kako se uvriježilo reći, u najkraćem mogućem roku. Otkazivanje Istanbulske konvencije provodi se isključivo zbog dokidanja promocije rodne ideologije i svih posljedica koje iz te promidžbe proistječu. Potrebno je provoditi kontrolu mogućih zloupotreba ustavne odredbe o braku osnaživanjem Zakona o hrvatskim maticama. Daljnje dalekosežne promjene koje donosi Domovinski pokret vezane su uz Izborni zakon kojim će se omogućiti elektroničko i dopisno glasovanje, te će se osigurati ravnopravnost svih birača na način da svatko ima samo jedan birački glas, a ne dva kao što je sada slučaj s pripadnicima nacionalnih manjina

kojima će se, razmjerno njihovu udjelu u ukupnoj populaciji, broj zajamčenih mjesta u Hrvatskom saboru regulirati na tri.

Razvoj gospodarstva sa smanjenjem vlasničkih udjela države, financijska rasterećenja za poticanje proizvodnih investicija, kao i razvojne mjere u poljoprivredi za osnaživanje prehrambene samodostatnosti, predstavljaju osnovu za cjelokupan napredak društva i rast životnog standarda, kao i izvorište za financiranje brojnih projekata u domenama demografske strategije i socijalnog programa.

Demonopolizacija Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, striktno razdvajanje javnog od privatnog zdravstva, administrativno rasterećenje i profesionalno ojačavanje primarne zdravstvene zaštite te operativniji bolnički sustav, također su na listi prioriteta Domovinskog pokreta.

Predviđene su i promjene u obrazovnom sustavu, orijentirane na zdravlje, s naglaskom na sportske aktivnosti, u akademskoj domeni s naglaskom na kvalitetu obrazovanja i studentski standard.

Domovinski pokret uviđa potrebu nacionalne preobrazbe u gotovo svim domenama društvenog života i djelovanja te predstavlja svoj plan za sveukupno unutarnje restrukturiranje domovine. Može se reći da je predloženi program katarzičan na dobrobit svih sadašnjih i budućih stanovnika Hrvatske.

„Vrijeme je za pokret – DOMOVINSKI POKRET!“

Prilozi

PRILOG 1. PROMET – PRIJEDLOG RAZVOJA

UVODNE NAPOMENE I DOSADAŠNJI RAZVITAK

S obzirom na povijesni razvitak i geopolitičke odnose koje su karakterizirale današnje hrvatske prostore i okruženje, hrvatski prometni sustav još uvijek u potpunosti ne zadovoljava kako unutarnje potrebe za povezivanjem, tako i povezivanje s okruženjem i Europskom unijom.

U posljednjih tridesetak godina zapostavljen je razvitak željezničkog i pomorskog, a osobito riječnog prometa te prometa na širem području većih hrvatskih gradova. Tako su danas u najvećim prometnim problemima šira područja većih hrvatskih gradova, a prvenstveno Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka. Javni gradski prijevoz putnika zapostavljen je, a osobito uloga željeznice.

OSNOVNI PROBLEMI PROMETNOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

- Značajniji problemi u željezničkom prometu gdje loša kvaliteta pruga i niske brzine vrlo malo doprinose razvoju turizma.
- Trajekti prijevoz je potrebno poboljšati na većem dijelu Jadrana u smislu povećanja broja linija i skraćivanja vremena putovanja (brzina linija), a naročito između otoka.
- Zračni promet je u boljoj poziciji, međutim organizacija, komercijalni interes i razina kvalitete objekata područja su na kojima su potrebna poboljšanja.
- Nedovoljno prometno planiranje, uglavnom zbog nepostojanja sustavnog prikupljanja statističkih podataka
- Neadekvatno stanje prometne infrastrukture, uglavnom zbog manjka održavanja
- Manjak kapaciteta priobalnih cesta i zračnih luka za vršni sezonski promet
- Nepostojanje integrirane prometne mreže
- Neuravnotežen regionalni razvoj
- Nepostojanje koordinacije između institucija
- Zastarjela željeznička oprema i operativna struktura
- Nedovoljna klasa plovnosti unutarnjih plovnih putova (prema EU standardima)

ANALIZA STANJA PUTNIČKOG PROMETA PO FUNKCIONALNIM REGIJAMA

- Važnost regionalnih prekograničnih koridora između EU i zemalja nečlanica.
- Infrastrukturalna, operativna i/ili organizacijska uska grla na granicama često rezultiraju duljim vremenom putovanja i niskim prosječnim brzinama, što umanjuje atraktivnost međunarodnih putovanja.
- Potrebno je poboljšati međunarodnu pristupačnost za putnički promet dovršavanjem poveznica koje nedostaju na glavnim tranzitnim koridorima, modernizacijom luka i zračnih luka u glavnim turističkim i poslovnim središtima te unapređenjem njihove pristupačnosti.
- Problem nepristupačnosti udaljenih gradova i sela u slabije naseljenim i siromašnim područjima te nedovoljne povezanosti s otocima.
- **Zagrebačka regija**
 - o Visok stupanj dovršenosti mreže autocesta
 - o Velik broj dionica željezničke mreže je u modernizaciji
 - o Nedostaju poprečne prometne veze
 - o Željeznički promet - potrebno modernizirati glavne koridore.
 - o Pristupačnost na velike udaljenosti uglavnom se ostvaruje priključcima autocesta na glavne koridore, zračnim prometom, koji podržava relativno veliki broj međunarodnih zračnih luka
 - o Povećati pristupačnost sustava javnog prijevoza – cestom ili željeznicom, gdje je to opravdano.
 - o Razviti regionalni multimodalni javni prijevoz koji bi kombinirao tradicionalni kopneni prijevoz s prijevozom na unutarnjim plovnim putovima
 - o Povećati učinkovitosti te fizičku, operativnu i organizacijsku integraciju svih vidova prometa
 - o Uključiti susjedne gradove i regije u integrirani prometni sustav s gradom Zagrebom, a s ciljem poboljšanja razdiobe vidova i proširenja obuhvaćenog područja
- **Regija Sjeverni Jadran (Rijeka)**
 - o Mreža autocesta koja povezuje njena glavna čvorišta sa Zagrebom već je dovršena
 - o Željeznička mreža oko Pule nije povezana s ostatkom hrvatske željezničke mreže

- o Poboljšati pristupačnost luci Rijeka
- o Osigurati pristup javnim prijevozom do zračnih luka Rijeka i Pula
- o Poboljšati putničku pristupačnost prema otocima, s otoka i među otocima
- o Razmotriti potencijal pomorskog prijevoza kao vrste javnog prijevoza koja bi nadopunila autobusni sustav.
- o Analizirati mogućnost korištenja željezničke mreže za javni prijevoz u gradu
- o Organizacija prometa u turističkim središtima naročito u sferi javnog prijevoza
- o Povećati učinkovitosti te fizičku, operativnu i organizacijsku integraciju svih vidova prometa
- **Regija Istočna Hrvatska (Osijek - Slavonski Brod)**
 - o Glavni koridor autoceste već je dovršen, kao i poveznica s Osijekom
 - o Prioritet je povećanje pristupačnosti putničkog prometa na velike udaljenosti javnim cestovnim i željezničkim prijevozom
 - o Razvoj regionalnog javnog prijevoza unutarnjim plovnim putovima, povezanog s tradicionalnim kopnenim javnim prijevozom ili kao dodatak njemu.
 - o Osigurati pristupačnost luci javnim prijevozom
 - o Povećati učinkovitost i održivost sustava javnog prijevoza kako bi se povećala razdioba u korist javnog prijevoza
 - o Povećati učinkovitosti te fizičku, operativnu i organizacijsku integraciju svih vidova prometa
- **Regije Sjeverna i Srednja Dalmacija (Split - Zadar)**
 - o Glavni koridor autoceste već je dovršen
 - o Poboljšati pristupačnosti javnim prijevozom do zračnih luka
 - o Poboljšati povezanost željezničkih kolodvora u gradovima sa sustavima javnog prijevoza
 - o Poboljšanje povezanosti s glavnim trajektnim lukama u Zadru i Splitu
 - o Poboljšati putničku pristupačnost prema otocima, s otoka i među otocima
 - o Poboljšati veze pomorskog javnog prijevoza i pristupačnost luci Zadar javnim prijevozom.
 - o Organizacija prometa u turističkim središtima naročito u sferi javnog prijevoza

- o Povećati učinkovitosti te fizičku, operativnu i organizacijsku integraciju svih vidova prometa
- **Regija Južna Dalmacija (Dubrovnik)**
 - o Zračna luka ima važnu ulogu za pristupačnost iz velikih udaljenosti
 - o Poboljšati putničku pristupačnost prema otocima, s otoka i među otocima
 - o Poboljšati veze pomorskog javnog prijevoza i pristupačnost luci Zadar javnim prijevozom.
 - o Potreba za unapređenjem povezanosti pomorskim javnim prijevozom i pristupačnosti luci javnim prijevozom
 - o Luka Ploče:
 - o Važan čvor zračna luka koja će zbog svoje uloge u pristupanju ovom području s velikih udaljenosti sve više bivati glavnim generatorom/„privlačiteljem“ prometa
 - o Organizacija prometa u turističkim središtima naročito u sferi javnog prijevoza
 - o Povećati učinkovitosti te fizičku, operativnu i organizacijsku integraciju svih vidova prometa.

ANALIZA STANJA TERETNOG PROMETA PO FUNKCIONALNIM REGIJAMA

- U slučaju međunarodnog teretnog prometa, važne vrste prometa uključuju željeznički, cestovni, pomorski promet te unutarnju plovidbu. Kako bi se povećala važnost Hrvatske kao tranzitne zemlje u pogledu međunarodne mobilnosti tereta te povećala uloga odabrane TEN-T osnovne teretne luke (Rijeka) kao jedne od glavnih ulaznih točaka za teret u Europi, nužno je poboljšati pristupačnost za međunarodni teretni promet dovršavanjem poveznica koje nedostaju na glavnim tranzitnim koridorima, modernizacijom važnih teretnih luka i unapređenjem njihove pristupačnosti.
- Luke u Republici Hrvatskoj služe kao vrata za trgovinu, naročito u smislu srednjoeuropske osi sjever-jug. Srednjoeuropska i jugoistočna europska komunikacija koriste rijeku Savu i željeznički spoj u pravcu istok-zapad.
- Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji zemlju je stavilo u položaj u kojem mora preuzeti vodeću ulogu za teretne veze u jugoistočnoj Europi i prema njoj.

- Europske politike zahtijevaju posebno razvijene teretne koridore koji su atraktivni za tržište zbog svoje pouzdanosti, ograničene zagušenosti te niskih operativnih i administrativnih troškova.
- Izazov je osigurati strukturalne promjene kako bi se željeznici omogućilo da učinkovito konkurira i preuzme značajno veći udio tereta sa srednjih i velikih udaljenosti.
- Morske luke imaju glavnu ulogu kao logistički centri te zahtijevaju učinkovite veze sa zaleđem. Njihov je razvoj ključan za upravljanje povećanim količinama tereta i prevoženjem na kratke udaljenosti unutar Europske unije i s ostatkom svijeta.
- Povezanost autocestama s glavnim koridorima već je ostvarena, dok je još potrebno učiniti mnogo toga kad je riječ o željezničkom prometu. Dodatno, veze s nekim zračnim lukama još uvijek nisu dovoljno kvalitetne.
- Unutarnji plovni putovi, koji još uvijek imaju neiskorišteni potencijal, moraju igrati sve veću ulogu, naročito kad je riječ o prijevozu robe u zaleđe i o povezivanju europskih mora.
- **Zagrebačka regija:**
 - o Kad je riječ o prometu unutarnjim plovnim putovima, pristupačnost tereta u ovoj funkcionalnoj regiji mogla bi biti donekle važna u budućnosti u vezi s lukom Sisak ako se plovnost Savom poboljša, a kanal Dunav – Sava izgradi.
 - o Dovršiti pripadajuću željezničku mrežu za prijevoz tereta (posebno glavne međunarodne koridore i koridor do Rijeke)
- **Regija Sjeverni Jadran (Rijeka)**
 - o Razvoj luke Rijeka i njenih poveznica unutar zemlje i s ostatkom Europe, posebno njenim istočnim dijelom
 - o Dovršetak željezničkog koridora prema Zagrebu (dalje prema Mađarskoj, Srbiji itd.).
- **Regija Istočna Hrvatska (Osijek - Slavonski Brod)**
 - o Povećati pristupačnosti prema Zagrebu
 - o Prioritet je dovršiti dijelove glavnih željezničkih koridora koji nedostaju
 - o Ako se plovnost Savom poboljša, a kanal Dunav – Sava izgradi, povećati će se važnost unutarnjih plovnih putova u pogledu nacionalne teretne pristupačnosti ove funkcionalne regije
- **Regije Sjeverna i Srednja Dalmacija (Split - Zadar)**
 - o Željeznički je promet uglavnom važan za pristupačnost tereta do luke Ploče, no pruga nije povezana s hrvatskom željezničkom mrežom (povezana je sa željezničkom mrežom Bosne i Hercegovine).
 - o Prioritet je poboljšati pristupačnost prema lukama u glavnim gradovima kako bi se ograničile količine prometa teretnih kamiona u središnjim i turističkim područjima

• Regija Južna Dalmacija (Dubrovnik)

- o U ovoj regiji ne postoji željeznička linija te se teret uglavnom prevozi cestovnim i pomorskim prijevozom.
- o Prioritet je poboljšati pristupačnost lukama i zračnoj luci.

ANALIZA STANJA I PREDLOŽENE MJERE PO PROMETNIM GRANAMA

CESTOVNI PROMET

- RH je već sada, s visoko razvijenom mrežom autocesta (više od 90% izgrađeno), gotovo dosegla europske standarde kad je riječ o međunarodnim cestovnim vezama.
- Autoceste na većini TEN-T međunarodnih koridora udovoljavaju najvišim standardima
- Paneuropski koridor Vc treba biti dovršen tijekom ove godine.
- Potrebno je analizirati i utvrditi stvarnu potrebu i održivost izgradnje nove zaobilaznice na zagrebačkom području, koja bi povezala mrežu autocesta (A1, A2, A3, A4 i A11)
- Regionalne i lokalne cestovne mreže moraju ojačati područje održavanja kako bi se poboljšala njihova pristupačnost.
- Potrebno je unaprijediti sigurnost hrvatskih prometnica.
- Potreba za unaprjeđenjem pristupa lukama, zračnim lukama i drugim relevantnim čvorovima.

MJERE ZA CESTOVNI PROMET

1. A7 Križišće - Žuta Lokva (TEN-T sveobuhvatna mreža/Jadransko-jonski pravac)
2. DC 10 Križevci - Koprivnica – Državna granica s Mađarskom prema Kapošvaru (brza cesta) (dovršetak zapadnog kraka "Podravskog ipsilona")
3. DC 12 čvorište Farkaševac - Bjelovar - Virovitica - Državna granica s Mađarskom prema Barču (brza cesta) (dovršetak istočnog kraka "Podravskog ipsilona")
4. Autocesta "zagrebačkog prstena" Pojatno - Horvati - Ivanić Grad - Sveti Ivan Zelina (Reorganizacija glavne zagrebačke mreže) + izrada Masterplana grada Zagreba i uvođenje integriranih sustava javnog prijevoza s naglaskom na javnom prijevozu, bicikliranju i pješaćenju.
5. Nova trasa D2 ("Podravske magistrale") od državne granice sa Slovenijom do državne granice sa Srbijom
6. Reorganizacija riječke mreže (nova trasa riječke obilaznice): Novi koridor izvan grada za A7, na dionici: Permani – Grobničko polje (A6) – Križišće.
7. Koridor Dubrovnik – Državna granica s Crnom Gorom
8. Povećanje kapaciteta - namjenska traka za javni prijevoz između Zagreba i Karlovca
9. Povećanje kapaciteta - namjenska traka za javni prijevoz na zagrebačkoj obilaznici

• Ostalo:

- o Sanacija sekundarne i tercijarne cestovne mreže
- o Razvoj koncepta za održavanje cestovne mreže
- o Razvoj koncepta odmorišta za cestovnu mrežu visoke razine uslužnosti
- o Plan razvoja čvorišta
- o Razvoj mreža do intermodalnih čvorišta, aglomeracije u skladu s potražnjom
- o Uvođenje novih tehnologija za upravljanje i nadzor prometa, brojanje prometa i informacijski sustav
- o Povećanje sigurnosti cestovnog prometa
- o Poboljšanje interoperabilnosti (intermodalna čvorišta, P&R postrojenja, itd.)
- o Smanjenje utjecaja na okoliš
- o Energetska učinkovitost
- o Upravljanje cestovnim prometom/Organizacija cestovnog prometa
- o Unaprjeđenje procesa prikupljanja podataka

ŽELJEZNIČKI PROMET

- Hrvatska mreža željeznica obuhvaća 2.604 kilometra i predstavlja dobar omjer kilometara i stanovništva zemlje (1.556 osoba po kilometru).
- Problemi u željezničkom prometu:
- Većina željezničke mreže uključuje jednokolosječne pruge
 - Manje od 50% pruga je elektrificirano
 - Oko 50% mreže odnosi se na željezničke linije važne za međunarodni promet
 - Na većini željezničke mreže brzina je izuzetno niska.
 - Niske brzine, uz problem udaljenosti između stajališta te zastarjelom prometnom kontrolom i signalizacijskim sustavima, imaju izravan utjecaj na prometni kapacitet linija.
 - Ovakvim brzinama do Zagreba se željeznicom može stići jednodnevnim povratnim putovanjem iz samo manjeg dijela zemlje te zbog toga željeznički sustav nije konkurentan u usporedbi s cestovnim sustavom.
 - Teretni promet ima jasnu međunarodnu komponentu budući da spaja jadranske luke (posebno Rijeku) s kontinentom.
 - Druge luke, poput Ploča, nisu dobro povezane s pružnom mrežom Hrvatske. Željeznička pruga koja povezuje glavni grad s većim dalmatinskim gradovima završava u Splitu, međutim, luci Ploče može se pristupiti željeznicom iz BiH (Paneuropski koridor Vc).

MJERE ZA ŽELJEZNIČKI PROMET

1. Pruga M101: Zagreb – Državna granica sa Slovenijom prema Ljubljani (TEN-T osnovna mreža/TEN-T Mediteranski koridor/ Paneuropski koridor):
 - o Dvokolosiječna pruga
 - o Pojedini dijelovi pruge imaju ograničenje brzine do 60 km/h,

- o Najvažniji koridor za međunarodni putnički promet
 - o Važna i za teretni promet
 - o Unaprjeđenje pruge tako da zadovoljava minimalne tehničke kriterije
2. Pruga M202: Karlovac - Rijeka (TEN-T osnovna mreža/TEN-T Mediteranski koridor/Paneuropski koridor Vb):
 - o U prvom redu važna za teretni promet
 - o Jednokolosiječna i elektrificirana pruga
 - o Pojedini dijelovi pruge imaju ograničenje brzine od 50 km/h
 - o Potrebno povećati kapacitet za teretni promet i osigurati minimalne tehničke kriterije
 3. Pruge M102 i M103: Zagreb - Novska (TEN-T osnovna mreža/Paneuropski koridor X)
 - o glavna međunarodna veza prema Zagrebu
 - o važna i za teretni promet
 - o najvažniji koridor u pogledu putničkog prometa na većim udaljenostima
 - o Jednokolosiječna elektrificirana pruga od Dugog sela do Novske (izgradnja drugog kolosijeka još uvijek nije u tijeku!)
 - o ograničenje brzine od 50 km/h
 - o Potrebno povećati kapacitet i osigurati minimalne tehničke kriterije
 4. Pruge M301, M302 i M303: Državna granica s Mađarskom - Osijek – Državna granica s Bosnom i Hercegovinom (TEN-T sveobuhvatna mreža/osnovna mreža/Paneuropski koridor Vc)
 - o Važne za putnički i teretni promet
 - o Veći dio jednokolosiječnih neelektrificiranih pruga
 - o Potrebno povećati kapacitet i osigurati minimalne tehničke kriterije
 5. Grad Zagreb – lokalni razvoj željezničkog prometa i infrastrukture:
 - o Uskladiti redove vožnje
 - o Povećati pristupačnost
 - o Smanjiti vremena putovanja
 - o Prilagoditi postojeće stanice
 - o Izgraditi nove stanice
 - o Izgraditi namjenske pruge
 6. Grad Zagreb – regionalni razvoj željezničkog prometa i infrastrukture:
 - o Postići dostatne kapacitete
 - o Postići konkurentnost vremena putovanja
 7. Grad Zagreb – teretni promet:
 - o Analizirati potencijalno osnivanje multimodalnog logističkog centra
 - o Osiguranje minimalnih tehničkih kriterija: 22,5 t/o, prijemno-otpremni kolosijeci duljine 750 m, ERTMS
 - o Grad Rijeka – regionalni razvoj:
 - o Razvoj luke Rijeka – novi željeznički terminali
 - o Reorganizacija željezničkog čvora Rijeka
 - o Uvođenje prigradskih linija (radi smanjenja korištenja osobnih automobila)

8. Povezanost sa Zračnom lukom Zagreb
 - o Osigurati direktnu željezničku povezanost radi poticanja promjene u modalnoj razdiobi putovanja (smanjena korištenja osobnih automobila i povećanja korištenja javnog prometa)
 9. Nadogradnja i reorganizacija kretanja putnika na glavnom kolodvoru u gradu Zagrebu
 10. Izgradnja nizinske pruge Rijeka – Karlovac koja bi trebala biti osposobljena za brzinu od 160 do 200 km/h (ne navodi se u Strategiji!)
- **Ostalo:**
 - o Ugradnja Europskog sustava za upravljanje željeznicom (ETCS) na ostale pruge
 - o Elektrifikacija ostalih pruga
 - o Sanacija i nadogradnja ostalih pruga
 - o Unaprjeđenje željezničke mreže u Splitu, Varaždinu i Osijeku
 - o Unaprjeđenje postojećih i izgradnja novih ranžirnih kolodvora
 - o Uklanjanje nepotrebnih i opasnih željezničko-cestovnih prijelaza
 - o Definiranje preventivnih mjera za prijelaze koji se ne mogu ukloniti
 - o Ugradnja detektora osovinskog opterećenja
 - o Ugradnja detektora pregrijavanja osovina
 - o Uvođenje informacijskih sustava za putnike, osiguranje pristupa putem interneta
 - o Unaprjeđenje dizajna vanjskih i unutarnjih prostora željeznice radi povećanja udobnosti
 - o Izgradnja intermodalnih putničkih i teretnih čvorovišta
 - o Razvoj koncepta za održavanje postojeće infrastrukture
 - o Osiguranje energetske i financijske učinkovitosti
 - o Reorganizacija naplaćivanja naknade za korištenje željezničke infrastrukture
 - o Unaprjeđenje voznog parka za prijevoz putnika i prijevoz tereta (70% lokomotiva će doseći kraj životnog vijeka tijekom ovog desetljeća)
 - o Ažuriranje zakonskih propisa i smjernica za planiranje
 - o Liberalizacija putničkog i teretnog prometa
 - o Povećanje administrativnih kapaciteta/obuka
 - o Reorganizacija voznih redova
 - o Osigurati dostupnost potpunih i ažurnih informacija i znanja o hrvatskoj željezničkoj infrastrukturi, mogućnostima i razvojnim planovima (podaci o stanicama, stajalištima, infrastrukturi, željezničkim vozilima, trenutnoj i prognoziranoj potražnji u putničkom i teretnom prijevozu i podaci o sigurnosti)
 - o Smanjenje utjecaja na okoliš
 - o Unaprjeđenje procesa prikupljanja podataka i olakšati pristup podacima

ZRAČNI PROMET

- Devet relevantnih zračnih luka u Republici Hrvatskoj
- Ukupni promet porastao je s manje od 5 milijuna putnika u 2009. godini na 6 milijuna u 2012. godini

- Broj konkurenata (tradicionalni i niskobudžetni prijevoznici) u međunarodnom prometu porastao je s 16 u 2004. na 44 u 2013. godini, a uglavnom posluju u visokoj (ljetnoj) sezoni.
- Potrebe sektora prije svega su povezane s turističkim kretanjima
- Osim toga, značajna su poslovna putovanja i povezanost s „udaljenim” destinacijama

Problemi u zračnom prometu:

- Pojava uskih grla tijekom sezonskog vršnog prometa.
- Nedovoljno kvalitetna povezanost zračnih luka sa ostalim vidovima prometa.

Mjere za zračni promet

- Razvoj relevantnih zračnih luka na temelju daljnjeg razvoja infrastrukture i svih prometnih segmenata, poboljšanja prometnih veza sa ostalim vidovima prometa, smanjenje/uklanjanje uskih grla (rješavanje problema sezonalnosti i kvalitete usluge), sanaciju/nadogradnju/proširenje/zamjenu sustava pristupne svjetlosne signalizacije, kolničkih konstrukcija, uzletno-sletnih staza, stajanki, terminala i pristupa, operativne opreme i opreme kontrolnog tornja te ostalih objekata koji su potrebni za sigurno i neometano poslovanje zračne luke, nabavu potrebne opreme i uređaja i provedbu mjera za zaštitu okoliša i povećanje energetske učinkovitosti. Također je potrebno modernizirati zrakoplovnu flotu i optimizirati operacije zrakoplova. U zračnim lukama Rijeka i Osijek iskoristiti dodatni potencijal za teretni promet. Uz navedeno, potrebno osigurati sukladnost sa standardima ICAO-a, EASA-e i nacionalnim standardima te ponuditi redovite, česte i brze usluge javnog prijevoza u skladu s prijevoznom potražnjom.
- Ističe se potreba za razvojem zračnih luka Rijeka i Pula na TEN-T sveobuhvatnoj mreži te zračnih luka Brač i Mali Lošinj.
- Također je potrebno ispitati potrebu za zatvaranjem ili izmjenom uloge/vlasništva regionalnih zračnih luka
- Ostale mjere uključuju:
 - o Izmjena postojećih ili izrada novih zakona i propisa
 - o Reorganizacija sustava
 - o Unaprjeđenje suradnje s nadležnim regionalnim tijelima
 - o Restrukturiranje Croatia Airlinesa
 - o Uvođenje informacijskih platformi
 - o Povećanje osvijestjenosti o zadovoljstvu kupca
 - o Upravljanje zračnim prometom (jedinstveno europsko nebo)
 - o Suradnja sa zrakoplovnom industrijom
 - o Suradnja/sporazumi s drugim međunarodnim zračnim lukama
 - o Povećanje financijske održivosti zračnih luka
 - o Povećanje administrativnih kapaciteta/obuka
 - o Ograničenje utjecaja na okoliš
 - o Unaprjeđenje procesa prikupljanja podataka

UNUTARNJA PLOVIDBA

- Gestrateški položaj RH omogućuje razvoj intermodalnog prometa i povezivanje središnje i zapadne Europe s Jadranskim morem unutarnjim plovnim putovima, lukama unutarnjih voda i morskim lukama
- Najisplativiji i siguran način prijevoza u usporedbi s drugim vrstama prijevoza

Problemi sustava unutarnje plovidbe:

- Hrvatska mreža unutarnjih plovnih putova predstavlja značajan ali istovremeno i potpuno neiskorišten dio nacionalnih vrijednosti Hrvatske
- Ukupna duljina unutarnjih plovnih putova u Republici Hrvatskoj iznosi 1.016,80 km, od čega je 601,2 km integrirano u europsku mrežu unutarnjih plovnih putova međunarodne važnosti.
- Hrvatske luke na unutarnjim vodama, Vukovar, Osijek, Slavonski Brod, Sisak i njihova pristaništa, obilježene su nerazvijenom infrastrukturom i nepovezanim logističkom lučkom mrežom.

Mjere za unutarnje plovne putove

- Potrebno je modernizirati Luke Vukovar i Sisak
- U lukama Vukovar i Osijek putnički i robni promet su u porastu, u luci Slavonski brod smanjuje se promet sirovom naftom no istovremeno se povećava promet komadnim teretom, dok je teretni promet u luci Sisak većinom vezan uz prijevoz sirove nafte.
- Kapacitet luka potrebno je povećati na temelju razvoja čitavog lučkog područja, modernizacije i izgradnje novih objekata, modernizacije veza s cestovnom i željezničkom infrastrukturom, razvojem poslovnih zona, sanacijom postojeće obale, modernizacijom osnovne infrastrukture rijeke i sigurnosnih sustava, modernizacijom putničkih pristaništa, izgradnjom terminala za pretovar rasutih tereta i terminala za prihvat opasnog tereta s plovila i opskrbu plovila gorivom te objekata za gospodarenje otpadom.
- U luci Vukovar predviđa se razvoj i izgradnja nove istočne luke i industrijskog gata u Iloku
- Potrebno je osigurati plovnost klase VIc za Dunav, IV za Dravu do luke Osijek, klase Va za Savu od granice sa Srbijom do Gunje te klase IV za Savu od Gunje do Siska, prema Europskom sporazumu o glavnim unutarnjim plovnim putovima od međunarodnog značaja. U tu svrhu potrebno je povećati dimenzije plovnog puta i eliminirati uska grla (jaružanje i/ili izgradnju novih struktura plovnih putova) te nadograditi postojeći sustav obilježavanja i nadzora sigurnosti na unutarnjim plovnim putovima
- Izgradnja višenamjenskog kanala Dunav-Sava
 - o Planirano je da kanal ima četiri jednako važne funkcije: prometna funkcija, navodnjavanje, isušivanje i izjednačavanje niskog vodostaja o važan utjecaj na hrvatsko gospodarstvo
 - o povezivanje hrvatske mreže unutarnjih plovnih putova i povezivanje hrvatskih morskih luka s Dunavom i središnjom Europom

- Osiguranje interoperabilnosti luka
- Osiguranje energetske učinkovitosti i zaštite okoliša
- **Ostalo:**
 - o Izmjena postojećih ili izrada novih zakona i propisa
 - o Povećanje administrativnih kapaciteta/obuka
 - o Uvođenje informacijskih platformi
 - o Suradnja sa hrvatskim brodarima
 - o Suradnja/sporazumi s drugim međunarodnim lukama
 - o Podrška društvima za prijevoz unutarnjim plovnim putovima
 - o Povećanje financijske održivosti
 - o Reorganizacija sektora
 - o Povećanje flote plovila za nadzor sigurnosti plovidbe i plovila za zaštitu okoliša
 - o Unaprjeđenje procesa prikupljanja podataka

POMORSKI PROMET

- U hrvatskim se lukama preveze više od 12 milijuna putnika
- Hrvatsku flotu čine 1.245 broda (1.274,833,36 GT) od čega ih 10% plove u međunarodnoj plovidbi. Istovremeno, flota se brojčano smanjuje, s padom poslovanja brodarskih tvrtki
- Šest velikih morskih luka, Rijeka, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik, imaju status nacionalnih ili luka od međunarodnog gospodarskog značaja. Hrvatske morske luke povoljno su smještene tako da olakšavaju pomorski promet između središnje i istočne Europe i južne Azije, Australije i Oceanije i Europe (preko Sueskog kanala). Omogućuju skraćivanje putovanja od 5 do 8 dana ili minimalno 2.000 km u usporedbi s lukama sjeverne Europe. Trenutno na tržištu Europske unije na jadranske luke otpada samo 3% ukupnog tereta što govori o velikom potencijalu za rast teretnog prometa u svim jadranskim lukama.
- Luke Rijeka i Ploče imaju najveći tržišni potencijal za pretovar tereta. Luka Rijeka je luka osnovne TEN-T mreže i dio Mediteranskog koridora: Ljubljana/Rijeka – Zagreb – Budimpešta – Ukrajinska granica, a luka Ploče je luka sveobuhvatne TEN-T mreže.
- Daljnji razvoj luka Rijeka i Ploče dijelom ovisi o razvoju njihove povezanosti sa željeznicom stoga je najvažniji projekt u zajedničkom interesu za sektor teretnog pomorskog prometa razvoj i izgradnja željezničkog pravca od Rijeke do Mađarske. Razvoj željeznice u Bosni i Hercegovini od velike je važnosti za razvoj luke Ploče.
- Luke Pula, Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik i Ploče klasificirane su kao sveobuhvatne luke TEN-T mreže.
- Obalni linijski putnički promet pruža redovitu i reguliranu linijsku plovidbu između hrvatskih otoka (73 otočke luke) i kopnene obale (22 kopnene luke). Razvoj usluge obalnog linijskog prometa važan je kako bi se zaštitilo otočko stanovništvo i izjednačili uvjeti za gospodarski razvoj otoka i priobalja.

- Nužno je optimizirati kapacitete i učinkovitost postojeće i nove infrastrukture, poticati intermodalnost i poboljšanje sigurnosti i pouzdanosti mreže otvaranjem i poboljšanjem terminala i njihove pristupne infrastrukture.

Mjere za pomorski promet

- Osigurati daljnji razvoj i specijalizaciju TEN-T osnovne luke Rijeka te pet glavnih luka koje se nalaze na TEN-T sveobuhvatnoj mreži, uključujući luke Split, Zadar, Šibenik, Dubrovnik i Ploče koje su otvorene za javni promet od osobitog, međunarodnog, gospodarskog interesa za RH.
1. Daljnji razvoj TEN-T luka
 2. Specijalizacija luke Dubrovnik (putnički promet, brodovi na kružnim putovanjima)
 - o modernizacija i rekonstrukcija putničkog terminala
 - o proširenje objekata za trajektni promet
 3. Razvoj drugih luka i (npr. Korčula, Pula...) i osiguranje plovnosti
 4. Razvoj luka posebne namjene (luka za brodogradnju, nautički turizam, vojne luke, industrijske luke, ribarske luke, sportske luke)
 5. Poboljšanje dostupnosti otoka
 6. Povećanje intermodalnosti i pristupačnosti
 7. Provedba projekata "Morske autoceste"
 - o određivanje glavnih koridora u suradnji s EK (kombinirane „kopneno-pomorske“ rute),
 - o nadogradnja hrvatskih luka na koridorima za prihvaćanje cestovnog i željezničkog (RO-RO) prometa
 - o nadogradnja cestovnih i zračnih veza od i prema luci
 8. Zatvaranje ili promjena uloge/vlasništva neiskorištenih luka
 9. Povećanje sigurnosti, Zaštita okoliša i osiguranje energetske učinkovitosti
- Ostale mjere vezane uz organizaciju pomorskog prometa i upravljanje pomorskim prometom

GRADSKI, PRIGRADSKI I REGIONALNI PROMET

- Gradovi su većinom suočeni s problemom zagušenosti, loše kvalitete zraka i izloženosti buci. Gradski promet odgovoran je za otprilike četvrtinu emisija CO₂ iz prometa, a 69% cestovnih nesreća događa se u gradovima.
- Kako bi se situacija unaprijedila nužno je povećati razdiobu u korist javnog prijevoza i alternativnih vidova prometa (pješači i biciklisti)
- prioritet je povećati učinkovitost te fizičku, operativnu i organizacijsku integraciju svih vidova prometa: željezničkog, tramvajskog i autobusnog. Potrebno je omogućiti i dobre veze javnog prijevoza s glavnim centrima potražnje (kao što su zračne luke, luke, kulturna središta, gradska središta itd.).
- Javni prijevoz (JP) u Republici Hrvatskoj posljed-

njih godina bilježi pad u broju prevezenih putnika u svim vidovima prijevoza, a istovremeno je porastao broj registriranih vozila, broj prijeđenih kilometara osobnim automobilom i općenito, upotreba osobnih automobila. Dominacija osobnog prijevoza očituje se velikim prometnim gužvama u prilazima gradskim središtima, što doprinosi većem zagađenju i povećanju razine buke, nedostatku parkirališnog prostora te povećanim troškovima za građane.

- Javni prijevoz u Republici Hrvatskoj danas je neintegriran. Intermodalni terminali koji omogućuju prijelaz s jednog vida prijevoza na drugi, zajednički vozni redovi kao i zajedničke prijevozne karte različitih vidova prijevoza ne postoje ili su iznimno rijetki. Istodobno su prisutne „paralelne linije“ autobusnih i željezničkog prijevoznika.
- Željeznički prijevoz u nepovoljnom je položaju zbog činjenice da je prosječna starost voznog parka pri kraju životnog vijeka dok je u cestovnom prijevozu prosječna starost autobusa otprilike 15 godina.
- S pravnog i administrativnog stajališta gotovo sva državna upravna tijela imaju izravan ili neizravan utjecaj na javni prijevoz, no bez jedinstvene financijske, organizacijske i infrastrukturne strategije i politike. Potrebna je temeljita analiza za detekciju cjelokupnog primarnog i sekundarnog zakonodavstva koje utječe na uvjete i razvoj javne gradske, prigradske i regionalne mobilnosti, uključujući i zaključene međunarodne sporazume, razvojne strategije lokalnih i regionalnih uprava te prometne studije.
- Multimodalna putovanja trebala bi se olakšati pružanjem informacija korisnicima prije i za vrijeme putovanja, elektroničkim rezerviranjem te integriranim putnim kartama. Podrška javnom prijevozu i alternativnim vidovima prijevoza treba početi s političke razine obvezivanjem na uspostavljanje prioriteta tih vrsta prometa te istodobnim ograničavanjem uporabe osobnih automobila, naročito u gradskim središtima.
- Javni prijevoz u gradu Zagrebu nudi pouzdan prijevoz visoke kvalitete i jedan od prioriteta je uključiti susjedne gradove i regije u integrirani prometni sustav s gradom Zagrebom, a s ciljem poboljšanja razdiobe vidova i proširenja obuhvaćenog područja.

Mjere za gradski, prigradski i regionalni promet

1. Povećanje intermodalnosti
 - o Razvoj intermodalnih terminala koji će omogućiti putnicima jednostavnu promjenu načina prijevoza
 - o Razvoj objekata kao što su „Park & Ride“, „Kiss & Ride“, „Bike & Ride“
2. Razvoj infrastrukture i stanica
 - o U sklopu Održivih planova gradske mobilnosti /Integriranih prometnih planova identificirati potrebe za sanacijom/nadogradnjom postojeće

- infrastrukture i stanica te potreba za razvojem nove infrastrukture i postavljanja novih stanica
 - o Ulaganja u infrastrukturu će se prvenstveno fokusirati na javni prijevoz i nisku/nultu razinu emisije štetnih plinova
 - o Primjena politike upravljanja mobilnošću
 - o Primjena ITS sustava
3. Odvajanje vidova prometa: određivanje prioriteta u javnom prometu, eliminacija uskih grla
 - o izgradnja namjenskih traka za javni prijevoz
 - o koridori namijenjeni za javni promet (tramvaje i autobuse)
 - o povećanja prvenstva javnog prijevoza putem prometnog sustava upravljanja kao što su semafori
 4. Gradnja Stanica za punjenje alternativnim gorivom
 5. Unaprjeđenje zaštite i sigurnosti te zaštita okoliša
 - o Identificiranje i eliminiranje crnih točaka (npr. željezničko-cestovnih prijelaza)
 - o signaliziranje pješačkih prijelaza
 - o izgradnja novih pješačkih i biciklističkih staza
 - o izgradnja pješačkih otoka i proširenje rubova
 - o modernizacija infrastrukture i stanica
 - o instalacija uređaja za nadzor i kontrolu u cilju povećanja sigurnosti
- Ostale mjere vezane uz upravljanje gradskim, prigradskim i regionalnim prometom/Organizaciju gradskog, prigradskog i regionalnog prometa
 - o Reorganizacija sektora: Uspostava jedinstvenog administrativnog prometnog tijela na nacionalnoj razini i jedinstvenih prometnih uprava zaduženih za promet u različitim funkcionalnim regijama
 - o Reorganizacija prometa
 - o Unaprjeđenje prikupljanja podataka
 - o Prilagođavanje pravnog okvira i provođenje odredbi
 - § Po pitanju obaveza prometnog planiranja, funkcionalne regije/ili gradovi morat će razviti odgovarajuće Planove održive gradske mobilnosti
 - § Rad sustava javnog prometa vršit će se unutar okvira Ugovora o javnim uslugama u skladu s EU Uredbom 1370/2007 kako bi se osigurala transparentnost i efikasnost pružanja usluga javnog prijevoza
 - o Povećanje financijske održivosti
 - o Naplata vozarina i zajednički sustavi karata
 - o Usklađenje voznih redova (koordinacija)
 - o Osposobljavanje i zapošljavanje dodatnog administrativnog kadra
 - o Širenje svijesti javnosti o prednostima korištenja javnog prijevoza
 - o Podrška neprofitnim organizacijama u sektoru prometa
 - o Izgradnja ITS centara za centralizirano upravljanje javnim prijevozom

- o Opremanje sredstava javnog prijevoza ITS sustavima
- o Modernizacija prometne signalizacija
- o Pregled/ažuriranje lokalnih/regionalnih Glavnih planova (Masterplanova)

Ključni pokazatelji uspješnosti Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske

- Mobilnost i infrastruktura
 - o Prijelaz od 50% s cestovnog na željeznički i promet vodama u međugradskim putničkim i teretnim putovanjima na srednjim udaljenostima.
 - o Do 2050. godine većina putničkog prometa na srednjim udaljenostima treba se odvijati željeznicom.
 - o Do 2030. godine 30% cestovnog teretnog prometa na udaljenostima većim od 300 km potrebno je preusmjeriti na druge vrste prometa kao što su željeznički ili promet vodama, a više od 50% do 2050. godine, što je potrebno pospješiti izgradnjom učinkovitih i zelenih teretnih koridora.
 - o Potpuno funkcionalna TEN-T osnovna mreža koja obuhvaća Europsku uniju do 2030. godine, visoke kvalitete i kapaciteta do 2050. godine te pripadajućim kompletnom informacijskih usluga.
 - o Do 2050. godine potrebno je povezati sve zračne luke osnovne mreže sa željezničkom mrežom, po mogućnosti brzom, osigurati da sve osnovne morske luke budu dostatno povezane sa željezničkim teretnim prometom i, gdje je to moguće, sustavom unutarnjih plovnih putova.
- Održivost
 - o Do 2050. godine približiti se broju nula kad je riječ o nesrećama sa smrtnim ishodom u cestovnom prometu. EU treba biti svjetski predvodnik u sigurnosti i zaštiti prometa u svim vidovima prometa.
 - o Do 2030. godine u gradskom prometu potrebno je prepoloviti upotrebu osobnih automobila koji koriste konvencionalna goriva, ukloniti ih u gradovima do 2050. godine te do 2030. u glavnim urbanim središtima postići gradsku logistiku bez emisija CO₂.
 - o Održiva goriva niskog udjela ugljika u zrakoplovstvu trebaju dostići 40% do 2050. godine. Također, do 2050. godine u EU-u potrebno je smanjiti emisije CO₂ iz teških brodskih goriva za 40%.

Prilog 2. Obrazovanje – program

1. ZAKON O UDŽBENICIMA; LEKTIRNA DJELA – Unatoč prethodnim najavama, tijekom 2023. godine nije donesen novi Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu. Ministarstvo znanosti i obrazovanja otvorilo je 6. listopada 2023. godine savjetovanje s javnošću o obrascu prethodne procjene za spomenuti zakon, a savjetovanje je trajalo od 6. do 21. listopada 2023. U navedenom obrascu učinjena je analiza trenutnoga stanja i navedeni su razlozi za donošenje novoga zakona.

Trenutno je na snazi Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu (NN 116/18 i 85/22). Isti, među ostalim, propisuje da sastav stručnih povjerenstava, koja daju mišljenje o uvrštavanju udžbenika u Katalog odobrenih udžbenika, mora biti tajan. Nakon dovršetka postupka odobravanja udžbenika lista s imenima članova stručnih povjerenstava trebala bi biti objavljena na mrežnim stranicama resornog Ministarstva.

Nadalje, u školi se smiju upotrebljavati samo oni udžbenici koji su uvršteni u spomenuti Katalog. Odluku o tome koji će se udžbenik (kojeg nakladnika) koristiti u višim razredima osnovnih te u svim razredima srednjih škola donose stručni aktivni predmeta na razini škole, a za jedan nastavni predmet može se koristiti samo jedan udžbenik. U razrednoj nastavi (od 1. do 4. razreda osnovne škole) odluku o odabiru udžbenika donose učitelji razredne nastave te škole.

Vežano uz novi zakon koji bi trebao uslijediti, a koji će regulirati ova pitanja, trebalo bi voditi računa o utvrđivanju odgovornosti članova stručnih povjerenstava, koji daju mišljenje da se određeni udžbenik uvrsti u Katalog i koristi u nastavi, ako se u tom udžbeniku utvrdi netočan sadržaj. Također, treba voditi računa o odabiru članova stručnih povjerenstava kako isto ne bi bilo u koliziji sa zakonom koji regulira ovo područje. Primjer je udžbenik za 4. razred gimnazije „Zašto je povijest važna? 4“ koji je povučen u tijeku školske godine te isti mora odmah biti zamijenjen drugim udžbenikom iz Kataloga namijenjenim za rad u 4. razredu gimnazije.

Glede lektirnih djela trebalo bi jasno propisati koja djela mogu biti uvrštena na popis kako obaveznih, tako i izbornih djela.

2. EKSPERIMENTALNI PROGRAM CJELODNEVNE ŠKOLE; PITANJE UVOĐENJA DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE – U eksperimentalnom programu »Osnovna škola kao cjelodnevna škola – Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« u školskoj godini 2023./24. sudjeluju odabrane osnovne škole koje su se prethodno prijavile za sudjelovanje u spomenutom eksperimentalnom programu. Jedan od uvjeta za

prijavu za sudjelovanje u ovom programu bio je jednosmjenski rad škole. Planira se uvođenje cjelodnevne škole, nakon eksperimentalne provedbe, u svim školama od 2027./2028. školske godine.

Postavlja se pitanje je li realno očekivati jednosmjenski rad u svim osnovnim školama do navedene školske godine kada još uvijek postoje škole koje nastavu izvode u tri smjene i nedostaju im prostorni kapaciteti.

I s time se u pitanje stavlja i eventualno uvođenje devetogodišnje osnovne škole u okviru školskih ustanova s obzirom na nedostatne prostorne kapacitete nekih osnovnih škola.

Također, postavlja se pitanje i je li realno očekivati savladavanje (gotovo) svih nastavnih sadržaja za vrijeme cjelodnevne nastave u višim razredima (npr. usvajanje nastavnih sadržaja iz predmeta poput povijesti, geografije, prirode, biologije...). Nastava u eksperimentalnoj cjelodnevnoj školi trenutno je organizirana u dva dijela (Program A koji je obavezan za sve učenike i obuhvaća redovnu nastavu te potom program potpore i pomoći u učenju te Program B koji obuhvaća izvannastavne te potom izvanškolske aktivnosti).

Glede novih predmeta, kao alternativa vjeronauku, od prvog do osmog razreda uvodi se predmet Svijet i ja, a učenici od prvog do četvrtog razreda imaju predmet Praktične vještine. Nadalje, od prvog do osmog razreda uvodi se predmet Informacijske i digitalne kompetencije. Predmet Priroda i društvo u nižim razredima dijeli se na dva predmeta - Društvo i zajednica te Prirodoslovlje.

Eksperimentalni program trenutno se provodi u 64 osnovne škole od kojih je samo jedna škola u Gradu Zagrebu (OŠ Ivana Cankara).

3. MODULARNA NASTAVA U STRUKOVNIM ŠKOLAMA – najavljenom modernizacijom strukovnog obrazovanja planira se, nakon dovršetka više od 100 kurikuluma, uvesti modularna nastava u strukovnim školama. Novi strukovni kurikulumi trebali bi se sastojati od općeobrazovnih predmeta (predmeta koji dolaze na državnoj maturi: hrvatski jezik, matematika i strani jezik) i strukovnih modula. U dijelu strukovnih škola u Republici Hrvatskoj od tekuće školske godine (2023./24.) traje eksperimentalna provedba strukovnih kurikuluma. Učenici u sklopu navedenoga programa i dalje u dosadašnjem obliku imaju predmete povijest, geografiju, vjeronauk i etiku, no, predmeti fizika, kemija, biologija te politika i gospodarstvo u eksperimentalnom programu ne postoje kao do sada, već su raspoređeni u module (jedan modul obuhvaća sadržaje iz više područja/nastavnih predmeta). Postavlja se pitanje na koji način će učenici naknadno savladavati module u okviru kojih prethodno nisu dobili prolaznu ocjenu, kao i kvalitete poučavanja nekih „ne-strukovnih“ predmeta poput povijesti, geografije itd.

4. NAGRAĐIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH RADNIKA – Nagrađivanje odgojno-obrazovnih radnika vrši se na temelju Pravilnika o nagrađivanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima (Klasa: 011-02/18-01/00029, Urbroj: 533-06-19-0008; NN br. 53/2019.). Resorno ministarstvo jednom godišnje objavljuje javni poziv učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima i ravnateljima u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima, a Povjerenstvo za nagrađivanje utvrđuje jesu li ispunjeni svi propisani uvjeti i ministru dostavlja prijedlog za nagrađivanje najuspješnijih odgojno-obrazovnih radnika koji su se prijavili na javni poziv. U ovome pravilniku trebalo bi, uz uvjete za nagrađivanje odgojno-obrazovnih radnika, postaviti i jasne kriterije vezane uz eventualne zapreke za nagrađivanje istih.

5. PROGRAM JEZIČNE GIMNAZIJE – Prema Odluci o donošenju nastavnog plana za gimnazijske programe (Narodne novine, broj 66/19), dostupnoj na sljedećoj poveznici https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_07_66_1306.html, u jezičnoj gimnaziji u trećem i četvrtom razredu umjesto jednog predmeta iz prirodne skupine predmeta (fizike, kemije i biologije) mogu se birati prošireni programi stranih jezika ili treći strani jezik. Kako isto nije striktno definirano u zakonu koji regulira ovo područje, u praksi se događaju situacije u kojima jedna škola učenicima želi omogućiti gore navedeno, dok u nekoj drugoj jezičnoj gimnaziji to nije omogućeno čime se stvaraju nepravde i nejednakosti među učenicima. Izbor trećeg stranog jezika u trećem i četvrtom razredu jezične gimnazije, umjesto jednog

predmeta iz prirodne skupine predmeta trebao bi biti omogućen jednako i pravedno svim polaznicima jezične gimnazije u Republici Hrvatskoj koji to žele, ponajprije zbog nastavka njihovog obrazovanja i adekvatne pripreme za studij.

6. INFORMATIZACIJA PROCESA I USPOSTAVA CJELOVITE ELEKTRONIČKE USLUGE UPISA U ODGOJNE I OBRAZOVNE USTANOVE – u razdoblju od kraja 2018. do ožujka 2022. godine proveden je projekt Informatizacija procesa i uspostava cjelovite elektroničke usluge upisa u odgojne i obrazovne ustanove kojim su razvijene nove te unaprijeđene i povezane postojeće e-usluge vezane uz proces upisa od ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja do prijave na visoka učilišta. Također, uspostavlja se nacionalni informacijski sustav za obrazovanje odraslih te sustav prijave i prijama u učeničke domove. Nadalje, unaprijeđen je i pripadajući centralizirani informacijski sustav za upravljanje standardiziranim skupovima podataka (e-Matica). Vežano uz sve navedeno, uskoro započinje provedba projekta koji predstavlja svojevrsni nastavak gore spomenutoga projekta i kojim će se razvijati nove te dograđivati postojeće elektroničke usluge, upisnici i evidencije kroz cijelu vertikalu u sustavu odgoja i obrazovanja.

Urednica

Prof. dr. sc. Branka Lozo

Urednički odbor

Prof. dr. sc. Slaven Dobrović, dipl. ing. stroj.
Vlado Marić, bojničnik u mirovini
Dr. sc. Igor Peternel, profesor stručnog studija

Suradnici

Mislav Barišić, mag. oec., MBA
Prof. dr. sc. Stephen Nikola Bartulica
Dr. Damir Biloglav
Krešimir Bubalo, mag. oec.
Marija Veronkica Cvjetković, mag. educ. spec.
Prof. dr. sc. med. Vedran Ćorić
Šime Dušević
Pero Ivančić, prof.
Vladimira Ivanković Bradić, viša stručna savjetnica
Zoran Korečić, dipl. ing. PT prometa

Andrija Lipanović
Prof. dr. sc. Grgo Luburić
Zvonko Madunić
Ivan Mamić, pukovnik u mirovini
Davor Milaković
Ante Miloš, dipl. oec.
Ričard Milun
Dipl. politolog Andrija Šakić,
suradnik na programu za nacionalnu sigurnost
Ivica Mesić, dipl. iur.
Stipo Mlinarić, saborski zastupnik

Dr. sc. Ivica Poljak
Dr. sc. Slobodan Prosperov Novak, professor emeritus
Željko Prpić, pukovnik u mirovini
Mario Radić, ing., saborski zastupnik
Dr. Marko Radoš
Dr. sc. Darko Richter, dr. med.
Ante Šušnjar, dipl. iur.
Ivan Totić, mag. phil.
Prof. dr. sc. Zoran Zoričić
Dr. sc. Marko Žaja

I ostali suradnici

www.dp.hr